

2993

2270

SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCYI

AKADEMII HANDLOWEJ

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1914.

KRAKÓW. 1914. NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE.
CZCIONKAMI Drukarni Literackiej, pod Zarz. L. K. GÓRSKIEGO.

7770

SPRAWOZDANIE

C. K. DYREKCYI

AKADEMII HANDLOWEJ

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1914.

KRAKÓW. 1914. NAKŁADEM AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE.
CZCIONKAMI Drukarni Literackiej, pod zarz. L. K. GÓRSKIEGO.

WITOLD SKALSKI.

PODRĘCZNIK
KSIĘGOWOŚCI POJEDYNCZEJ

DO UŻYTKU

W UZUPEŁNIAJĄCYCH SZKOŁACH HANDLOWYCH.

Ogólne zasady księgowości.

Wszystkie przedmioty i prawa (n. p. gotówka, towary, urządzenie, wierzytelności), należące do przedsiębiorstwa, tworzą jego stan czynny, długi zaś jego przedstawiają stan bierny; nadwyżkę wartości stanu czynnego ponad wartość stanu biernego określa się nazwą majątku czystego.

Majątek czysty ulega różnym zmianom; przybywają lub ubywają poszczególne składniki albo odbywa się ich wymiana. Wszelkie te zmiany danego majątku powodują jego powiększenie lub pomniejszenie tak, że po upływie pewnego okresu gospodarczego n. p. roku, majątek jest większym od początkowego a temsamem wykazuje zysk, albo jest mniejszym od początkowego i przedstawia stratę.

Spisywanie majątku w pewnej chwili, zapisywanie według pewnego systemu wszelkich jego zmian i wykazywanie ostatecznego wyniku przedsiębiorstwa z końcem okresu gospodarczego — oto zadania księgowości (buchalterji).

Prowadzenie ksiąg, wskazanych księgowością, przedstawia znaczne korzyści; przedsiębiorca może się każdej chwili przekonać o wielkości swojego majątku w całości lub też poszczególnych jego składników; księgi te wskażą mu, który dział jego przedsiębiorstwa przynosi mu zyski a który straty; zapiski w tych księgach ułatwiają kontrolę personalu; wobec władz skarbowych i sądowych przedstawiają księgi handlowe należycie prowadzone pewną moc dowodową.

Wszelkie zmiany wśród składników majątkowych, będące przedmiotem księgowania, nazywają się *zaszłościami* i polegają albo na tem, że zmieniają się tylko składniki a wielkość majątku pozostaje niezmienioną (n. p. kupno towaru za gotówkę) — zmiany *jakościowe* — albo na tem, że majątek powiększa się lub pomniejsza (n. p. wydatki administracyjne) — zmiany *ilościowe*.

Wszystkie zaszłości dzielą się na *gotówkowe* i *niegotówkowe* ze względu na to, czy w danym razie wchodzi

w rachubę gotówka czy nie. Ale jedno i drugie mogą być albo zamiennymi albo kredytowymi, zależnie od tego, czy świadczenia wzajemne następują równocześnie, czy w pewnym odstępie czasu jedno po drugim. Podział zaszłości przedstawia się zatem w następujący sposób:

I. Zaszłości gotówkowe

- a) zamienne, n. p. kupno lub sprzedaż towaru za gotówkę,
- b) kredytowe, n. p. pożyczka gotówki.

II. Zaszłości niegotówkowe

- a) zamienne, n. p. kupno lub sprzedaż towaru za akcept,
- b) kredytowe, n. p. kupno lub sprzedaż towaru na kredyt.

Podział powyższy ma ważne znaczenie przy księgowaniu poszczególnych zaszłości.

Zaszłość każda odbywa się między dwoma osobami albo dwoma gałęziami tego samego przedsiębiorstwa, z których jedna jakąś wartość majątkową daje a druga ją otrzymuje; pierwsza staje się skutkiem tego wierzycielem, druga dłużnikiem. Wierzyciela oznacza się w buchalteryi słowem „Ma“ (Credit, Haben), dłużnika słowem „Winien“ (Debet, Soll). Przy księgowaniu zaszłości kredytowej bierze się pod uwagę jedynie tylko stosunek drugiej osoby do księgującego a nie odwrotnie.

Dawny stosunek kredytowy z daną osobą nie wpływa zupełnie na ocenę zaszłości.

Dla składników rzeczowych używa się zamiast „Winien“ słowa „Przychód“, zamiast „Ma“ słowa „Rozchód“.

Forma ksiąg.

Księgi handlowe mogą być albo *paginowane**), t. zn. stronica za stronicą zaopatrzone są liczbami porządkowymi, albo *foliowane***), t. zn. że dwie przeciwległe stronicie stanowią dla siebie osobną całość i są oznaczone tą samą liczbą porządkową.

Każda stronica względnie każde folio księgi dzieli się na kilka części. W pewnej odległości od górnego brzegu znajduje się pozioma linia podwójna, zwana *na główkową*, nad którą umieszcza się napis, odnoszący się do całej stronicy n. p. nazwę miesiąca i rok. Pionowe linie pojedyncze lub podwójne tworzą różne kolumny; kolumna *daty* pojedyncza do zapisywania tylko dnia albo podwójna do wpisywania miesiąca i dnia; kolumna

*) Pagina — stronica. **) Folio — arkusz.

treści na opisanie zaszłości; kolumna powołania do zano-
towania stronicy tej księgi, w której tę samą zaszłość także
zapisano; jedna lub dwie kolumny pieniężne na korony
i halerze: pierwsza kolumna pieniężna (szczegółowa) służy do
wpisywania poszczególnych kwot, druga (główna) na ich sumy.
Kolumny pieniężne bywają dzielone szeregiem kresek pionowych,
rozmieszczonych albo w równej od siebie odległości albo
seryami po trzy; w pierwszym wypadku wpisuje się cyfry po-
między kreskami, w drugim na kreskach.

Rozmiary ksiąg handlowych zależne są od rodzaju i wiel-
kości przedsiębiorstwa.

Systemy księgowości.

Księgowość stosowana w zawodzie handlowym, zwana
dlatego kupiecką, ukształtowała się z biegiem czasu w dwa
systemy: pojedynczy i podwójny. System podwójny
uległ pewnej modyfikacji we formie t. zw. księgowości ame-
rykańskiej.

A. Księgowość handlu drobnego.

CZĘŚĆ TEORETYCZNA.

Księgowanie zaszłości gotówkowych.

Każdą wpłatę i wypłatę gotówki zapisuje się w przeznaczonej do tego celu księdze kasowej, która w handlu zupełnie małym prowadzoną być może jako t. zw. wykaz kasowy. W nagłówku wykazu umieszcza się nazwę miesiąca i rok; w kolumnie daty wypisuje się datę dnia, w kolumnie treści krótki opis zaszłości, a w kolumnie pieniężnej kwotę. Kwotę wpłaconą dodaje się do ostatniej kwoty kolumny pieniężnej a kwotę wypłaconą odejmuje się tak, że każdej chwili ostatnia kwota wykazu przedstawia wartość gotówki znajdującej się w kasie handlu. Prowadzony jest zatem wykaz systemem t. zw. drabinkowym.

Z końcem miesiąca podkreśla się dwa razy ostatnią kwotę i równocześnie wpisuje się ją na nowej stronie jako pierwszą pozycję następnego miesiąca.

Przykład:

Styczeń 1914.

1.	Gotówka w kasie	K	232	50
2.	kupno stołu	„	24	—
		K	208	50
2.	targ dzienny	„	37	25
		K	245	75
3.	wypłata L. Linkowi	„	50	—
		K	195	75

W większym handlu prowadzi się księgę kasową paginowaną albo foliowaną.

W pierwszym wypadku każda stronica posiada pojedynczą wąską kolumnę daty do zapisywania tylko daty dnia (nazwę miesiąca wypisuje się nad linią nagłówkową), kolumnę na powołanie załączników*), szeroką kolumnę treści i dwie kolumny pieniężne; pierwszą kolumnę pieniężną oznacza się w nagłówku „Przychód“, drugą „Rozchód“. Zapas gotówki i wszelką otrzymaną gotówkę wpisuje się do pierwszej kolumny, wszelką wydaną gotówkę do drugiej a w tym samym wierszu w kolumnie treści umieszcza się krótki (tylko w jednym wierszu) opis zaszłości z podaniem nazwiska osoby, od której gotówkę otrzymano, względnie której gotówkę wypłacono. Gdyby jedna pozycja obejmowała kilka poszczególnych kwot to wpisuje się je na końcu treści a dopiero ich sumę do odpowiedniej kolumny pieniężnej.

Gdy się zapisze całą stronicę, należy podkreślić obie kolumny pieniężne w równej wysokości, pod kreską wypisać sumy kwot obu kolumn a w treści w tym samym wierszu napisać „do przeniesienia“. Na następnej stronicy pisze się w pierwszym wierszu „z przeniesienia“, a w kolumnach pieniężnych sumy z poprzedniej stronicy.

Z końcem każdego miesiąca zamyka się księgę kasową w ten sposób, że po dodaniu kwot obu kolumn pieniężnych wyprowadza się różnicę (saldo) sum i wpisuje ją w kolumnie „Rozchód“ celem wyrównania (zbilansowania) obu kolumn. W tym samym wierszu w treści pisze się słowo „saldo“. Po podkreśleniu w równej wysokości obu kolumn pieniężnych wpisuje się jednakże sumy a te znowu podkreśla się dwa razy. W kolumnie treści rysuje się krótkie linijki „rozpoczęcia“, jedną pojedynczą, drugą podwójną. Równocześnie przygotowuje się księgę kasową na nowy miesiąc: Na nowej stronicy po zaznaczeniu w nagłówku miesiąca i roku umieszcza się w treści „Saldo z poprzedniego miesiąca“ a w kolumnie „Przychód“ odnośną kwotę. (Zob. str. 17).

Gdy księga kasowa prowadzona jest foliowanie, wtedy dwie przeciwległe stronice stanowią dla siebie całość, w nagłówku otrzymują na lewej stronie nazwę miesiąca, a na prawej datę roku, nadto na samym początku lewej stronicy napis „Przychód“, na samym końcu prawej stronicy napis „Rozchód“. Zatem wszelkie zapiski po stronie lewej odnoszą się jedynie do zaszłości wywołanych otrzymaniem gotówki, zapiski po stronie prawej oznaczają wypłatę gotówki. Treść układa się w ten sam sposób, co i w księdze paginowanej.

Układ kolumn po obu stronach jest ten sam: Kolumna na datę dnia, na powołanie załączników, kolumna treści i dwie

*) Rachunków, weksli i t. d.

kolumny pieniężne, z których pierwsza, szczegółowa, służy na poszczególne kwoty, druga, główna, na ich sumy.

Po zapisaniu przynajmniej jednej strony należy podkreślić kolumny główne po obu stronach w równej wysokości i wpisać pod kreskami sumy tych kolumn, w treści zaś po obu stronach napisać „do przeniesienia”. Na nowem folio wpisuje się te same kwoty w odpowiednich kolumnach, a w treści „z przeniesienia”.

Zamknięcie z końcem miesiąca przeprowadza się w ten sposób, że wyszukane saldo zapisuje się po stronie „Rozchód”, a następnie podkreśla się kolumny główne po obu stronach w tej samej wysokości, w treści zaś umieszcza się kreski rozpoczęcia. Po stronie niezapisanej umieszcza się skośną kreskę (kolanko). Sumy w kolumnach głównych podkreśla się podwójnie, a w treści rysuje się podwójne linijki rozpoczęcia. Na nowy miesiąc wpisuje się saldo w kolumnie „Przychód”. (Zob. str. 50).

Może się zdarzyć, że saldo księgi kasowej nie zgadza się z zapasem gotówki w kasie, w takim razie należy doprowadzić do zgodności wpisując nadwyżkę gotówki jako „nadwyżkę kasową” po stronie „Przychód”, ubytek gotówki jako „niedobór kasowy” (manko) po stronie „Rozchód” (zob. str. 51).

Księga kasowa spełnia dwa zadania: Jest księgą zapasową dla gotówki i księgą chronologiczną dla zaszłości gotówkowych.

TEMATY.

I. Wykaz kasowy za styczeń:

1. Gotówka w kasie K 281'25; targ dzienny K 53'83; wypłata czynszu miesięcznego za sklep K 150'—.

2. Wypłata J. Solskiemu, w/m,*) za towar K 37'20; portorya i drobne K 2'10; targ dzienny K 68'96.

3. Z. Kolarz płaci swój dług K 15'—; wykupno akceptu K 120'— w Kasie zaliczkowej; kupno nafty za K 76'—; targ dzienny K 67'20.

II. Zaksięgować w księdze kasowej a) paginowanej, b) foliowanej: Kwiecień 1. Saldo z marca K 694'70. — 2. Płacę najem za sklep K 124'—; z targu dziennego K 89'33. — 4. Wykupuję w Towarzystwie zaliczkowem mój akcept na K 100'—; z targu dziennego K 114'20. — 5. Płacę za światło elektryczne za marzec K 14'90 i służącemu K 20'—; z targu dziennego K 72'05. — 6. Kupuję papier do pakowania za K 7'50 i podejmuję dla siebie K 120'—; z targu dziennego K 81'99. — 7. Z targu dziennego K 52'34. — 9. Za przewoźne kolejowe płacę K 6'40; Z. Mielnicki płaci na swój rachunek K 15'—; z targu dziennego K 83'45. — Zamknąć księgę.

III. Księga kasowa: Przeniesienie z poprzedniej strony wynosi w dniu 24. lipca: „Przychód” K 1490'20, „Rozchód” K 539'07. Dalsze zaszłości:

*) W miejscu.

24. Kupno towaru na skład za K 341·70, targ dzienny K 145·98. — 25. Uplata akceptu K 200—, zapłata procentu od powyższego akceptu K 21·30, targ dzienny K 124·78. — 27. G. Wolski płaci na swój rachunek K 84—; kupno stołu i szafy do sklepu K 134—, targ dzienny K 139·01. — 28. Instalacja światła elektrycznego K 168·57, targ dzienny K 127·05. — 30. M. Ujejski płaci za towar wczoraj pobrany K 36—, portorya K 1·25, podjęcie na własne potrzeby K 200—, targ dzienny K 160·11. 31. Targ dzienny K 100·71.

Księgowanie zaszłości kredytowych.

Przy sprzedaży towaru na kredyt nie wpływa gotówka, dlatego też nie można tej zaszłości wpisać do księgi kasowej. Ponieważ zaś i takie zaszłości zaksięgowane być winny, przeto przeznaczają się dla nich osobną księgę, zwaną strazzą. Prowadzi się ją paginowo; każda stronica ma kolumnę daty dnia (miesiąc i rok w nagłówku), treści, ceny i jedną lub dwie kolumny pieniędzy.

Odbiorców można podzielić na chwilowych i stałych. Chwilowych odbiorców wpisuje się w strazę w porządku chronologicznym, wypisując ich nazwiska z podaniem adresu, a nadto ilość, jakość, cenę i wartość pobranego towaru, ewentualnie termin płatności. Jedną pozycję od drugiej oddziela się kreską poziomą, pociągniętą przez całą stronicę, pozostawiając jednak dla każdej pozycji jeden lub dwa wiersze wolne, na których uwidocznienie będzie można późniejszą częściową lub zupełną zapłatę. — Jeżeli ten odbiorca, którego zobowiązanie w powyższy sposób zanotowano, pobiera ponownie towar, nie wyrównawszy dawnego zobowiązania, przekreśla się tę pozycję, a kwotę jej wpisuje po ostatnim odbiorcy i dopisuje się obecnie pobrane towary. Przy nowej i dawnej pozycji umieszcza się wzajemne powołania. (Zob. str. 18).

Gdyby ten sam odbiorca kilkakrotnie pobierał towar na kredyt, zaliczyć go należy do stałych odbiorców.

Dla każdego odbiorcy stałego przeznaczają się w drugiej części strazzy osobną stronicę, na której odbywa się księgowanie sposobem drabinkowym. (Zob. str. 19 i 20).

TEMATY.

1. Jan Wolski, ul. Bracka 14, i Karol Jarosz, ul. Gołębia 5, są stałymi odbiorcami. Zaszłości w styczniu: 1. Saldo Wolskiego wynosi K 148·75, Jarosza K 74·36; nadto dłużni są: Zygmunt Werner, ul. Wiślna 16, K 17·20 płatny 5/I; Józef Bendez, ul. Poselska 1., K 6·63 płatny 10/I; Zofia Żarska, ul. Jagiellońska 3, K 33—.

2. Wolski płaci na swój rachunek K 48·75, Jarosz bierze na rachunek

10 m sukna czarnego po K 4'50, L. Drobner, ul. Wiślna 4, kupuje 26 m płótna po K 1'20, placąc na razie K 10'—.

5. Werner wyrównuje swój rachunek. Bendez kupuje na kredyt 20 m barchanu po K 3'25.

8. Jarosz kupuje na rachunek 2 tuziny chusteczek po K 2'80 za tuzin i płaci część należitości swojego rachunku K 50'—. Gustawa Mazankowa, ul. Sienna 8, bierze na rachunek 2 kapy na łóżka po K 32'—, zobowiązując się zapłacić za nie 1. lutego. Wolski bierze 4 $\frac{1}{2}$ m sukna angielskiego po K 13'50.

10. Bendez płaci K 6'63; Żarska, która bierze 1 garnitur stołowy na 12 osób za K 65'20 i firanki za K 34'—, otrzymuje osobny rachunek.

18. Wolski wyrównuje cały rachunek.

24. Jarosz bierze na rachunek 14 m muślinu po 32 h i 8 m płótna żaglowego po K 1'25.

31. Zamknięcie strazzy.

Kupiec drobny, biorący towar na kredyt tylko od jednego lub kilku dostawców, nie prowadzi dla nich osobnej księgi, lecz posługuje się wyłącznie ich fakturami, które winien przechowywać w należyтым porządku. Dobrze czyni, gdy spisuje na osobnym arkuszu w porządku chronologicznym wszystkie swoje zobowiązania, nie wyłączając i zobowiązań wekslowych. Jest to t. zw. wykaz długów. (Zob. str. 20). Wyrównane zobowiązanie przekreśla się, dopisując datę zapłaty.

Kupiec powinien pamiętać o każdej płatności tak swojego zobowiązania, jak i swojej wierzytelności; w tym celu notuje każdą płatność w kalendarzu pod odpowiednią datą lub w osobnej księdze zapałności (terminarz), zawierającej na każdy dzień roku mniejszą lub większą przedziałkę; notuje się tam nazwisko wierzyciela względnie dłużnika i kwotę. Pozycję zapłaconą przekreśla się. (Zob. str. 21).

Porządny kupiec przechowuje nie tylko wszystkie otrzymane pisma, rachunki i t. d., ale nadto zatrzymuje odpisy względnie mechaniczne kopie wysłanych listów i rachunków przechowując je w porządku chronologicznym w księdze zwanej kopiałem.

Wykazanie majątku i zysku względnie straty.

Celem ustalenia wielkości majątku w danej chwili, n. p. przy rozpoczęciu nowego przedsiębiorstwa, z końcem każdego

roku gospodarczego, przy sprzedaży przedsiębiorstwa, przy zamianie na spółkę, przy likwidacji i t. d., należy spisać wszystkie składniki majątkowe, tak czynne, jak i bierne. Spis taki nazywa się inwentarzem, a czynność spisywania inwentaryzowaniem.

Inwentarz składa się w porządku chronologicznym celem przechowania lub wpisuje się je do osobnej księgi inwentarzowej.

Inwentarz spisuje się na podstawie faktycznych zapasów, które należy przeliczyć, odmierzyć, odważyć i ocenić, a następnie spisać w takim porządku, aby po gotówce najpierw wymienionej następowały składniki, dające się najłatwiej wymienić na gotówkę. Ważniejsze składniki czynne handlu drobnego zestawione w powyższym porządku są następujące:

a) Gotówka, t. j. krajowe monety i bilety bankowe, znajdujące się w kasie.

b) Waluty, t. j. zagraniczne monety i bilety bankowe, obliczone po kursie dnia inwentaryzowania. Należą tu także krajowe monety handlowe.

c) Rymesy, t. j. weksle opiewające na krajową walutę, które właściciel może w dniu płatności zainkasować lub przed tym terminem sprzedać (eskontować).

d) Towary. Ich wartość obliczyć należy przy inwentaryzowaniu po cenie kosztów własnych, względnie oszacować według obecnej wartości. Jeżeli towarów jest wielka różnorodność, wystarczy w inwentarzu podać ich łączną wartość i powołać się na osobny spis (załącznik).

e) Ruchomości, t. j. sprzęty, naczynia, maszyny i t. d. W inwentarzu podać należy obecną ich wartość.

f) Wierzytelności na podstawie strazzy. Wierzytelności nieściągalnych nie pomieszcza się w inwentarzu.

Suma wartości tych składników czynnych przedstawia t. zw. stan czynny.

Ważniejsze składniki bierne, tworzące t. zw. stan bierny, są:

a) Akcepty, t. j. weksle, za które właściciel handlu musi płacić.

b) Wszystkie inne zobowiązania.

Porównując następnie stan czynny ze stanem biernym, otrzymuje się wartość majątku przedsiębiorstwa, czyli t. zw. majątek czysty, o ile stan czynny przewyższa bierny; w przeciwnym razie różnica ta przedstawia niedobór (deficyt), a przedsiębiorca staje się niewypłacalnym.

Chcąc się przekonać, czy majątek przedsiębiorstwa uległ zmianie pod względem wielkości w pewnym okresie czasu, n. p.

roku, należy przeprowadzić dalsze zestawienie, porównując majątek czysty, wykazany inwentarzem na początku okresu, z obecnym majątkiem czystym. Gdy obecny majątek czysty jest większy od poprzedniego, różnica przedstawia czysty zysk, w przeciwnym razie czystą stratę.

Inwentarz spisywać można albo w ten sposób, że bezpośrednio po stanie czynnym umieszcza się stan bierny i zaraz następnie pod napisem „Zestawienie“ („Rekapitulacja“) wyszukuje się majątek czysty (forma paginowana, zob. str. 15 i 16), albo na jednej stronie (lewej) umieszcza się stan czynny, a na drugiej (prawej) stan bierny, poczem wyprowadza się różnicę między sumami obu stron i wpisuje się ją jako majątek czysty (celem wyrównania obu stron) po stronie stanu biernego, względnie jako deficyt po stronie stanu czynnego (forma foliowana).

Właściciel przedsiębiorstwa musi inwentarz podpisać odpowiadając za jego prawdziwość.

TEMATY:

1. Spisany dnia 1. stycznia 19..

Stan czynny: Gotówka K 143·25. Towary wartości K 2380·—. Dłużnicy: Jan Dukalski, w/m, płatny 15. stycznia, K 83·40; Alojzy Wurm, w/m, płatny 28. stycznia, K 35·—. Urządzenie sklepu wartości K 240·—. Stan bierny: G. Hübner i Sp., w/m, płatny 1. lutego K 575·60; Zygmunt Rogosz, w/m, płatny 25. marca K 341·35.

2. Stanisław Górski w Krakowie spisuje inwentarz dnia 24. kwietnia 19..

Stan czynny: Gotówka K 3450·—. Rymesa na K 2000·—, płatne 24. czerwca na Karola Króla, w/m. Towary: 16 beczek nafty 2340 l. po 34 h za 1 l. Stan bierny: Akcept na K 820·—, płatny 23. maja zł/. L. Drobnera, w/m. Wierzyciel: Rafinerya nafty w Trzebini K 1341·20 pł. 10. czerwca.

Z omówionych powyżej ksiąg następujące są w każdym handlu konieczne:

1. Inwentarz, służący do wykazania majątku i zysku względnie straty.
 2. Księga kasowa, przedstawiająca obrót gotówki, i
 3. Strazza, zawierająca ewidencję wierzytelności.
- Inne księgi są pomocniczymi.

Zamknięcie ksiąg handlu drobnego polega na zamknięciu księgi kasowej, rachunków odbiorców stałych

w strazzy, na spisaniu chwilowych odbiorców, których zobowiązania w chwili zamknięcia pozostają jeszcze nie wyrównane, na spisaniu i ocenieniu wartości towarów, znajdujących się na składzie. Wreszcie na podstawie tych danych zestawia się inwentarz.

CZĘŚĆ PRAKTYCZNA.

TEMAT:

Inwentarz handlu kolonialnego z 15. grudnia 1914:

Stan czynny: Gotówka K 169·50, weksel płatny 18. grudnia u G. Wąsa, w/m, na K 200—, towary według spisu A. wartości K 1640—, odbiorcy stali według strazzy: Wojciech Berski, ul. Zwierzyniecka 24., K 149— i Gustaw Gronuś, ul. Niecała 4., K 96·75 i urządzenie sklepu według spisu B. wartości K 450—. Stan bierny: Dostawca Zygmunt Hoszowski K 427·60 płatne 28. grudnia.

(Inwentarz, strazza odbiorców stałych, wykaz długów, terminarz).

Zaszczości w grudniu:

16. Płacę najem miesięczny za sklep K 90—. Targ dzienny K 69·24. (Księga kasowa).

17. W. Berski pobiera na kredyt 1 kg kawy po K 4·20 za 1 kg, a Jadwiga Bund, ul. Wolska 9., 1 kg cukru po 84 h i 5 kg mąki po 45 h. Targ dzienny K 73·18.

(Strazza odbiorców stałych i chwilowych; ks. kasowa).

18. Inkasuję u G. Wąsa jego akcept. G. Gronuś płaci na swój rachunek K 30—. Drobne wydatki K 1·42. Targ dzienny K 54·12.

(Księga kasowa i terminarz; księga kasowa (54·12 + 30—) strazza odbiorców stałych).

20. Zamawiam u M. Gurgula, Jarosław, pierników za K 48—. Sprzedaję na kredyt Bronisławowi Kosińskiemu, pl. Groble 10, 2 l spirytusu denaturowanego po 72 h. Targ dzienny K 57·20.

(Zamówienie nie powoduje księgowania; strazza odbiorców chwilowych; księga kasowa).

21. Pobieram od J. Mazanka różnych towarów wartości K 245—; K 100— płacę gotówką, a resztę zobowiązuję się zapłacić 5. stycznia. Płacę premię ubezpieczenia od włamania K 21—. Targ dzienny K 74·76.

(Księga kasowa, wykaz długów, terminarz; księga kasowa.)

22. Berski płaci na rachunek K 80— i bierze 10 kg cukru po 84 h, 1 l octu za K 1— i 2 l spirytusu denaturowanego po 72 h. J. Bund bierze na kredyt $\frac{1}{2}$ kg kawy po K 4·20 za 1 kg i Karol Majerski, ul. Zwierzy-

niecka 8, 2 kg kawy po K 4·20 i 5 kg cukru po 84 h. Targ dzienny K 96·85.

(Księga kasowa (K 80— + 96·85), strazza odbiorców stałych; strazza odbiorców chwilowych).

23. Wykupuję w urzędzie pocztowym pierniki z Jarosławia przysłane za pobraniem K 49·50. Targ dzienny K 102·30.

(Księga kasowa).

24. Kosiński płaci cały dług. Targ dzienny K 84·97.

(Strazza odbiorców chwilowych, księga kasowa [łącznie z targiem dziennym]).

27. Alojzy Müller, ul. Niecała 3, bierze na kredyt 1 flaszkę oliwy za 80 h, 8 kg ryżu po 52 h i $\frac{1}{2}$ kg kawy po 4·20. Targ dzienny K 42·15.

(Strazza odbiorców chwilowych; księga kasowa).

28. Składam Hoszowskiemu całą należność dzisiaj płatną, Stolarzowi L. Wawrzeckiemu daję mój akcept płatny 28. stycznia na K 200— za dostarczone nowe szafy do sklepu. Targ dzienny K 56·01.

(Księga kasowa, wykaz długów, terminarz; księga kasowa).

29. J. Bundowej wydaję 10 l nafty po 34 h i otwieram dla niej stały rachunek. Gronuś wyrównuje cały rachunek. Targ dzienny K 63·20.

(Strazza odbiorców chwilowych i stałych; strazza odbiorców chwilowych; księga kasowa).

30. Targ dzienny K 65·07.

(Księga kasowa).

31. Płacę chłopcu sklepowemu K 15—. Targ dzienny K 73·38.

(Księga kasowa).

Zamknięcie: Zamykam księgę kasową i strażę odbiorców stałych, spisuję odbiorców chwilowych i dostawców. Wartość towarów nie sprzedanych K 1312·30, urządzenia K 630—; akcept na K 200—, płatny 28. stycznia. Spisuję inwentarz.

Księgę kasową i strażę odbiorców stałych otwieram na nowy okres dnia 1. stycznia 1915.

Wypracowanie powyższego tematu:

KSIĘGA INWENTARZOWA.

Inwentarz spisany 15. grudnia 1914.

Stan czynny:			
1.	Gotówka		
	zgodnie z księgą kasową	K	169 50
2.	Rymesa		
	płatna 18. grudnia u G. Wąsa, w/m	„	200 —
3.	Towary		
	według spisu A.	„	1640 —
4.	Dłużnicy		
	Berski Wojciech	K	149 —
	Gronuś Gustaw	„	96 75
5.	Urządzenie sklepu		
	według spisu B.	„	450 —
		<u>K</u>	<u>2705 25</u>
Stan bierny:			
1.	Wierzyciel		
	Hoszowski Zygmunt, pl. 28. grudnia	K	427 60
		<u>K</u>	<u>427 60</u>
Zestawienie:			
	Suma stanu czynnego	K	2705 25
	„ „ biernego	„	427 60
	Majątek czysty z dniem 15. grudnia 1914	<u>K</u>	<u>2277 65</u>

Inwentarz spisany 31. grudnia 1914.

Stan czynny:			
1.	Gotówka zgodnie z księgą kasową		K 755 60
2.	Towary według spisu A.		„ 1312 30
3.	Dłużnicy: Berski Wojciech	K 84 04	
	Bund Jadwiga	„ 8 59	
	Majerski Karol	„ 12 60	
	Müller Alojzy	„ 7 06	„ 112 29
4.	Urządzenie sklepu według spisu B.		„ 630 —
			<u>K 2810 19</u>
Stan bierny:			
1.	Akcept płatny 28. stycznia u L. Wawrzeckiego		K 200 —
2.	Wierzyciel Mazanek J., pl. 5. stycznia		„ 145 —
			<u>K 345 —</u>
Zestawienie:			
	Suma stanu czynnego	K 2810 19	
	„ „ biernego	„ 345 —	
	Majątek czysty z dniem 31. grudnia 1914	<u>K 2465 19</u>	
	„ „ „ „ 15. „ „	„ 2277 65	
	Czysty zysk	<u>K 187 54</u>	

KSIĘGA KASOWA.

Grudzień 1914. Przychód Rozchód

15.	Zapas gotówki	K	169	50			
16.	najem za sklep				K	90	—
16.	targ dzienny	"	69	24			
17.	dtto	"	73	18			
18.	inkaso rymesy u G. Wąsa	"	200	—			
18.	drobne wydatki				"	1	42
18.	targ dzienny	"	84	12			
20.	dtto	"	57	20			
21.	J. Mazankowi a konto towarów				"	100	—
21.	premia ubezpieczenia od włamania				"	21	—
21.	targ dzienny	"	74	76			
22.	dtto	"	176	85			
23.	wykupno pierników od Gurgula				"	49	50
23.	targ dzienny	"	102	30			
24.	dtto	"	86	41			
27.	dtto	"	42	15			
28.	splata Hoszowskiego				"	427	60
28.	targ dzienny	"	56	01			
29.	dtto	"	129	95			
30.	dtto	"	65	07			
31.	płaca chłopca sklepowego				"	15	—
31.	targ dzienny	"	73	38			
31.	Saldo				"	755	60
		K	1460	12	K	1460	12
Styczeń 1915.							
1.	Saldo	K	755	60			

STRAZZA CHWILOWYCH ODBIORCÓW.

Grudzień 1914.

17.	Bund Jadwiga, ul. Wolska 9.				
	1 kg cukru	po	—84	K	— 84
	5 „ mąki	„	—45	„	2 25
	Przeniesiono niżej.			K	3 09
20.	Kosiński Bronisław, pl. Groble 10.				
	2 l spirytusu denaturow.	po	—72	K	1 44
	Zapłacono 24./12.				
22.	Bund Jadwiga, ul. Wolska 9.				
	Z przeniesienia			K	3 09
	1/2 kg kawy	po	420	„	2 10
	Przeniesiono do strazzy stałych odbiorców, str. 3.			K	5 19
22.	Majerski Karol, ul. Zwierzyńska 8.				
	2 kg kawy	po	420	K	8 40
	5 „ cukru	„	—84	„	4 20
				K	12 60
27.	Müller Alojzy, ul. Niecała 3.				
	1 fl. oliwy			K	— 80
	8 kg ryżu	po	—52	„	4 16
	1/2 „ kawy	„	420	„	2 10
				K	7 06

STRAZZA STAŁYCH. ODBIORCÓW.

Berski Wojciech, ul. Zwierzyniecka 24.

1.

1914					
15./12	Saldo			K 149	—
17./12	1 kg kawy	po	4:20	„ 4	20
22./12	10 kg cukru	„	—84	„ 8	40
	1 l octu			„ 1	—
	2 „ spirytusu denaturow.	„	—72	„ 1	44
				K 164	04
22./12	à konto gotówką			„ 80	—
				K 84	04
1915					
1./1	Saldo			K 84	04

Gronuś Gustaw, ul. Niecała 4.

2.

1914					
15./12	Saldo			K 96	75
18./12	Upłata gotówką			„ 30	—
				K 66	75
29./12	Gotówką			„ 66	75
				—	—

Bund Jadwiga, ul. Wolska 9.

3.

1914					
29./12	Przeniesienie ze str. 18			K	5 19
	10 l nafty	po	—34	„	3 40
				K	8 59
1915					
1./1	Saldo			K	8 59

WYKAZ DŁUGÓW.

Rok 1914.

1.	Hoszowski Zygmunt	pl. 23. grudnia	K 427	60
2.	Mazanek J.	„ 5. stycznia	„ 145	—

KSIĘGA ZAPADŁOŚCI.

Grudzień 1914.

Data	Do wypłaty	Kwota	Data	Do pobrania	Kwota
15.			15.		
16.			16.		
17.			17.		
18.			18.	Wąs G., w/m, weksel	K 200
20.			19.		
21.			20.		
22.			21.		
23.			22.		
24.			23.		
25.			24.		
26.			25.		
27.			26.		
28.	Hoszowski Zygm.	K 427 60	27.		
29.			28.		
30.			29.		
31.			30.		
			31.		

Styczeń 1915.

Data	Do wypłaty	Kwota	Data	Do pobrania	Kwota
1.			1.		
2.			2.		
3.			3.		
4.			4.		
5.	Mazanek J.	K 145 —	5.		
6.			6.		
28.	Wawrzecki L. akcept	K 200 —			

TEMAT:

Otwieram w dniu 18. czerwca 19.. sklep towarów bławatnych; przeznaczam na ten cel K 8000— gotówką. — Płacę czynsz miesięczny za lokal K 200—, stolarzowi za urządzenia K 826—, za instalację gazową K 185—, za księgi handlowe K 12·80.

19. Kupuję u hurtownika Karola Jareckiego towarów wartości K 6200—; K 5200— placę gotówką a na K 1000— dam mój akcept płatny 19. sierpnia. Za sprowadzenie towaru placę K 13·50.

20. Targ dzienny K 38·97.

21. Bronisław Halski, ul. Długa 17, kupuje na kredyt 5 m kretonu po K 1·60 i 2 m drelichu po 1·40. Targ dzienny K 49·72.

22. Drobne wydatki K 1·75. Dla Józefy Fijałek, ul. Krowoderska 10, otwieram stały rachunek i zapisuję pobrane dzisiaj towary: 10 m płótna po K 2·20, 5 m muślinu po 82 h, 12 ścierek za K 8·50. Otrzymuję od niej na rachunek K 10—. Targ dzienny K 57·88.

23. Pobieram od hurtownika Jana Kordasa materiałów jedwabnych wartości K 1450—; placę K 450— gotówką a resztę zobowiązuję się zapłacić 1. lipca. Zofia Bieder, ul. Biskupia 9, bierze na kredyt 10 m jedwabiu czarnego po K 4·20 a Halski płaci na rachunek K 5—. Targ dzienny K 63·25.

25. Z. Fijałek bierze na rachunek $4\frac{1}{2}$ m krepy po K 4·80 a Zygmunt Horoch, ul. Długa 23, kupuje 5 m drelichu po K 1·40 i płaci na razie K 3—. Drobne wydatki K 2·13. Targ dzienny K 54·33.

26. Z. Bieder wyrównuje cały rachunek. Targ dzienny K 61·20.

27. Halski bierze na rachunek 2 tuziny chusteczek po K 8·50, $8\frac{1}{2}$ m jedwabiu białego po K 4·80. Otwieram dla niego osobny rachunek. Targ dzienny K 72·85.

28. Jan Wilgus, ul. Długa 7, bierze na rachunek $3\frac{1}{4}$ m gazy po K 4·10. Targ dzienny K 61·15.

29. Emilia Łącka, ul. Basztowa 12, kupuje 1 tuzin chusteczek za K 8·50 i składa pierwszą ratę K 2—. Horoch bierze na rachunek 3 m kretonu po K 1·60. Targ dzienny K 60·06.

31. Płacę pomocnikowi K 20—. Targ dzienny K 53·23. — Przeprowadzam zamknięcie ksiąg: Wartość towarów K 7280—, urządzenia K 826—.

B. Księgowość handlu hurtownego.

CZĘŚĆ TEORETYCZNA.

Księgowość pojedyncza handlu hurtownego rozporządza księgami:

I. zasadniczymi, które są w każdego rodzaju przedsiębiorstwie niezbędne,

II. zapasowymi, służącymi do zapisywania poszczególnych składników (zapasów) majątkowych i ich zmian, a zależnymi od rodzaju przedsiębiorstwa,

i III. pomocniczymi, których zadaniem jest uzupełniać zapiski w księgach zasadniczych i zapasowych lub notować inne szczegóły, których zapamiętanie ma znaczenie dla przedsiębiorcy.

Do ksiąg zasadniczych należą:

1. Księga inwentarzowa,
2. księga kasowa,
3. księga dłużników i wierzycieli
- i 4. dziennik.

Z pośród ksiąg zapasowych najważniejsze znaczenie w dziale handlu towarowego mają księgi:

1. Towarów,
2. składowa (magazynowa),
3. rymes,
4. dewiz,
5. trat,
6. papierów wartościowych
- i 7. walut.

Ważniejsze księgi pomocnicze są:

1. Faktur otrzymanych (kalkulacyi),
2. faktur wysłanych,
3. zamówień,
4. wysyłek,
5. zapadłości
- i 6. wydatków.

I. Księgi zasadnicze.

1. Księga inwentarzowa

zawiera inwentarze, spisywane z końcem każdego roku gospodarczego. Zasady omówione na str. 11 stosują się w zupełności i do inwentarza handlu hurtownego. Ustawa handlowa zawiera co do inwentaryzowania następujące przepisy:

„Art. 29. Każdy kupiec przy zaczęciu swego przedsiębiorstwa spisie dokładnie swoje nieruchomości, wierzytelności i długi, wszelką gotówkę i inne przedmioty, wyrazi zarazem wartość tychże przedmiotów i zrobi przy końcu spisu zestawienie (bilans), wykazujące stosunek majątku do długów; następnie sporządzać będzie w każdym roku taki inwentarz i taki bilans swojego majątku.

Jeżeli kupiec ma skład towarów, którego inwentaryzacja skutkiem natury przedsiębiorstwa niełatwo w każdym roku dałaby się uskuteczyć, dosyć będzie inwentarz składu towarów sporządzać co dwa lata.

Te same przepisy stosują się także do spółek handlowych co do majątku spółki.

Art. 30. Inwentarz i bilans ma kupiec podpisać. Jeżeli jest więcej spółników osobiście odpowiedzialnych, wszyscy je podpiszą.

Inwentarz i bilans mogą być wciągane w przeznaczoną na to księgę lub za każdym razem osobno sporządzane. W tym drugim wypadku należy je zebrać i przechować w porządku, w jakim po sobie bez przerwy następują.

Art. 31. Spisując inwentarz i bilans, należy przy wszystkich przedmiotach i wierzytelnościach położyć taką wartość, jaką miały w chwili spisywania.

Wierzytelności wątpliwe, należy ocenić według prawdopodobnej ich wartości; wierzytelności zaś, których ściągnąć niepodobna, powinny być odpisane“.

W handlu hurtownym występują następujące składniki czynne:

a) Gotówka, t. j. krajowe monety i bilety bankowe.

b) Waluty, t. j. zagraniczne monety i bilety bankowe oraz krajowe monety handlowe, obliczone po kursie dnia inwentaryzowania.

c) Papiery wartościowe: zatem obligacje, akcje i losy, obliczone po kursie bieżącym z uwzględnieniem wartości kuponów.

d) Rymesy, t. j. weksle opiewające na krajową walutę, które właściciel może w dniu płatności zainkasować lub przed tym terminem sprzedać (eskontować). Ponieważ weksle te w dniu inwentaryzowania nie przedstawiają pełnej wartości, przeto należy potrącić od ich wartości imiennej dyskont, t. j. odsetki, obliczone za czas od dnia inwentaryzowania do dnia ich płatności*).

*) Zob. Pawłowski, Rachunki kup., tom II.

e) *Dewizy*, t. j. weksle, opiewające na walutę zagraniczną. Obliczyć je należy po kursie notowanym na giełdzie z uwzględnieniem dyskontu*).

f) *Towary*. Jeżeli dany towar notowany jest na giełdzie lub na targu, to wartość jego podać należy po kursie bieżącym. W przeciwnym razie obliczyć należy wartość po cenie kosztów własnych, względnie oszacować towar według jego obecnej wartości. Zasadą jest, że wartość towarów podawać należy raczej niższą, aniżeli za wysoką.

Jeżeli towarów jest wielka rozmaitość, wystarczy w inwentarzu podać łączną ich wartość i powołać się na osobny spis (załącznik).

g) *Ruchomości*, t. j. sprzęty, naczynia, maszyny i t. d., których nie ocenia się za każdym razem, lecz od ich wartości, obliczonej po cenie kosztów własnych, potrąca się każdego roku pewien procent ich pierwotnej wartości, celem wyrażenia ich zużycia się (umorzenie, amortyzacja, odpis). Wysokość tego procentu zależną jest od jakości przedmiotu i wynosi przy urządzeniu 5 do 15% rocznie, przy maszynach 10 do 20% i wyżej. Przedmiotów zupełnie zniszczonych nie uwzględnia się w inwentarzu.

h) *Nieruchomości*, t. j. grunty i budynki. Wartość budynków umarza się również, ale procent odpisu jest tu mniejszy i wynosi 1 do 3% rocznie.

i) *Dłużnicy*. Pod tym tytułem spisać należy wszystkie wierzytelności własne; wierzytelności niepewne wpisuje się do inwentarza tylko z wartością, na którą na pewno liczyć można, natomiast nieściągalne pomija się zupełnie lub umieszcza się dla pamięci jedynie z wartością jednej korony.

j) *Antycypacje* (pozycje przenośne). Kwoty zapłacone z góry tytułem najmu, płacy, odsetek i t. d. wpływają na powiększenie majątku i wpisane być powinny wśród składników czynnych (antycypacje czynne).

Ważniejsze składniki bierne są:

a) *Traty*, t. j. weksle, za które właściciel przedsiębiorstwa musi płacić. I te weksle należy dyskontować, gdyż wartość ich w dniu inwentaryzowania jest mniejszą o odsetki do dnia ich płatności.

b) *Wierzyciele*. Tu wymienić należy wszystkie długi książkowe właściciela przedsiębiorstwa.

c) *Długi hipoteczne*, t. j. pożyczki zaciągnięte na zastaw nieruchomości i wpisane do ksiąg gruntowych.

*) Zob. Pawłowski, Rachunki kup., tom II.

d) Antycypacje bierne, t. j. z góry pobrane odsetki, czynsz i t. d.

TEMATY:

1. Inwentarz z 31. grudnia firmy J. Link i Sp. w Krakowie.

Stan czynny: Gotówka K 2675·70. 20 szt. austr. dukatów (kurs K 11·38 = K 227·60); 5 szt. à 20 fr złotych (kurs K 19·20 = K 96·—); Weksel w portfelu na K 740·— pl. 20. stycznia na B. Jawornickiego w Krakowie, 6⁰/₀ dyskont za 20 dni K 2·47. Towary: J. L. 1/40. 40 skrzyń kawy Jawa Btto*) 2400 kg, Ta 400 kg, Ntto 2000 kg po 3·20 za 1 kg = K 6400·—. Wierzytelności: O. Weiss, Dębica, K 360·—; K. Żychon, Tarnów, K 739·50; B. Wojnar i Syn, Wieliczka, K 240·—. Ruchomości: K 1470·— (10⁰/₀ odpisu). Realność w Krakowie K 82.000·— (2⁰/₀ odpisu). Stan bierny: Akcepty: K 1800·— pl. 31. stycznia zł/. L. Venturi, Tryest, K 940·—, pl. 14. lutego zł/. Towarzystwa zaliczkowego w Krakowie, 6⁰/₀ dyskont od obu weksli K 16·35. Dług hipoteczny na realności na rzecz Banku hipotecznego K 30·000·—. Majątek czysty w dniu 1. stycznia b. r. wynosił K 51.148·50.

2. Inwentarz z 31. lipca 19.. Jana Modlnickiego.

Gotówka K 5370·28. Rymesa: K 40.000·— pl. 11. września n/. J. Landaua, w/m, 4¹/₂⁰/₀ dyskontu. Dewiza: M 12.000·— pl. 20. sierpnia n/. Berlin à 117·80 (5⁰/₀ dyskontu). Papiery wartościowe: K 10.000·— 4⁰/₀ renty austr.-weg. po 86·50 (kupon pl. 1./9.) i K 5000·— 4⁰/₀ list zastawny gal. Banku krajowego po 94·65 (kupon 31./12.). Towary: 20 maszyn do pisania „Ideal“ po K 675·—, 14 maszyn „Continental“ po 560·—, 16 patefonów różnej marki łącznej wartości K 3200·— i zapas płyt patefonowych wartości K 350·—. Dłużnicy: Z. Meinel w/m, K 1360·—; B. Kierski i Sp., Łańcut, K 40.728·— i P. K. O **) K 2389·86. Urządzenie według spisu wartości K 2650·— (10⁰/₀ odpisu). Traty: K 34.370·— pl. 25./8. zł/. Banku Hipotecznego, K 1486·75 pl. 31./8. zł/. A. Mazanka, w/m, K 16.012·50 pl. 10./9. zł/. A. Mazanka, w/m, 4¹/₂⁰/₀ dyskontu. Wierzyciele: G. Reis i Sp., w/m, K 38.967·— i gal. Bank Przemysłowy K 7698·—. Majątek czysty wynosił 1. lipca K 47.890·—.

2. Księga kasowa

omówioną została na str. 6—8 (zob. str. 50 i 51).

TEMATY:

1. Paginowana księga kasowa za lipiec.

1. Saldo z czerwca K 2636·48.

5. Drobne wydatki K 15·32.

*) Btto = brutto = waga towaru z opakowaniem, Ta = tara = waga opakowania, Ntto = netto = waga samego towaru.

**) P. K. O. = pocztowa Kasa oszczędności.

8. Sprzedaż towaru za K 516·24.
10. Kupno maszyny do pisania za K 650—.
12. Ogłoszenia w dziennikach K 26·50.
15. Sprzedaż towaru za K 483·70; drobne wydatki K 8·70.
19. Wyrównanie długu u Z. Wimmera, w/m, K 84—.
20. Podjęcie na prywatne wydatki K 100—; sprzedaż towaru za K 371·87.
25. Zapłata premii asekuracyjnej K 12·50 i części podatku zarobkowego K 50—; O. Zawisza, w/m, płaci swój dług K 48·32; sprzedaż towaru za K 749·99.

28. Sprzedaż towaru za K 382·03 z przyznaniem 10⁰/₀ rabatu; wpłata na książeczkę Kasy oszcz. K 3000—.

31. Wypłata pomocnikowi pensyi K 40—; wysyłka przekazem pocztowym B. Wolskiemu w Wieliczce K 28—; sprzedaż towaru za K 549·07; w kasie brak K 1·15.

2. Foliowana księga kasowa.

Czerwiec 19..

1. Składam do kasy K 22.000—.
2. Płacę stolarzowi J. Bielskiemu za sprzęty biurowe K 1872·40; za księgi handlowe K 76·25.
4. Kupuję 100 skrzyń cukru Ntto 5265 kg po K 78¹/₂ za 100 kg (2⁰/₀ skonta).
6. Składam w pocztowej Kasie oszczędności na rachunek czekowy K 2160—.
9. Sprzedaję 25 skrzyń cukru Ntto 1361 kg po K 80— za 100 kg (2⁰/₀ skonta).
11. Kupuję u K. Soleckiego weksle: K 4000— pł. 18./8. i K 3000— pł. 16./9.; 7⁰/₀ dyskont K 109·47.
14. Wykupuję akcept dzisiaj płatny na K 2320·70.
16. Wpłacam do Banku Galicyjskiego na rachunek A. Mayera we Lwowie K 2000—.

20. Dyskontuję (sprzedaję) w Banku Krajowym weksle, eskontowane dnia 11. b. m.; 6⁰/₀ dyskont K 83·33.

21. Kupuję 100 dukatów austr. po K 11·29 i M 4000— niemieckich biletów bankowych po 117·20.

26. Podejmuję w Banku Krajowym K 5000— zapomocą czeku.

29. Na potrzeby domowe biorę z kasy K 300—.

30. Płacę wynagrodzenie pomocnikom K 665— i ratę hipoteczną w Banku hipotecznym K 865·70, z czego przypada K 500— na upłatę kapitału, a K 365·70 na odsetki.

3. Księga kasowa za marzec 19..

1. Saldo K 3834·64.
2. A. Holzerowi, w/m, sprzedaję za gotówkę 60 głów cukru Ntto 582 kg à K 85·50 za 100 kg; 2⁰/₀ skonta.
5. Za płatny dzisiaj akcept płacę R. Michalikowi K 1925·33.

10. Za przewoźne kolejowe na przysłane przez L. Simona w Tarnowie 4 skrzynie towarów płacę K 53'40.

13. A. Rokosz i Sp. w Jasle przekazują przez P. K. O. na wyrównanie mojej faktury z 4. b. m. K 964'32 po potrąceniu 20/0 skonta K 19'29.

16. Płacę za dzieła prawnicze K 33'66.

20. Kupuję u K. Schöllera, w/m, weksel na K 1225'60 pł. 10. maja, zl/. L. Kochana; 40/0 dyskontu.

23. U A. Benisa inkasuję płatny dzisiaj weksel na K 1771'40.

25. K. Żarski, w/m, składa u mnie na rachunek L. Dutkiewicza w Bochni K 772'94. Sprzedaję w kantorze „Merkur“ weksel K 1279'— pł. 15. maja zl/.*) Müllera i Sp.; 4 1/2 0/0 dyskontu.

29. Składam poświadczeniem złożenia P. K. O. na rachunek M. Molnara, Rzeszów, K 960'—.

31. Wydatki drobne wynoszą według książeczki wydatków K 64'34. Wyplacam pensye K 240'—, a na wydatki domowe podejmuję K 300'—. W kasie nadwyżka 50 h.

3. Księga dłużników i wierzycieli.

Wszystkie zaszłości kredytowe, tak gotówkowe, jak i niegotówkowe, muszą być zapisane w księdze dłużników i wierzycieli, zwanej także księgą główną. Dla osób, z którymi przedsiębiorca przeprowadza transakcje kredytowe, otwiera się w tej księdze rachunki (konta). Rachunek (Rk), zaopatrzony w nagłówek nazwiskiem względnie firmą odnośnej osoby, dzieli się na dwie części, stronę lewą, zatytułowaną w nagłówku „Winien“ i stronę prawą „Ma“. Każda strona Rku zawiera podwójną kolumnę daty (na nazwę miesiąca i datę dnia), kolumnę powołania stronicy dziennika (zob. str. 31), kolumnę treści i kolumnę pieniężną. Cały Rk może się mieścić albo na jednej stronicy (pagina) albo częściej na dwóch stronicach (folio).

Wszelkie wartości, które dana osoba otrzymuje wprost od przedsiębiorcy lub z jego polecenia od osoby trzeciej, wpisuje się po stronie „Winien“, czyli tą wartością obciąża się Rk. Wszelkie wartości, które przedsiębiorca otrzymuje od danej osoby wprost albo z jej polecenia od osoby trzeciej, zapisuje się po stronie „Ma“ czyli uznaje się jej Rk.

W księdze dłużników i wierzycieli zapisuje się na podstawie korespondencji i dokumentów (not, faktur i t. d.), a nigdy na podstawie zapisków poczynionych już w księdze kasowej lub dzienniku. Celem przeprowadzenia kontroli porównuje się co pewien czas, zwykle co miesiąc, zapiski w księdze dłużników i wierzycieli z odnośniami pozycjami dziennika, a przy tej spo-

*) zl/. = zlecenie.

sobności powołuje się wzajemnie te księgi, wpisując liczbę strony w kolumnie powołania.

Z reguły otwiera się dla każdej osoby (interesenta) osobny Rk; gdy jednak z jakimś interesentem przeprowadza się transakcje tylko sporadycznie lub gdy wyrównanie wierzytelności względnie zobowiązania ma nastąpić w krótkim czasie (zaszłości krótkoterminowe), prowadzi się wspólny Rk pod nazwą „Rk różnych“ albo „konto pro diversi“. Na takim Rku należy przy każdej pozycji w treści wyraźnie wymienić nazwisko odnośnego interesenta (zob. str. 54 i 55).

Jeżeli który z interesentów stanie się niewypłacalnym, to Rk jego zaznacza się w nagłówku jako „wątpliwy“ lub przenosi się całe saldo jego Rku na wspólny Rk pod nazwą „Rk wątpliwych“ lub „konto dubioso“, prowadzony zupełnie tak samo jak „Rk różnych“. Przy zamknięciu ksiąg należy kwoty nieściągalne odpisać, a w inwentarzu pomieścić tylko ściągalne.

Przenoszenie zapisanego Rku na nowe folio jak i zamknięcie Rku przeprowadza się tak samo, jak we foliowanej księdze kasowej.

Celem uniknięcia wielkich rozmiarów księgi dłużników i wierzycieli można ją prowadzić w dwóch księgach: Jedna z nich przeznaczona dla dostawców „księga dostawców“ lub „księga wierzycieli“, druga dla odbiorców „księga odbiorców“ lub „księga dłużników“.

Do księgi dłużników i wierzycieli powinien być sporządzony spis (rejestr) wszystkich Rków z podaniem strony.

Banki przysyłają po upływie każdego półrocza swoim klientom odpisy Rków t. zw. kontokorrenty po poprzednim obliczeniu odsetek, prowizji i kosztów*). Na podstawie otrzymanego kontokorrentu należy sprawdzić wszystkie pozycje odnośnego Rku w księdze dłużników i wierzycieli i uzupełnić go odsetkami, prowizją i kosztami, przepisując je ze strony „Winien“ kontokorrentu na stronę „Ma“ Rku, a ze strony „Ma“ na stronę „Winien“. Na podstawie kontokorrentu ułożyć należy odpowiednie pozycje i w dzienniku.

Jeżeli przedsiębiorca ma do czynienia z dostawcami zagranicznymi, wtedy musi prowadzić Rk jego w walucie krajowej i zagranicznej, wobec czego potrzebne są po obu stronach dwie kolumny pieniężne. Obcą walutę faktury zagranicznej wpisuje się w księdze dłużników i wierzycieli w kolumnie pierwszej, a jej wartość koronową, obliczoną po kursie bieżącym, w kolumnie drugiej. Wysłane pokrycie n. p. dewizą wpisuje

*) Zob. Pawłowski, Rachunki kup. t. II.

się z pełną wartością imienną (zagraniczną) w pierwszej kolumnie, a wartość zakupna tej dewizy w kolumnie koronowej. Przy zamknięciu takiego Rku wyprowadza się saldo kwot zagranicznych i wpisuje się je, celem wyrównania, na stronę mniejszą. Następnie to saldo przelicza się po kursie bieżącym na walutę koronową i wpisuje w tym samym wierszu w kolumnie waluty krajowej. Wyprowadzone saldo kwot koronowych przedstawia zysk na kursie, jeżeli pochodzi ono ze strony „Ma“, zaś stratę na kursie, jeżeli pochodzi ze strony „Winien“.

Przedsiębiorca, który obok składu hurtownego prowadzi sklep, celem drobnej sprzedaży, otwiera w księdze dłużników i wierzycieli „Rk sklepu“, który zostaje obciążony za pobrane z głównego składu towary i za wydatki, poczynione na jego rzecz, jak n. p. za czynsz za lokal sklepowy, za płacę personelu sklepowego i t. d., a uznany za zwroty gotówki, uzyskanej ze sprzedaży towarów. Przy zamknięciu tego Rku należy go uznać za gotówkę, pozostałą w kasie sklepowej, za wartość towarów niesprzedanych i za wierzytelności sklepu u jego odbiorców, skutkiem czego saldo tego Rku wykaże zysk (gdy pochodzi ze strony „Ma“) względnie stratę (gdy pochodzi ze strony „Winien“). (Zob. str. 54 i 55).

Zamiast prowadzić Rk sklepu w księdze dłużników i wierzycieli można przeznaczyć dla niego osobną księgę, t. zw. sklepową.

Pobrane na swoje utrzymanie wartości w gotówce czy w towarach przedsiębiorca zapisuje na „Rku domowym“ lub „Rku prywatnym“ po stronie „Winien“. Salda tego Rku nie pomniejsza się w inwentarzu wśród dłużników, lecz dodaje się do wykazanego zysku a odejmuje od wykazanej straty, gdyż te podjęte wartości nie mogą uszczuplać ostatecznego wyniku przedsiębiorstwa.

Rki w księdze dłużników i wierzycieli mogą być prowadzone także na paginie, ale wtedy potrzebne są dwie kolumny pieniężne, jedna „Winien“, druga „Ma“.

TEMATY:

1. Dnia 1. stycznia 19.. wynosi saldo rachunku Zieleniewskiego i Sp., w/m, K 1240.— na moją korzyść, a saldo rachunku B. Wojczyńskiego, w/m, K 385.— na jego korzyść.

10. stycznia pobieram od Wojczyńskiego towarów za K 140.—.

2. lutego otrzymuję od Zieleniewskiego i Sp. rymesę na K 800.—, pl. 15 marca n/. Z. Rozmusa.

23. lutego składam w Banku krajowym na rachunek bieżący K 5000.—.

18. marca wręczam Wojczyńskiemu czek na Bank kraj. na K 300.—.

3. kwietnia składam Wojczyńskiemu gotówkę na zupełne wyrównanie jego rachunku.

14. kwietnia posyłam koleją K. Korzeniewiczowi w Kalwaryi towary za pobraniem K 247·50.

18. kwietnia otrzymuję akcept Zieleniewskiego i Sp. na K 400— zł./moje wł. pł. 18. czerwca.

21. kwietnia otrzymuję pobranie kolejowe z Kalwaryi.

10. maja podejmuję z rachunku bieżącego w Banku kraj. K 500—.

3. czerwca posyłam towary G. Bochenkowi w Bochni. Rachunek na K 375—, płatny jest po odebraniu towaru.

7. czerwca zawiadamia mię Bochenek o złożeniu na mój rachunek w Banku kraj. K 375—.

30. czerwca zamykam rachunki. Bank kraj. uznaje mię za odsetki K 185·20, a obciąża za koszta K 1·80.

II. Saldo rachunku B. Jezierskiego, Warszawa, z dniem 1. stycznia 1914 wynosi Rb 800— (kurs K 253·20 za Rb 100—). 10. lutego kupuję dewizę na Rb 500— za K 1260·40 i posyłam ją Jezierskiemu. 12. kwietnia otrzymuję od Jezierskiego fakturę na Rb 225— (kurs K 253·32). 20. maja akceptuję tratę Jezierskiego na K 500—. 24. maja otrzymuję od Jezierskiego obliczenie sprzedaży powyższej traty za Rb 194·25. 30. czerwca przeliczam saldo rachunku po kursie K 253·10.

4. Dziennik.

Jak zaszłości gotówkowe muszą być przeprowadzone przez księgę kasową, tak i zaszłości niegotówkowe powinny być spisane chronologicznie. Do tego celu służy dziennik (prima-nota), który spełniać może swoje zadanie w trojaki sposób.

Pierwotnie, czasami i obecnie jeszcze, zapisywano w dzienniku wszystkie zaszłości, tak gotówkowe, jak i niegotówkowe. Ze względów jednak praktycznych dzieli się obecnie tę księgę na dziennik kasowy, t. zw. księgę kasową dla zaszłości gotówkowych i na dziennik właściwy dla zaszłości tylko niegotówkowych. Wreszcie najczęściej używanym jest dziennik tego systemu, że zapisuje się w nim obok zaszłości niegotówkowych także te zaszłości gotówkowe, które powodują jakąkolwiek zmianę na rachunku interesenta naszego (zaszłości gotówkowo-kredytowe). Tego rodzaju dziennik (zob. str. 52) zawiera zatem wszystkie te zaszłości, które po raz drugi oddzielnie objęte są księgą dłużników i wierzycieli; w dzienniku ułożone są te zaszłości w porządku chronologicznym, w księdze dłużników i wierzycieli w sposób systematyczny podług interesentów.

7.	J. Wurm w/m, kupuje naftę i daje swój akcept płatny 7./5. zł/. moje			K 267	—
8.	Rafinerya miejscowa dostarcza mi nafty za	K 975	—		
	a otrzymuje gotówką	„ 500	—		
	i mój akcept, płatny 8./6., na			„ 475	—

Przy zaszłościach krótkoterminowych powołać należy „Rk różnych“ (konto pro diversi, zob. str. 29) z podaniem w nawiasie lub w treści nazwiska dłużnika, względnie wierzyciela. N. p.

9.	Rk różnych (J. Góral, Dębica) Winien za wysłane towary za pobraniem kol.			K 76	50
----	--	--	--	------	----

albo

9.	Rk różnych Winien za wysłane J. Góralowi, Dębica, towary za pobraniem kol.			K 76	50
----	--	--	--	------	----

Dodawanie kolumn w tym systemie dziennika nie ma żadnego znaczenia.

Drugi sposób prowadzenia dziennika: Pierwszą kolumnę pieniężną oznacza się w nagłówku „Winien“, drugą „Ma“ i stosownie do tego, czy dana osoba staje się skutkiem zapisywanej zaszłości dłużnikiem, czy wierzycielem umieszcza się kwotę w kolumnie „Winien“, względnie „Ma“.

Przykłady zaszłości kredytowych:

	Marzec 19..	Winien	Ma
1.	J. Wolski, w/m, za fakturę Płatne 1. czerwca.	K 748 50	
5.	G. Werner & Sp., Biała za ich akcept płatny 15./4. zł/. moje		K 1000 —
6.	Z. Nawrocki, Podgórze, za fakturę K 350.— — wpłacona gotówka „ 50.— Płatne 6. czerwca.	„ 300 —	
9.	Rk różnych za wysłane J. Góralowi, Dębica, to- wary za pobraniem kol.	„ 76 50	

Dla zaszłości zamiennych tworzy się i w tym systemie dziennika pozycje opisowe, ale kwotę odnośną wpisuje się na końcu treści, a nie w kolumnie pieniężnej. N. p.

7.	J. Wurm, w/m, kupuje naftę, a daje swoją akcept płatny 7./5 zł/. moje na K 267·20		
8.	Rafinerya miejscowa dostarcza mi nafty za K 975.— a otrzymuje gotówką K 500.— i mój akcept płatny 8. 6 „ 475.—		

Sumy kolumn „Winien“ i „Ma“ mają się zgadzać ze sumami strony „Winien“ i „Ma“ wszystkich Rków księgi dłużników i wierzycieli.

TEMATY:

1. Listopad 19..

1. Kupuję w rafinerii w Limanowej nafty za K 840.—. Faktura płatna 25. grudnia.

2. Sprzedaję Z. Langrodowi, w/m, węgla jaworznickiego za K 685·80. Faktura płatna 15. stycznia.

3. Za sprzedaną B. Wąsowi i Sp. w Podgórzu naftę otrzymuję ich akcept na K 364·20, płatne 4. grudnia zł/. moje własne.

4. Weksel na Wąsa i Sp. K 364·20 oddaję A. Raczyńskiemu, w/m, celem zapisania na mój rachunek.

5. W Banku hipotecznym składam zapasową rymesę na K 1000.—, płatną 17. grudnia n/. N. Jawornickiego, w/m; Bank hip. policza 6⁰/₁₀ dyskont za 42 dni K 7.— i uznaje mię kwotą netto.

6. Czekiem P. K. O. przekazuję z mojego rachunku G. Woźniakowi, Myślenice, K 358·25.

7. Z P. K. O. otrzymuję zawiadomienie o wpłacie O. Landaua, Tarnów, na mój rachunek K 500.—.

8. Z polecenia K. Lankosza i Sp. w/m, przekazuję z mojego rachunku w P. K. O. J. Kleinowi w Białej K 348.—.

9. Otrzymuję zamówione swego czasu 10 wagonów węgla z szybu „Krystyna“ w Jaworznie; na pokrycie faktury, opiewającej na K 1375.—, posyłam mój akcept na K 800.— płatny 28. stycznia, a resztę zobowiązuję się zapłacić gotówką 28./1.

10. Posyłam do młyna parowego „Helena“ w Nowym Sączu 2 wagony węgla. Faktura na K 420.—, płatną jest po odbiorze towaru.

11. Posyłam koleją J. Górskiemu, Wieliczka, naftę za pobraniem K 243·80.

2. Marzec 19..

4. A. Rokoszowi i Sp. w Jasle wysyłam 3 skrzynie towaru, wartości K 964·32, płatne za 4 miesiące.

6. Od L. Simona w Tarnowie otrzymuję fakturę z 4. b. m. na wysłane do mnie 4 skrzynie towaru na K 2487·68. Wa *) 6 miesięcy.

9. M. Solski, Lwów, przysyła mi do zainkasowania weksel na K 1771·40, płatny 23. marca n/. A. Benisa, w/m.

11. L. Simon, Tarnów, trasuje na mnie K 1200.—, płatne 1. września, zł/. J. Weissa.

15. M. Solskiemu, Lwów, posyłam fakturę na K 1731·60, płatną za 4 miesiące, na wysłane pod jego adresem towary.

*) Wa = waluta = płatne.

19. A. Juras, w/m, bierze towary wartości K 650·16, płatne 19. czerwca, a wzamian akceptuje moją tratę zł./ moje własne.

24. L. Simonowi, Tarnów, posyłam z zapasu weksel na K 800·—, płatny 15. kwietnia n/. K. Łackiego, Tarnów.

29. Z polecenia A. Rokosza i Sp., Jasło, posyłam J. Stefanowiczowi w Czarniowcach 50 dukatów, licząc po 11·30.

31. Od Ernesta Navratila, Berno mor., otrzymuję towary, wartości K 2471·—, a przyjmuję jego tratę, płatną 24. czerwca, zł/. W. Slezaka.

3. Maj 19..

3. Kupuję na rachunek w Banku krajowym K 20.000·— 4°/_o listami zastawnymi po kursie 94·75 (kupon płatny 30. czerwca).

5. Sprzedaję Bankowi krajowemu na rachunek 75 sztuk à 20 fr złotych po 19·06.

8. Posyłam M. Wernerowi, Wiedeń, czek na P. K. O. na K 150·—. W Banku kraj. eskontuję moją rymesę na K 1870·—, płatną 24. czerwca n/. J. Mussila, w/m. Dyskont 6¹/₂^o/_o.

11. Posyłam B. Goldmannowi, Tarnów, rymesę na K 800·—, płatną 15. maja n/. Z. Wójcika, Tarnów, celem zainkasowania i zapisania na mój rachunek.

17. Otrzymuję od M. Wenera, Wiedeń, rachunek z 16 b. m. na zakupione na giełdzie na mój rachunek 50 szt. akcji austr. Zakładu kredyt. po K 625·—, ¹/₂^o/_o senzaryi, podatek obrotowy i ¹/₈^o/_o prowizyi. Goldmann, Tarnów, zawiadamia o zainkasowaniu weksla u Wójcika i policzeniu 1% prowizyi.

21. L. Olszewski, Borysław, zawiadamia, że przekazał mi przez P. K. O. K 728·—.

24. Otrzymuję od Borkowskiego i Sp., w/m, wyciąg rachunku bieżącego, wykazujący saldo K 235·— na moją korzyść. Obciążono mię za prowizję kwotą K 181·75 i za koszta K 3·20, a uznano za odsetki kwotą K 34·88.

27. Zakładam protest z powodu niezapłaty weksla K 500·—, płatnego 25. b. m. n/. G. Borysa, w/m. Płacę koszta K 5·60 i przesyłam poprzednikowi, L. Żardeckiemu, weksel, protest i rachunek zwrotny (6% odsetek za 1 dzień, K 5·60 koszta, ¹/₃^o/_o prowizyi), obciążając go kwotą tego rachunku.

Temat do zaksięgowania w księdze kasowej, dzienniku i księdze dłużników i wierzycieli.

Styczeń 19..

1. Gotówka w kasie K 6420·—, na rachunku w banku „Merkur“ K 8000·—.

2. Kupuję na rachunek w banku „Merkur“ K 4000·— 4% renty węgierskiej po 97·50 = K 3900·—; kupon K 53·78.

3. Eskontuję (sprzedaję) w banku „Merkur“ K 1800.—, płatne 15. marca na L. Munka, w/m, i K 1300 płatne 31 marca na J. Molnara w/m, $4\frac{1}{2}\%$ dyskont K 30·11, prowizya $\frac{1}{8}\%$.

4. F. Mayerowi, w/m, sprzedaję 1240 kg towaru po 180.— za 100 kg = K 2232.—, płatne za 3 mies.

8. Otrzymuję fakturę z 4. b. m. od G. Kirschnera, Grac na K 4320.—, płatną za 3 mies. wraz z stratą zł/. własne do akceptu.

13. Sprzedaję J. Antoniewiczowi, w/m, K 4000.— 4% renty węg. po 97·80 = K 3912.—. Kupon K 58·67, a otrzymuję czek na P. K. O.

13. Posyłam M. Sternerowi, Stróże, 1345 kg towaru po K 181·50 za 100 kg = K 2441·18 z potrąceniem 2% skonta za pobraniem kolejowem.

15. F. Mayer, w/m, przekazuje mi przez P. K. O. całą należność faktury z 4. b. m. z potrąceniem 2% skonta.

18. Z polecenia O. Suskiego, Tarnów, wypłacam Z. Linkowi, w/m, K 650.—, policzając sobie $\frac{1}{8}\%$ prowizyi.

19. Otrzymuję towar z Gracu i płacę przewoźne kolejowe K 249·50. Odsyłam akcept.

21. Posyłam K. Wiluszowi, Łańcut, 865 kg towaru po K 128.— (= K 1107·20) do faktury dołączam tratę, płatną 21. kwietnia zł/. własne do akceptu. Za przewoźne płacę K 21·60.

24. Od Sterna, Stróże, otrzymuję pobranie kolejowe.

26. Bank „Merkur“ wypłaca z mojego polecenia T. Żarskiemu, w/m, K 2400.— i policza 1% prowizyi.

27. Sprzedaję N. Mirskiemu, w/m, 2340 kg towaru po K 181.— za 100 kg (= 4205·40), a otrzymuję K 500.— jako zadatek, a na resztę akcept, płatny za 3 mies. zł/. K Jarskiego, któremu zaraz weksel odsyłam.

29. Otrzymuję od K. Wilusza, Łańcut, akcept mojej traty.

30. Na własne potrzeby podejmuję K 300.—. Inkasuję kupony za K 200.—.

31. Wypłacam pensye K 850.—, a według książki wydatków kosztą wynoszą K 42·50. W kasie nadwyżka 85 h.

II. Księgi zapasowe.

1. Księga towarów.

Towary, znajdujące się na składzie, zakupno nowych towarów i ich sprzedaż należy w większem przedsiębiorstwie w dokładnej trzymać ewidencji. Do tego celu służy księga towarowa, która może być prowadzoną z zarachowaniem tylko ilościowem albo także wartościowem. W jednym i drugim wypadku prowadzi się w księdze towarowej dla poszczególnych towarów lub ich gatunków osobne konta, składające się ze

strony „Przychód“ i strony „Rozchód“. Liniament po obu stronach jest ten sam; obok kolumny na datę miesiąca i dnia, kolumny na podanie nazwiska i miejsca zamieszkania dostawcy względnie odbiorcy, jeszcze szereg kolumn, dostosowanych do rodzaju towaru n. p. na znak i numer, na ilość wagonów, skrzyń, beczek, worków, i t. d., na ciężar brutto, tara i netto, względnie na ilość litrów, metrów, sztuk, tuzinów i t. d. Po stronie „Przychód“ należy uwidocznnić przedewszystkiem zapas towaru na składzie z początkiem okresu a następnie każdorazowo zakupione według ilości faktycznej (a nie fakturowej); po stronie „Rozchód“ każdorazowo sprzedane towary, a przy zamknięciu z końcem okresu gospodarczego zapas pozostały na składzie, który zgadzać się powinien ze saldem odpowiedniego konta. Jeżeli taka zgodność nie zachodzi, to należy doprowadzić do wyrównania obu stron wpisując ubytek towaru (spowodowany rozsypaniem się, wylaniem, wyparowaniem) jako manko po stronie „Rozchód“, względnie ewentualną nadwyżkę po stronie „Winien“. Odkreślanie przy zamknięciu widocznem jest na str. 58 i 59.

Jeżeli konto w księdze towarowej prowadzone jest także z zarachowaniem wartościowem, to po obu jego stronach należy mieć jeszcze wąską kolumnę na cenę jednostkową (za 1 kg, 1 l, 1 m lub za 50 kg, 100 kg i t. d.) i kolumnę pieniężną na wartość danej pozycji. Zapasy początkowe i końcowe wpisuje się z wartościami inwentarzowymi, zakupione towary po cenie kosztów własnych (cena kupna powiększona o koszt), a sprzedane towary po cenie sprzedaży. Ostateczne saldo, wykazane w kolumnie wartości, przedstawia zysk na towarze, gdy pochodzi ze strony „Rozchód“, stratę gdy pochodzi ze strony „Przychód“.

Gdy kupno lub sprzedaż odbyło się z potrąceniem rabatu, to ten opust na cenie musi być uwidoczniiony w księdze towarowej w ten sposób, że wpisuje się cenę o ten opust pomniejszoną. Gdy natomiast kupno lub sprzedaż przeprowadzono z uwzględnieniem skonta, to w księdze towarowej wpisuje się mimo to pełną wartość, gdyż skonto nie jest opustem z ceny towaru, lecz odsetkami, przyznanymi za pewien okres czasu od ceny płatnej dopiero po upływie tego okresu, skoro mimo to cenę uiszczono zaraz przy kupnie względnie sprzedaży.

TEMATY:

1. Lipiec 19..

1. Zapas kawy „Rio“ wynosi 100 bel, Btto 6232 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli, cena K 200.— za 100 kg Ntto.

8. Sprzedaję J. Kamińskiemu w/m, 4 bele kawy Btto 249 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli, po K 240.— z potrąceniem 20% skonta.

12. F. Berger i Sp., Rzeszów, pobierają 50 bel kawy Btto 3116 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli, po K 230— . Faktura płatną jest za 3 miesiące.

14. Sprzedaję M. Rybińskiemu, w/m, 20 bel kawy, Btto 1246 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli, po K 241— za jego trzymiesięczny akcept.

21. Od G. Venturi'ego w Tryeście otrzymuję transport kawy „Rio“: 80 bel, Btto 5086 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli. Cena wykalkulowana K 198.50 za 100 kg Ntto.

24. G. Łazowi, w/m, sprzedaję za gotówkę 2 bele kawy Btto 121.5 kg, Ta 3 kg, po K 242— z potrąceniem 5% rabatu.

27. A. Bielskiemu w Krośnie posyłam 40 bel kawy Btto 2543 kg, Ta $1\frac{1}{2}$ kg od beli, po K 239—. Na połowę faktury otrzymuję akcept pł. za 4 miesiące, a na drugą połowę gotówkę z potrąceniem 2% skonta.

31. Zamknięcie.

2. Grudzień 19..

1. Zapasy: 30 bel kawy „Jawa“ No 471/500, Btto 2280 kg, Ta 30 kg, po K 116.80 za 50 kg i 20 beczek oleju rzepakowego No 266/85, Btto 3928 kg, Ta 652, kg, po K 33— za 50 kg.

4. Sprzedaję J. Wolskiemu, w/m, na 3 miesięczny termin 10 bel kawy No 471/480 Btto 754 kg, Ta 10 kg, po K 118— za 50 kg i 5 beczek oleju No 266/270 Btto 980 kg, Ta 162 kg, po K 34.50 za 50 kg.

9. Sprzedaję K. Żarskiemu w Podgórzu za gotówkę 3 beczki oleju No 271/273 Btto 590 kg, Ta 96 kg, po K 34.75 za 50 kg z potrąceniem 2% skonta.

15. Od Z. Schmida, Tryest, otrzymuję 15 bel kawy „Jawa“ No 501/515 Btto 1140 kg, Ta 15 kg, które kalkuluję po K 116.50 za 50 kg.

19. Do sklepu oddaję 2 bele kawy No 481/482, Btto 125 kg, Ta 2 kg, po K 116.80 za 50 kg i 2 beczki oleju No 274/275, Btto 395 kg, Ta 64 kg, po K 33— za 50 kg.

24. O. Mayerowi, Wadowice, posyłam 12 bel kawy No 501/512 Btto 918 kg, Ta 12 kg, po K 120— za 50 kg. Faktura pł. za 4 miesiące.

28. Braciom Kijowskim, w/m, sprzedaję 10 beczek oleju No 276/285 Btto 1963 kg, Ta 330 kg, po K 34.25 za 50 kg, pł. za 4 miesiące.

31. Ubytek kawy $4\frac{1}{2}$ kg, cena kawy K 116.65 za 50 kg, inwentarz sklepu wykazuje kawy Ntto 85 kg. Gotówkę z targu dziennego sklep wpłaca.

2. Księga składowa

lub magazynowa służy do prowadzenia przeglądu towarów znajdujących się pod nadzorem osoby do tego przeznaczonej (magazyniera), która też tę księgę prowadzi, zapisując w niej otrzymane do przechowania, jak i wydane przez siebie towary. Wartości towaru nie uwzględnia się.

3. Księga rymes.

Ta księga służy do zachowania w pamięci ważniejszych szczegółów weksli, opiewających na walutę krajową, które księgujący ma w swoim portfelu i które on w terminie płatności może zainkasować lub przed tym terminem eskontować (sprzedać).

Strona „Przychód“ jest niczem innem, jak mniej lub więcej dokładnym odpisem weksli, strona „Rozchód“ obejmuje datę wydania weksla z portfelu i nazwisko odbiorcy.

Zamknięcia tej księgi nie przeprowadza się.

Wzór na str. 60 i 61.

4. Księga dewiz.

Zapisuje się w niej znajdujące się w portfelu weksle płatne zagranicą i opiewające na walutę zagraniczną. Układ kolumn jak w księdze rymes.

Zamknięcia nie potrzeba.

5. Księga trat

służy do zapisywania weksli, za które przedsiębiorca jako akceptant ma płać. Po stronie „Zanotowanie“ wpisuje się datę otrzymanego zawiadomienia o wypisaniu weksla i ważniejsze jego składniki; po stronie „Wykupno“ datę wykupna i nazwisko osoby inkasującej.

Zamknięcia nie potrzeba. Wzór na str. 60 i 61.

6. Księga walut.

Ta księga ma po stronie „Przychód“ i „Rozchód“ pewną ilość kolumn jednakich, przeznaczonych do przeliczania poszczególnych monet czy biletów bankowych zagranicznych, jak i krajowych monet handlowych. Nadto podaje się kurs i wartość kursową. Przy zamknięciu tej księgi wpisuje się zapas walut po stronie „Rozchód“, obliczony po kursie dnia zamknięcia; saldo kolumny wartości przedstawia zysk lub stratę. Po odpowiednim odkreśleniu wpisuje się zapasowe waluty na nowy okres gospodarczy po stronie „Przychód“. Wzór na str. 41.

1.

KSIĘGA

Przychód

Rok

Data	Dostawca	Austr. dukatów szt.	20-fr. złotych szt.	Rb w bi- letach bankow.	20-M złotych szt.	Kurs	Wartość K h
Styczeń	1. Zapas	10				11:33	113 30
Kwiecień	21. J. Rudnicki, w/m,		25			19:10	477 50
"	30. Z. Mendelsohn, w/m,	14		200		11:32	158 48
Lipiec	3. Bank eksportowy					254:25	508 50
Pazdziernik	17. K. Raczyński, w/m,			350	30	23:56	706 80
Listopad	20. dtto					254:23	889 81
Grudzień	31. Zysk						7 19
		24	25	550	30		2861 58

WALUT.

1.

1914.

Rozchód

Data	Odbiorca	Austr. dukatów szt.	20-fr. złotych szt.	Rb w bi- letach bankow.	20-M złotych szt.	Kurs	Wartość K h
Maj							
Sierpień	1. G. Hempel i Sp.		10			19:12	191 20
Grudzień	18. K. Raczyński, w/m,	24				11:36	272 64
"	31. Zapas		15	550	30	19:11	286 65
"	31. dtto					255:38	1404 59
"	31. dtto					23:55	706 50
		24	25	550	30		2861 58

TEMAT

dla ksiąg: Rymes, trat, dewiz i walut.

Zapasy w dniu 1. lipca 19..

a) 500 dukatów austr. po 11'32, Rb 4000— w biletach bankowych po K 254'10, 1000 sztuk à 20 fr. złotych po K 19'05 i 600 sztuk à 20 M złotych po K 23'50.

b) Weksel na K 4200—, wystawiony 20. kwietnia, pł. za trzy miesiące od daty przez Karola Wiadrowskiego we Lwowie na J. Martena, w/m, na moje zlecenie. — Drugi weksel na Ł 800,,16,,9, pł. 25. września na firmę Smith & Cie w Londynie, wystawiony przez Bank handlowy w Warszawie; ostatnim indosantem jest M. Wolf, w/m.

c) Trata na K 8000—, wystawiona 17. maja przez J. Stefanowicza w Wadowicach, pł. za 4 miesiące na z/l. A. Borkowskiego.

15. lipca przesyłam B. Meisnerowi w Rzeszowie 100 dukatów, licząc po 11'40, i 150 sztuk à 20 M po 23'60.

20. lipca inkasuję weksel u Martena.

12. sierpnia otrzymuję od B. Darowicza w Przemyśle weksel na fr 5800—, pł. 28. września, wystawiony 10. lipca przez Bank dyskontowy w Berlinie na Credit Mobilier w Paryżu, tudzież weksel na K 4000—, pł. 9. grudnia na J. Morawskiego, w/m, wystawiony 9. sierpnia przez M. Koberga w Stanisławowie.

21. sierpnia kupuję w Banku hipot., w/m, 200 dukatów po K 11'30 i Rb 5000— w biletach bankowych po K 253'85.

29. sierpnia A. Masłowski w Tarnowie zawiadamia o trasowaniu na mnie dnia 28. bm. K 3650—, pł. za 2½ mies. od daty, z/l. własne.

6. września dewizy na Londyn i Paryż przekazuję Bankowi Galicyjskiemu.

17. września wykupuję u K. Landersa płatną dzisiaj tratę.

3. października sprzedaję M. Sowińskiemu, w/m, 200 sztuk à 20 M po K 23'62 i posyłam E. Barańskiemu we Lwowie 500 sztuk à 20 fr po K 19'10.

16. października trasuję na B. Köhlera w Wiedniu K 2500— pł. 15. stycznia, z/l. własne, i K 3800—, pł. 20. lutego, z/l. H. Rottera w Bernie mor.

10. listopada J. Tobolczyk w Tarnopolu przesyła mi M 10.000— w biletach bankowych po K 117'20, a zarazem trasuje na mnie (8. listopada) K 6000—, pł. 15. stycznia z/l. Banku kredytowego i K 5000—, pł. 10. lutego, z/l. własne.

13. listopada wykupuję tratę Masłowskiego u W. Bałabana.

5. grudnia kupuję w Banku Galic. weksel na Rb 8000—, pł. 18. stycznia na Bank Handlowy w Warszawie, z/l. Galicyjskiego Banku, wystawiciel J. Arohnson, Warszawa.

9. grudnia inkasuję weksel na Morawskiego.

20. grudnia J. Tarło w Jarosławiu otrzymuje odemnie 150 dukatów po K 11'42 i Rb 2000— w biletach bankowych po K 254'80.

31. grudnia zamykam wszystkie księgi, obliczając dukaty po K 11'32, Rb po K 254'10, M 20— po K 23'50, fr 20— po K 19'05 i M po K 117'50.

7. Księga papierów wartościowych.

W tej księdze każde folio dzieli się na stronę „Przychód“ i stronę „Rozchód“. Obok kolumny na wartość kursową znajduje się kolumna do zapisywania odsetek, reprezentowanych bieżącym kuponem.

Można prowadzić tę księgę w ten sposób, że albo wszystkie rodzaje papierów wart. wpisuje się na tem samem folio w porządku chronologicznym, albo dla każdego rodzaju papieru otwiera się osobny Rk, podobnie jak w księdze towarowej.

Przy zamknięciu księgi papierów wartościowych należy obliczyć zapas pozostałych papierów po kursie, notowanym w tym dniu i wartość bieżących kuponów do dnia zamknięcia, a następnie tak wartość kursową tych papierów, jak i wartość kuponów wpisać po stronie „Rozchód“. Wyprowadzone saldo wartości kursowych przedstawia zysk na kursie, gdy pochodzi ze strony „Rozchód“, stratę na kursie, gdy pochodzi ze strony „Przychód“. Również saldo odsetek przedstawia zysk względnie stratę na odsetkach. Wzór na str. 60 i 61.

TEMAT:

Rok 19..

1. stycznia zapasy; fl. 50.000— austr. renty złotej po K 106·75 (=K 106.750—), 4% kupon płatny 1. kwietnia (=K 1200—) i K 40.000— 4% listami zastawnymi galic. Banku krajowego po K 94·20 (=K 37.680—), kupon płatny 30. czerwca (=K 4·44).

12. stycznia kupuję u A. Raczyńskiego, w/m, 50 akcji austr. Zakładu kredytowego po K 629·50 (=K 31.475—), 5% odsetki (=K 24·44).

25. lutego sprzedaję J. Meisnerowi, w/m, K 40.000— 4% listami zast. gal. Banku krajowego po K 95·10 (=K 38.040—), 4% (=K 244·44).

3. marca sprzedaję G. Walterowi, w/m, 25 akcji austr. Zakładu kredyt. po K 632— (=K 15.860—), 5% (=K 88·44).

28. kwietnia kupuję na giełdzie 100 akcji „Skoda“ po K 845·75 (=K 84.575—), 5% (=K 325—).

10. czerwca sprzedaję na giełdzie 50 akcji „Skoda“ po K 855·60 (=K 42.780—), 5% (=K 220·83).

30. czerwca zamykam księgę: Kursy: renta złota K 105·50 (=K 105.500—), 4% (=K 1186·67); akcyje Zakładu kr. K 633·20 (=K 15.830—), 5% (=K 198·89); „Skoda“ K 856— (=K 42.800—), 5% (=K 248·61).

III. Księgi pomocnicze.

1. Księga faktur otrzymanych wzgl. kalkulacji

zawiera odpisy faktur dostawców (na lewej stronicy), oraz służy do przeprowadzania kalkulacji (na prawej stronicy). Wzór na str. 62 i 63.

Ze względu na zaoszczędzenie czasu wystarcza przeprowadzać kalkulację na odwrotnej stronie faktury; odpada zatem potrzeba utrzymywania księgi faktur otrzymanych.

2. Księga faktur wysłanych

przeznaczoną jest na odpisy faktur dla odbiorców. I ta księga jest zbędną, gdyż wystarczy przechowywać w porządku chronologicznym kopie faktur wysłanych.

3. Księga zamówień

zawiera w porządku chronologicznym zamówienia towarów. Wykonanie zamówienia uwidocznia się przy odnośnej pozycji.

4. Księga wysyłek

jest spisem wysyłek pocztowych i kolejowych z podaniem rodzaju przesyłki, adresata i wysokości opłaty. Mogą być równolegle prowadzone dwie księgi wysyłek, jedna pocztowych, druga kolejowych.

5. Księga zapadłości,

zwana także terminarzem (zob. 21), obejmuje daty dnia całego roku. Pod odpowiednią datą wpisuje się płatne w tym dniu faktury, weksle, skrypta dłużne, zobowiązania i wierzytelności książkowe i t. d., aby nie pominąć terminu ich płatności. W większych przedsiębiorstwach przeznacza się osobny terminarz dla faktur dostawców, osobny dla faktur własnych, osobny dla rymes, osobny dla trat i t. d.

Księgę tę zastępują kartoteki t. j. skrzynki z kartonikami, zaopatrzonymi datą dnia i miesiąca; pomiędzy te kartoniki pod odnośną datą umieszcza się płatne w tym dniu dokumenta.

6. Księga wydatków.

Osoba, której kasyer wypłaca za tymczasowym kwitem (bonem) pewną kwotę na drobne wydatki, jak n. p. na portorya, opłaty kolejowe, przybory biurowe i t. d., zapisuje te wydatki w osobnej księdze, na podstawie której oblicza się co pewien czas z kasyerem. Księga wydatków może zawierać kilka kolumn, z których każda jest przeznaczoną na inny rodzaj wydatków.

Zamknięcie ksiąg w handlu hurtownym.

Z końcem każdego miesiąca należy przeprowadzić zamknięcie t. zw. miesięczne, które polega na wzajemnem skontrolowaniu ksiąg, przedewszystkiem na porównaniu zapisów księgi dłużników i wierzycieli z pozycjami dziennika, a nadto na zamknięciu księgi kasowej.

Główne zamknięcie ksiąg przeprowadza się albo z końcem roku gospodarczego (zamknięcie roczne), albo z końcem półrocza, albo przy sprzedaży przedsiębiorstwa, albo przy jego likwidacyi i t. d. Każde zamknięcie poprzedzać powinno sprawdzenie poczynionych zapisków. Rozpocząć należy zamykanie od księgi kasowej, a następnie zamknąć wszystkie księgi zapasowe na podstawie faktycznych zapasów, uwzględniając ewentualne niedobory lub nadwyżki. W dalszym ciągu należy zamknąć wszystkie Rki w księdze dłużników i wierzycieli. Wreszcie na podstawie faktycznych zapasów i na podstawie księgi dłużników i wierzycieli zestawia się inwentarz, który ma wykazać czysty majątek i ostateczny wynik, zysk lub stratę.

Zamknięcie zatem ksiąg systemu pojedynczego doprowadza do wykazania czystego majątku w danej chwili i ogólnego tylko wyniku, osiągniętego w ubiegłym okresie. Chcąc się dowiedzieć, co się złożyło na ten ostateczny wynik, należy wziąć pod uwagę poszczególne księgi zapasowe, z których przekonać się można, ile zyskano lub stracono na towarach, papierach wartościowych, walutach i t. d.; ale mimo to nieznane będą poszczególne wyniki w dziale n. p. kosztów administracyjnych, odsetek otrzymanych i wypłaconych, prowizyi i t. d.; te szczegóły można osiągnąć jedynie tylko na podstawie osobnych wyciągów z księgi kasowej i dziennika. Stąd wynika, że buchalterya systemu pojedynczego nie czyni zadość wszystkim wymaganiom, stawianym buchalteryi.

CZĘŚĆ PRAKTYCZNA.

TEMAT:

Maj 1914.

22. Otwieram skład nafty pod firmą „N. N., główny skład nafty“ i przeznaczam do prowadzenia tego przedsiębiorstwa K 6000.— gotówką i dwa 4% listy zastawne gal. Towarzystwa Kredytowego ziemskiego Nr 278 i Nr 924 po K 2000.— z kuponami płatnymi 30. czerwca. Kurs bieżący listów zast. K 92·40 (I., K., P.*). Wynajmuję od 1. czerwca lokal na skład za rocznym czynszem K 2400.— płacąc zaraz należność kwartalną. (K.) Za urządzenie do składu płacę K 41·25 (K.), za księgi handlowe i przybory biurowe K 135.— (K.), za ogłoszenie w dziennikach K 18·50 (K.). Przyjmuję pomocnika za miesięczną płacę K 200.—.

23. Składam w urzędzie pocztowym K 100.— celem otwarcia rachunku czekowego w P. K. O. (pocztowej kasie oszczędności) (K., Dz., DW.). Na czeki i poświadczenia złożenia składam K 4.— (K.). Za ostemplowanie ksiąg handlowych płacę K 41·25 (K.). Pomocnikowi wypłacam za bonem zaliczkę K 50.— na drobne wydatki. (Bez księgowania; bon przechowuje się w kasie).

24. Zamawiam w Rafinerii nafty w Libuszy 8000 kg nafty cesarskiej (ks. zamówień).

25. Otrzymuję zawiadomienie z P. K. O. o otwarciu rachunku czekowego Nr 17392 (zanotować Nr w DW.).

28. Otrzymuję fakturę z 27. b. m. Rafinerii w Libuszy: R.L. Nr 1/43 43 beczek nafty cesarskiej Btto 10.000 kg, Ta 20% po K 40.— za 100 kg Ntto. Do faktury, płatnej za 4 miesiące dołączono do przyjęcia weksel, płatny 27. września, zł/. własne, (F. o., Dz., DW.).

31. Pomocnik wykazuje wydatki drobne K 28·24 (K., bon zwracam). Zamykam ks. kasową.

Czerwiec.

1. Odbieram z kolei naftę, płacąc za przewoźne kol. K 139.— i za dowóz z dworca po 50 h od beczki. (K.) Przeprowadzam kalkulację ceny nafty za 100 kg Ntto, płatną za 2 miesiące i za 1 l (1 l waży 0·80 kg) płatne gotówką, uwzględniając 10% na koszt administracji i zysk (F. o., T.). Odsyłam do Rafinerii w Libuszy zaakceptowany weksel (Tr., Dz.) Sprzedaję A. Raczynskiemu, w/m, list zast. Nr 278 po 92·80. (P., K.). Wynajmuję lokal na sklep dla drobiazgowej sprzedaży nafty za K 320.— kwartalnie i płacę czynsz kwartalny; za urządzenie do sklepu płacę K 285.— (K. Dz., DW.). Do sprzedaży nafty w sklepie przyjmuję pannę Z. Łacką za miesięczną płacą K 80.—.

*) I. = inwentarz, K. = ks. kasowa, Dz. = dziennik, DW. = ks. dłuż. i wierz., T. = ks. towarów, R. = ks. rymes, Tr. = ks. trat, D. = ks. dewiz, P. = ks. papierów wart., W. = ks. walut, F. o. = ks. faktur otrzymanych, F. w. = ks. faktur wysłanych, Z. = ks. zapadłości.

3. Na otrzymane od J. Habury w Dębicy zamówienie posyłam mu koleją R.L. Nr 1/15 15 beczek nafty cesarskiej Btto 3360 kg, Ta 20%. Faktura płatna za 4 miesiące. Do faktury dołączam weksel płatny 3 października z/. własne z prośbą o przyjęcie i zwrot. (T., Dz., DW., R.). Wydaję do sklepu 1 beczkę Nr 16. nafty cesarskiej Btto 210 kg, Ta 20%, czyli 210 l po cenie kosztów własnych (T., Dz., DW.).

4. Sprzedaję J. Sikorskiemu, w/m, 1 beczkę Nr 17 nafty ces. Btto 227 kg, Ta 20%, za gotówkę z potrąceniem 2% skonta. (T., K.). Zobowiązuję się dostarczać magistratowi naftę i potrącać w każdym rachunku 5% rabatu. Wyrównywanie rachunków z końcem miesiąca. Dostarczam zaraz 2 beczki nafty ces. Nr 18/19 Btto 464, Ta 20%. (T., Dz., DW.). Zamawiam w Rafinerii w Limanowej 20 beczek nafty standard.

5. Sprzedaję N. Müllerowi, w/m, 3 beczki nafty ces. Nr 20/22 Btto 676 kg, Ta 20%, z potrąceniem 2% skonta za czek P. K. O., który posyłam zaraz do Wiednia celem zapisania na mój rachunek. (T., Dz., DW.). Sprzedaję fabryce M. Gorgonia, w/m, 12 beczek Nr 23/34 nafty ces. Btto 2713 kg, Ta 20%; połowa faktury płatna za 4 miesiące, połowa gotówką z potrąceniem 2% skonta (T., K., Dz., DW.).

6. Otrzymuję z Limanowej fakturę z 5. b. m. na zamówioną naftę standard: K. B. Nr 201/220 20 beczek Btto 4273 kg, Ta 20%, po K 32'40 za 100 kg Ntto. Faktura płatna za 4 miesiące. (F. o.).

7. Na zamówienie K. Orskiego w Skawinie wysyłam za pobraniem kol. 2 beczki Nr 35/36 nafty ces. Btto 479 kg, Ta 20%, 2% skonta. (T. Dz., DW.).

8. Z P. K. O. otrzymuję wyciąg rachunku na kwotę czeku Müllera (sprawdzić w DW.). Odbieram z kolei naftę standard i płacę przewoźne K 59'77 i za dowóz z dworca po 50 h od beczki. Kalkuluję cenę jak powyżej (K., F. o., T., Dz.). Do sklepu wydaję 1 beczkę Nr 201 nafty standard Btto 228 kg, Ta 20%, t. j. 224 l. (T., Dz., DW.).

9. Do magistratu posyłam 10 beczek Nr 202/211 nafty standard Btto 2138 kg, Ta 20%. (T., Dz., DW.). Od J. Habury, Dębica, otrzymuję akcept mojej traty (R., Dz., DW.). Weksel powyższy przedkładam do eskontu w Towarzystwie zaliczkowem, do którego przystępuję jako członek z udziałem K 100— i wpisowem K 5—. (R., K.).

10. Podejmuję w Towarzystwie zal. gotówkę za eskontowany weksel; 6½% dyskontu. (K.) Zamykam księgi, aby się przekonać o wartości majątku. Uwagi: Ze sklepu podejmuję gotówkę za sprzedaną naftę K 57'40; wartość niesprzedanej w sklepie nafty K 75'45; w kasie niedobór K 1'50; kurs listów zast. 92'53; uwzględniam antycypacje czynszów i plac; stopa dyskontowa 6½%.

11. Otwieram księgi na nowy okres.

Wypracowanie:

1. KSIĘGA INWENTARZOWA.

Inwentarz spisany dnia 22. maja 1914.

		K	h	K	h
Stan czynny:					
1.	Gotówka				
	złożona do przedsiębiorstwa			6000	—
2.	Papiery wartościowe:				
	K 4000. — 4 ⁰ / ₀ listami zast. gal. T.				
	K. Z. N-o 278 i 924 po 92:40	3696	—		
	+ 4 ⁰ / ₀ odsetki od 31. grudnia 1913	63	11	3759	11
	Majątek czysty z dniem 22. maja 1914			9759	11

N. N.

Inwentarz spisany dnia 10. czerwca 1914.

		K	h	K	h
Stan czynny:					
1.	Gotówka				
	zgodnie z księgą kasową			7320	01
2.	Papiery wartościowe:				
	K 2000. — 4 ⁰ / ₀ listem zast. g. T. K.				
	Z. N-o 924 po 92:53	1850	60		
	+ 4 ⁰ / ₀ odsetki od 31. grudnia 1913	35	56	1886	16
3.	Towary:				
	Ntto 1497 kg nafty cesarskiej po 42:05	629	49		
	„ 1525 ¹ / ₂ „ „ standard „ 34:46	525	69	1155	18
4.	Dłużnicy:				
	Pocztowa Kasa oszcz.	345	27		
	Magistrat	779	08		
	Fabryka M. Gorgonia, w/m,	491	96		
	K. Orski, Skawina (Rk różnych)	173	64	1789	95
5.	Sklep dla drobnej sprzedaży:				
	Wartość urządzenia według spisu A.	285	—		
	„ niesprzedanej nafty według spisu B.	75	45		
	czynsz z góry zapłacony za 80 dni	284	45		
		644	90		
	— należna Z. Łąckiej płaca za 10 dni do przeniesienia	26	67	618	23
				12769	53

		K	h	K	h
	Z przeniesienia			12769	53
6.	Urządzenie składu				
	według spisu C.			560	20
7.	Udział				
	w Towarzystwie zaliczkowem			100	—
8.	Czynsz				
	z góry zapłacony za skład za 80 dni			533	33
	Wartość stanu czynnego			13963	06
	Stan bierny:				
1.	Wierzyciel				
	Rafinerya nafty w Limanowej			1107	59
2.	Akcept				
	K 3200— pl. 27. września zl/. Rafi-				
	neryi, Libusza				
	„ 62·98 — 6½/₀ dyskont za 109 dni			3137	02
3.	Płaca				
	należna pomocnikowi za 10 dni			66	67
	Wartość stanu biernego			4311	28
	Zestawienie:				
	Wartość stanu czynnego	13963	06		
	„ „ biernego	4311	28		
	Majątek czysty w dniu 10. czerwca 1914	9651	78		
	„ „ „ „ 22. maja 1914	9759	11		
	Strata	107	33		

N. N.

DZIENNIK.

Maj 1914.

Winien

Ma

	*)	**))		K	h	K	h
23.	1.		Pocztowa Kasa oszcz. za wkładkę na Rk czekowy	100	—		
28.	1.		Rk różnych (Refinerya nafty w Libuszy) za fakturę z 27. b. m.			3200	—
Czerwiec 1914.							
1.	1.		Rk różnych (Refinerya nafty w Libuszy) za mój akcept pl. 27. września z/. Refineryi	3200	—		
1.	1.		Sklep dla drobnej sprzedaży za czynsz kwartalny K 320.— „ urządzenie „ 285.—	605	—		
3.	1.		Rk różnych (J. Habura, Dębica) za 15 beczek nafty ces.	1243	47		
3.	1.		Sklep dla drobnej sprzedaży za wydanych 210 l nafty ces.	69	30		
4.	2.		Magistrat za 371 kg nafty ces. K 171·63 — 5% rabatu „ 8·58	163	05		
5.	2.		N. Müller, w/m, kupuje 541 kg nafty ces. za K 250·27 — 2% skonta „ 5.— a daje czek P. K. O. na K 245·27				
do przeniesienia				5380	82	3200	—

*) Kolumna powołania załączników.

**) „ „ ks. dłużników i wierzycieli.

Winien

Ma

				K	h	K	h
Z przeniesienia				5380	82	3200	—
5.	1.		Pocztowa Kasa oszcz. za czek N. Müllera, w/m,	245	27		
5.	2.		Fabryka M. Gorgonia, w/m, za 2170½ kg nafty ces. K 1004·07 — gotówką „ 502·07 — 2% skonta od K 502·07 „ 10·04 pl. 5. października	491	96		
7.	1.		Rk różnych (K. Orski, Skawina) za 383 kg nafty ces. wysłanej za pobraniami kolej. K 177·18 — 2% skonta „ 3·54	173	64		
8.	2.		Refinerya nafty w Limanowej za f-a*) z 5. b. m. pl. 5. października			1107	59
8.	1.		Sklep dla drobnej sprzedaży za wydanych 224 l nafty standard	60	48		
9.	2.		Magistrat za 1710½ kg nafty stand. K 648·45 — 5% rabatu „ 32·42	616	03		
9.	1.		Rk różnych (J. Habura, Dębica) za akcept mojej trasy pl. 3. paździer- nika			1243	47
10.	1.		Sklep dla drobnej sprzedaży za gotówkę za sprzedaną naftę			57	40
				6968	20	5608	46

*) f-a = faktura.

KSIĘGA DŁUŻNIKÓW

Winien

Pocztowa Kasa

1914			*)	K	h
Maj	23.	Za wkładkę	1.	100	—
Czerwiec	5.	„ czek N. Müllera, w/m,	2.	245	27
1914				345	27
Czerwiec	10.	Za saldo		345	27

Rachunek

1914					
Czerwiec	1.	Rafinerya nafty, Libusza, za mój akcept	1.	3200	—
„	3.	J. Habura, Dębica, za moją fakturę na naftę	1.	1243	47
„	7.	K. Orski, Skawina, za naftę ces. wysłaną za pobraniem kol.	2.	173	64
1914				4617	11
Czerwiec	10.	K. Orski, Skawina, za saldo		173	64

Sklep

1914					
Czerwiec	1.	Za czynsz kwartalny i urządzenie	1.	605	—
„	3.	„ 210 l nafty cesarskiej	1.	69	30
„	8.	„ 224 l nafty standard	2.	60	48
„	10.	„ należną Łackiej płacę za 10 dni		26	67
1914				761	45
Czerwiec	10.	Za wartość urządzenia		284	45
„	„	„ „ zapasu nafty		285	—
„	„	„ czynsz z góry zapłacony		75	45

*) Kolumna powołania dziennika.

I WIERZYCIELI

oszczędności, Wiedeń, Nr 17,392.

Ma

1914			*)	K	h
Czerwiec	10.	Za saldo		345	27
				345	27

różnych.

1914					
Maj	28.	Rafinerya nafty, Libusza, za fakturę z 27. b. m.	1.	3200	—
Czerwiec	9.	J. Habura, Dębica, za akcept mojej trasy	2.	1243	47
„	10.	K. Orski, Skawina, za saldo		173	64
				4617	11

dla drobnej sprzedaży.

1914					
Czerwiec	10.	Za wartość urządzenia		284	45
„	10.	„ wartość zapasu nafty		285	—
„	10.	„ czynsz z góry zapłacony za 80 dni		75	45
„	10.	„ wpłaconą gotówkę		57	40
„	10.	„ stratę		59	15
1914				761	45
Czerwiec	10.	Za należną Łackiej płacę		26	67

2. Winien **Magistrat**

1914			K	h
Czerwiec	4.	Za 371 l nafty cesarskiej	1.	163 05
"	9.	" 1710 ¹ / ₂ nafty standard	2.	616 03
				779 08
1914				
Czerwiec	10.	Za saldo		779 08

Fabryka M. Gorgonia

1914				
Czerwiec	5.	Za ¹ / ₂ faktury na naftę pl. 5./10	491	96
1914				
Czerwiec	10.	Za saldo	491	96

Rafinerya nafty,

1914				
Czerwiec	10.	Za saldo	1107	59

w miejscu. Ma 2.

1914			K	h
Czerwiec	10.	Za saldo	779	08

w miejscu.

1914				
Czerwiec	10.	Za saldo	491	96

Limanowa.

1914				
Czerwiec	8.	Za fa z 5. b. m. pl. 5./10	2.	1107 59
Czerwiec	10.	Za saldo	1107	59

TOWARÓW.

1.

cesarska.

Rozchód

Data	Odbiorca	Znak i Nr.	Btto kg	Ta kg	Ntto kg	Cena sprze- daży za 100 kg	Wartość K h
1914							
Czerwiec	J. Habura, Dębica	R. L. 1./15.	15	3360	2688	46·26	1243 47
"	Sklep	" 16.	1	210	168	za 11 —33	69 30
"	J. Sikorski, w/m,	" 17.	1	227	181 ¹ / ₂	46·26	83 96
"	Magistrat	" 18./19.	2	464	371	46·26	163 05
"	N. Müller, w/m,	" 20./22.	3	676	541	46·26	250 27
"	Fabryka M. Gorgonia, w/m,	" 23./34.	12	2713	2170 ¹ / ₂	46·26	1004 07
"	K. Orski, Skawina	" 35./36.	2	479	383	46·26	177 18
"	Zapas	" 37./43.	7	1871	1497	42·05	629 49
			43	10000	8000		3620 79

standard

1914							
Czerwiec	Sklep	K. B. 201.	1	228	182 ¹ / ₂	za 11 —27	60 48
"	Magistrat	" 202./211.	10	2138	1710 ¹ / ₂	37·91	616 03
"	Zapas	" 212./220.	9	1907	1525 ¹ / ₂	34·46	525 69
			20	4273	3418 ¹ / ₂		1202 20

1.

KSIĘGA

60

Przychód

Rok

Data	1. 1.	Data płatności	Kwota	Przekazany	Otrzymano od
1914 Czerwiec	3.	1. październik	3. K 1243 47	J. Habura, Dębica	moja trata

1.

KSIĘGA

Zanotowanie.

Rok

Data	1. 1.	Kwota	Data płatności	Wystawiciel	miejsce	miesiąc	dzień
1914 Czerwiec	1.	1. K 3200 —	27. wrzesień	27. Rafinerya nafty	Libusza	maj	27.

1.

KSIĘGA PAPIERÓW

Przychód

Rok

Data	Dostawca	Wartość imienna wzgl. sztuk	Rodzaj	Kurs	Odsetki K h	Wartość kursowa K h
1914 Maj czerwiec	22. Inwentarz 10. Zysk	K 4000— K 4000—	4% listy zast. g. T. Kr. Z. Nr 278 i 924	92-40	63 11 6 01	— 3696 10 60
1914 Czerwiec	10. Zapas	K 2000—	4% list zast. g. T. Kr. Z. Nr 924	92-53	69 12 35 56	3706 60 1850 60

RYMES

1.

1914.

Rozchód

Wystawiciel i miejsce wystawienia	Data wystawienia	Wekslobiorca	Uwagi	Data	Wydano	K.s. kas. wzgl. dziennik
moja trata	czerwiec	3. Zl/. moje	3/6 posl. do przyjęcia 9/6 zwrot akceptu	czerwiec	9. Tow. zal.	K 1

TRAT

1.

1914.

Wykupno

Wekslobiorca	Data przyjęcia	Uwagi	Data	Okaziciel	fol.
Rafinerya w Libuszy	czerwiec	1. Odesłałem 1./6			

WARTOŚCIOWYCH

1.

1914.

Rozchód

Data	Odbiorca	Wartość imienna wzgl. sztuk	Rodzaj	Kurs	Odsetki K h	Wartość kursowa K h
1914						
Czerwiec	1. A. Raczynski, w/m	K 2000.—	list zast. g. T. Kr. Z. Nr 278	92.80	33 56	— 1856
"	10. Zapas	" 2000.—	" " " " 924	92.53	35 56	60 1850
		K 4000.—			69 12	60 3706

KSIĘGA FAKTUR

Faktury		Rok			
				K	h
28/5	*) 1.	Rafinerya nafty w Libuszy R. L. Nr 1./43. 43 beczek nafty ces. Btto 10.000 kg Ta 2.000 kg à 20% <u>Ntto 8.000 kg</u> po K 40.— za 100 kg Pł. za 4 miesiące Pokrycie akceptem pł. 27. września.		3200	—
6./6	1.	Rafinerya nafty w Limanowej K. B. Nr 201./220. 20 beczek nafty standard Btto 4273 kg Ta 854 1/2 kg à 20% <u>Ntto 3418 1/2 kg</u> po 32.40 za 100 kg Pł. za 4 miesiące.		1107	59

*) Kolumna powołania ks. towarowej.

OTRZYMANYCH.

1914.		Kalkulacje	
1./6	8000 kg nafty cesarskiej pł. za 4 mies. przewoźne kolej. z Libuszy dowóz z dworca po 50 h od beczki + 2 % skonta w 100**) od K 160.50 pł. gotówką pł. za 4 mies. Koszta własne pł. za 4 mies. Cena kosztów własnych za 100 kg pł. za 4 mies. + 10 % na koszta administr. i zysk cena sprzedaży za 100 kg pł. za 4 mies. Koszta własne pł. za 4 mies. — 2 % skonta pł. gotówką. cena kosztów własnych za 1 l 3296.50x0.80 8000 + 10 % na koszta admin. i zysk cena sprzedaży za 1 l pł. gotówką	139 21 160 3	— 50 50 28 <

**) Zob. Pawłowski, Rachunki kup. — Kalkulacja.

TEMATY NA WSZYSTKIE KSIĘGI.

1.

Marzec.

1. Inwentarz: Gotówka K 5000—; Towary: 50 beczek nafty Btto 10.000 kg Ta 20%, po 41·50 za 100 kg, Ntto; Urządzenie K 600—; Akcept K 1500—, pł. 30./3 zł/. K. Uwieri (wyst. B. Berski, Lwów); dyskont 5 $\frac{1}{2}$ %.

2. Sprzedaję J. Nowakowi w/m 4 beczki nafty Btto 750 kg, Ta 20%, po 44— za 100 kg Ntto za jego akcept pł. 3 m. zł/. N. Lankosza, Lwów. Koszta dostawy K 8—. Powyższy weksel odsyłam wekslobiorcy.

5. Posyłam za pobraniem kolejowem L. Kleinowi, Dębica, 2 beczki nafty Btto 400 kg, Ta 20%, po 44— za 100 kg Ntto; 2% skonta.

8. Trasuję na Bilińskiego, w/m K 1200— zł/. wł. i eskontuję ten weksel w Banku eskontowym; dyskont 6 $\frac{1}{2}$ %.

9. Podejmuję do własnego użytku 1 beczkę nafty Btto 200 kg, Ta 20%, po 41·50 za 100 kg Ntto.

16. Otrzymuję pobranie kol. z Dębicy.

17. Płacę czynsz kwartalny K 1200.

18. Sprzedaję J. Nowakowi w/m 10 beczek nafty Btto 2000 kg, Ta 20%, po 44— za 100 kg Ntto; na połowę faktury po potrąceniu 2% otrzymuję czek P. K. O., który zaraz posyłam do Wiednia; druga połowa pł. za 4 miesiące.

20. Inwentarz: Gotówka K 5069—; Towary obliczone po 41·50 za 100 kg Ntto; Urządzenie K 600—, odpis 5% od pierwotnej wartości K 800—. Dłużnicy według księgi dłużników i wierzycieli; wierzytelność wobec Lankosza nieściągalna. — Czynsz zapłacony za 2 miesiące naprzód K 800—.

Akcept K 1500—, dyskont 6%; Wierzyciele według księgi dłużników wierzycieli.

2.

1. stycznia otwarcie ksiąg. Gotówka w kasie K 9651—, towary: 12.000 kg kawy po 125 — za 50 kg i 4000 kg ryżu po 46— za 100 kg. P. K. O. K 5000.

Zaszcłości:

8./1. Sprzedaję K. Nawratilowi w/m 8000 kg kawy po 138— za 50 kg i 1800 kg ryżu po 54·40 za 100 kg. Połowę faktury odbiorca płaci gotówką z potrąceniem 2% skonta, na drugą połowę zaś akceptuje moją tratę, pł. 8./4 zł/. własne.

6./2. Trasuję na Neumana w/m K 2000— pł. 25./3 zł/. Ryńskiego posyłam weksel remitentowi.

17./2. Kupuję od J. Müllera w Wiedniu 15.000 kg ryżu po 43·50 za

100 kg; na połowę faktury daję czek P. K. O. z potrąceniem 2% skonta na drugą połowę akcept pl. 16/5 zl/. J. Müllera.

9./3. Ryłski trasuje na mnie K 2500— pl. 10./4 zl/. Banku Handlowego.

12./3. Neuman przysyła mi na dobro jego rachunku weksel na K 3600—, pl. 18./5 na Bank Galicyjski zl/. Neumana i przekazuje mi przez P. K. O. K 3580—.

10./4. Wykupuję akcept K 2500— pl. dzisiaj w Banku austro-węg.

30./4. Eskontuję weksel na Nawratila wyst. 8./1, pl. 8./4; 4% dyskontu.

30./4. Zamknięcie ksiąg: Gotówka K 29.968·07; towary: Kawa po K 125—, ryż po 46—; rymesa K 3600—, pl. 18./5, 4% dyskontu, z wierzytelności wobec Ryłskiego odpisać K 2000— jako nieściągalne. Akcept pl. 16./5, 4% dyskont.

3.

Temat*) miesięczny do przeprowadzenia przez wszystkie księgi:

Inwentarz z 30. listopada:

Stan czynny.

I. Gotówka K 3297·46

II. Rymesa:

K 3280— pl. 20./12 zl/. J. Grossa

„ 7·29 dyskont 4% „ 3272·71

III. Towary:

50 bel ryżu

Btto = Ntto 5000 kg à K 36— za 100 kg K 1800—

440 głów cukru

Ntto 4281 kg à K 83— za 100 kg „ 3553·23

20 beczek oleju rzepakowego

Btto 3935 kg, Ta 655 kg

Ntto 3280 kg à K 33— za 50 kg „ 2164·80 „ 7518·03

IV. Dłużnicy:

T. Niemiec, Tarnów

pl. 3./12 K 534·48

Sikorski i Syn, Lwów

pl. 9./1 „ 1050—

P. K. O.

„ 1584·36

„ 3168·84

*) Schiller.

Z P. K. O. otrzymuję uznanie mojego Rku kwotą K 1200.—.

13. L. Żarski, w/m, kupuje 25 bel ryżu, Btto = Ntto 2500 kg à K 44.—
za 100 kg = K 1100.— i daje wzamian swój akcept na K 1000.—, pl.
3 mies. od daty, zl/. wł. i gotówką K 100.—.

14. Sikorski i Syn, Lwów, zwracają zaakceptowany weksel na K 1000.—,
pl. 9/1, który zaraz posyłam F. Niemcowi, Tarnów, na dobro mego
rachunku.

16. Sikorski i Syn, Lwów, uwiadamiają nas o złożeniu cedulą P. K. O.
K 50.— na zupełne wyrównanie ich Rku. Wobec tego zamykam ich Rk.

18. Z P. K. O. otrzymuję uznanie mego Rku kwotą K 50.—. Sklep
drob. składa gotówką K 837'46, zebrane w czasie od 11. b. m., a bierze:
7 bel ryżu Btto = Ntto 700 kg à K 36.— K 252.—

150 głów cukru Ntto 1386 kg à K 83.— „ 1150'38

1 beczkę oleju rzep. Btto 190 kg, Ta 32 kg, Ntto 150 kg „ 104'28

à K 33.— za 50 kg „ 240.—

8 sztuk płótna à K 30.— „

K 1746'66

19. Firma Barbi & Co, Tryest, przesyła fakturę z 17 b. m. na zamówione u niej 15 bel kawy Jawa, Btto 1140 kg, Ta 15 kg, Ntto 1125 kg
à K 106.— za 50 kg = K 2385.—, którą to kwotę trasuje na mnie; weksel
pl. w 4 mies. od daty zl/. R. Gentilli.

20. Płatny dziś weksel na K 3280.— inkasuję u J. Grossa.

21. Franciszkowi Hellerowi, w/m, sprzedaję 22 sztuk płótna à K 34.—,
= 748.— za otrzymaną zaliczką K 148.—. Reszta płatna za 3 miesiące.

22. Sklep drobiazgowy składa gotówkę K 813'06, osiągniętą w czasie
od 18 b. m.

24. Otrzymuję awizowane 19 b. m. 15 bel kawy Jawa z Tryestu.
Płacę transport i dowóz K 76'28. Przeprowadzam kalkulację ceny pl. za
4 miesiące.

28. Eskontuję w tut. Filii Banku kraj.

K 1000.— pl. 13./3 na L. Żarskiego w/m

„ 9'38 dyskont 4 1/2 %

K 990'62

Posyłam do P. K. O. w Wiedniu czek P. K. O. na K 600.— do
wyплаты przekazem.

30. Sklep drob. bierze:

3 bele ryżu Btto = Ntto 300 kg à K 36.— K 108.—

50 głów cukru Ntto 526 kg à 83.— „ 436'58

2 beczki oleju rzepakowego

Btto 387 kg, Ta 65 kg, Ntto 323 kg à K 33.— za 50 kg „ 213'18

3 bele kawy Jawa Btto 230 kg, Ta 3 kg,

Ntto 227 kg à K 109'50 za 50 kg „ 497'13

K 1254'89

Z P. K. O. otrzymuję K 600.— wraz z wyciągiem mojego
rachunku.

31. Sklep drob. składa K 847·30. Pomocnikom moim handlowym wypłacam pensye K 230·—, a służący przedkłada księgę kosztów na K 52·76. Na utrzymanie moje pobieram z kasy K 300·—.

Zamknięcie ksiąg według następujących wskazówek:

1) Towary obliczyć należy: Cukier po 84·— za 100 kg, po potrąceniu 5 kg manka; olej rzepakowy po K 33·— za 50 kg, kawa Jawa po K 109·50 za 50 kg; barchan à K 12·—.

2) Akceptowaną stratę dyskontować po 4%.

3) Sklep drobiazgowy posiada gotówką K 103·72, towarów podług osobnego inwentarza wartości K 2027·46 i wierzytelności podług strazzy K 493·06.

4) Na umorzenie ruchomości odpis 1% za miesiąc.

Poprawianie błędów.

Fałszywie wpisane liczby, nazwiska, daty i t. d. wystarczy przekreślić i obok, względnie nad przekreśleniem wpisać należyty szczegół. Przekreślenie musi być jednak w ten sposób dokonane, aby pierwotny wpis był zupełnie czytelny. Również niepotrzebnie zaksięgowana zaszłość powinna być skreślona. Gdy jednak zaksięgowano zaszłość na innej stronie rachunku niż należało, n. p. na stronie „Winien“ zamiast na stronie „Ma“, należy przeprowadzić t. zw. storno tej pozycji, t. j. wpisać ją jeszcze raz fałszywie po stronie przeciwnej („Ma“), skutkiem czego nastąpi zupełne wyrównanie się tych wartości a następnie zaksięgować należy w sposób poprawny na właściwej stronie („Ma“).

Winien	A. Berski, w/m	Ma
Za gotówkę	K 500.—	Za storno K 500.— „ gotówkę „ 500.—

Przepisy ustawowe.

Austriacka ustawa handlowa z roku 1862 zawiera w kilku artykułach przepisy odnoszące się do ksiąg handlowych kupców t. zw. protokołowanych*), t. j. takich, których firmy wpisane są do rejestru handlowego. Obowiązany zaś do protokołowania swych firm są kupcy, którzy opłacają rocznie państwowego podatku zarobkowego

w miejscowościach			
o więcej niż 100.000	mieszkańców	przynajmniej	K 120.—
„ „ „ 10.000	„	„	„ 80.—
„ mniej „ 10.000	„	„	„ 50.—

*) Innych kupców te przepisy nie obowiązują.

Art. 28. „Każdy kupiec obowiązany jest utrzymywać księgi, dające poznać w zupełności jego czynności handlowe i stan jego majątku.

Obowiązany jest przechowywać odebrane listy handlowe, oraz zostawiać odpisy (kopie lub odciski) wysłanych przez siebie listów handlowych i wpisywać je do księgi odpisów w porządku chronologicznym“.

Art. 28. nie postanawia, wedle jakiego systemu mają być prowadzone księgi handlowe.

Art. 32. „Do utrzymywania ksiąg handlowych i do innych potrzebnych zapisków musi kupiec używać języka żyjącego i takiegoż pisma.

Księgi będą oprawione, a każda z nich będzie karta za kartą opatrzona liczbą bieżącą.

W miejscach, które się zwykle zapisuje, nie wolno zostawiać odstępów próżnych. Nie wolno pierwotnej osnowy wpisu przez wymazanie lub w inny sposób czynić nieczytelną, nie wolno nic wyskrobać, ani też czynić takich zmian, które ze względu na swą jakość nasuwają wątpliwość, czy je poczyniono w chwili pierwotnego wpisu, czy też dopiero później“.

Art. 32. wyklucza od używania przy prowadzeniu ksiąg handlowych języki martwe, jak n. p. język łaciński, grecki, hebrajski i t. p., a prawdopodobnie także i znaczki stenograficzne.

Art. 33. „Kupcy obowiązani są zachować księgi handlowe przez dziesięć lat, licząc od dnia ostatniego wpisu w tychże uskuteczniłonego.

Toż samo tyczy się odebranych listów handlowych, oraz inwentarzy i bilansów“.

Art. 34. „W sporach o rzeczy handlowe między kupcami księgi handlowe, porządnie utrzymywane, stanowią zazwyczaj dowód niezupełny, który może być uzupełniony przysięgą lub innymi środkami dowodowymi.

Wszelako sędzia, rozważywszy wszystkie okoliczności, rozstrzygnie według swego uznania, czy osnowie ksiąg większą lub mniejszą moc dowodową przyznać należy, czy w razie, kiedy księgi handlowe stron spór wiodących nie zgadzają się, ten środek dowodowy ma być całkiem pominięty, czy też księgi jednej ze stron uznać należy za więcej wiarygodne.

Czy i o ile księgi handlowe są dowodem przeciw niekupcom, rozstrzygają ustawy krajowe“.

§ 19. „Księgi handlowe kupców, co do których zachodzą wymogi w § 7. niniejszej ustawy wprowadzkiej podane*), mają moc dowodu, oznaczoną w art. 34. kodeksu handlowego, nawet

*) t. zw. kupców protokolowanych.

przeciw niekupcom, przeciw tym ostatnim atoli z tem ograniczeniem, że taka moc dowodowa trwa tylko przez rok i sześć miesięcy od powstania wierzytelności, która jest zapisana w księdze jako niezapłacona“.

§ 20. „Księgi takich kupców, co do których nie zachodzą wymogi w § 7. niniejszej ustawy wprowadzkiej podane *), mają moc dowodową w poprzedzającym § określoną przeciw każdemu przez rok i sześć miesięcy, byleby stosownie do wymogów artykułu 32. i w taki sposób były utrzymywane, iżby dawały poznać w zupełności stan interesów kupca“.

Art. 35. „Księgi handlowe, w których się znajdują nieprawidłowości, o tyle tylko mogą być uwzględnione jako środek dowodowy, o ile to stosownem się okaże ze względu na jakość i znaczenie tych nieprawidłowości, oraz na stan sprawy“.

Art. 36. „Wpisy do ksiąg handlowych mogą być skuteczne przez pomocników handlowych bez ujemy dowodności tychże ksiąg“.

Art. 37. „W toku sporu może sędzia na wniosek jednej strony nakazać przedłożenie ksiąg handlowych strony przeciwnej. Jeżeli przedłożenie nie nastąpi, twierdzoną osnowę ksiąg uważać się ma za udowodnioną na niekorzyść strony odpornej“.

Art. 38. „Jeżeli w sporze przedkłada się księgi handlowe, osnowa ich, o ile tyczy się punktu spornego, przejrzaną będzie za przybraniem stron, a jeśli wypada, sporządzi się odpowiedni wypis. Pozostałą osnowę ksiąg o tyle sędzia może przezierać, o ile tego potrzebuje do sprawdzenia, czy są porządnie utrzymywane“.

Art. 39. „Jeżeli złożyć się mające księgi handlowe znajdują się w miejscu, które nie należy do okręgu sędziego sporu, ten ostatni wezwać musi sąd miejsca, gdzie się księgi handlowe znajdują, aby kazał sobie przedłożyć księgi i postąpiwszy w tej mierze według osnowy poprzedzającego artykułu, nadesłał wypis wierzytelny wraz z protokołem dotyczącej rozprawy“.

Art. 40. „Udzielenie ksiąg handlowych może być sądownie nakazane dla rozpatrzenia się w całej ich osnowie, a to w sprawach, dotyczących się spadku lub spółności majątkowej, oraz działu dóbr spółki, i w konkursie, o ile się tyczy ksiąg dłużnika upadłego“.

Na podstawie ustawy z 25. października 1896 o bezpośrednich podatkach osobistych oraz noweli z 23. stycznia 1914 dopuszczalny jest wgląd do ksiąg handlowych, celem wymiaru podatków.

Mianowicie podatnik może dobrowolnie ofiarować

*) t. zw. kupców nieprotokołowanych.

władzy podatkowej, względnie komisji, wgląd do ksiąg swoich, celem udowodnienia swoich zeznań dla wymiaru podatku. Komisja apelacyjna może wezwać podatnika do zezwolenia na wgląd do jego ksiąg, względnie do okazania kontraktów, zapisów dłużnych, kwitów na czynsze, wyciągów z kont, faktur i innych dokumentów z wyjątkiem zapisków, które zawierają wyłącznie tylko nazwiska odbiorców, kalkulacje, sposób postępowania przy fabrykacji lub odnoszą się tylko do prowadzenia gospodarstwa domowego. Gdyby podatnik nie uczynił zadość temu wezwaniu, to wymiar nastąpi bez dalszego współdziałania podatnika z urzędu na podstawie materiału, którym rozporządza komisja.

Również w postępowaniu karnem władza podatkowa jest uprawniona, jeżeli czyn karygodny dotyczy podatku dochodowego, wezwać podatnika do przedłożenia ksiąg handlowych względnie dokumentów.

Wgląd do ksiąg ma się odbyć wedle wyboru podatnika, albo w lokalu przemysłowym, względnie w jego mieszkaniu, albo w lokalu urzędowym władzy podatkowej, względnie komisji.

Wszystkie osoby, biorące udział w przeprowadzeniu dowodu z ksiąg i w ocenie jego mocy dowodowej, winne zachować w ścisłej tajemnicy nazwiska klientów, źródeł nabycia i odbiorców.

Stemplowanie ksiąg handlowych.

Przepisy co do stemplowania ksiąg handlowych są następujące:

Księgi główne, księgi rachunków bieżących i księgi saldo-kontowe kupców, fabrykantów i przemysłowców ulegają należności skarbowej po 50 h od arkusza; wszystkie inne księgi, dotyczące handlu, lub innego przemysłu, oraz przedsiębiorstw przemysłowych, z wyjątkiem księgi odpisu listów, po 10 h od arkusza.

Przez księgi handlowe i przemysłowe rozumie się wszystkie wogóle zapiski, które się prowadzi o interesie handlowym lub przemysłowym, jego poszczególnych częściach albo pomocniczych urządzeniach do prowadzenia tegoż; zapiski te mogą być poprawne albo zeszyte, uskuteczniane na luźnych arkuszach lub kartach, dotyczyć poszczególnych interesów samych lub też ich przegladów.

Ministerium skarbu ma prawo uwolnić w drodze umowy od uiszczania należności zapomocą znaczków stemplowych w zamian za roczną opłatę ryczałtową.

Od książek handlowych i przemysłowych, które są poprawne albo parafowane, ma się wziąć należność wymierzona za arkusz

tyle razy, ile ogólna powierzchnia wszystkich kartek w księdze zawiera jednostek mierniczych arkusza. Jednostka miernicza arkusza wynosi 5040 cm^2 , przy książkach, podlegających należitości po 50 h od arkusza, przy książkach zaś, podlegających opłacie po 10 h od arkusza, 2640 cm^2 .

Od zapisków, składających się z poszczególnych arkuszy, ma się opłacić, jeżeli należitość wymierzona za jeden arkusz wynosi 50 h, od każdego arkusza, przekraczającego jednostkę mierniczą 5040 cm^2 , podwójną należitość, t. j. K 1.—. Gdy zaś należitość, wymierzona za arkusz, wynosi 10 h, to od każdego arkusza, przekraczającego jednostkę mierniczą 2640 cm^2 , ale nie przekraczającego jeszcze 5040 cm^2 , należy zapłacić 20 h, a od każdego arkusza ponad 5040 cm^2 30 h.

Należitość stemplowa może być uiszczona przez nalepienie znaczków stemplowych, które następnie powinny zostać odpowiednio przepisane lub też w urzędzie podatkowym przestemplowane.

II.

WIADOMOŚCI SZKOLNE.

I. Skład Kuratoryi Akademii Handlowej

w Krakowie z końcem r. s. 1913/14.

Przewodniczący:

J. E. Dr Leo Juliusz, c. k. tajny radca, komandor ces. austr. orderu Franciszka Józefa, prezydent miasta Krakowa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek Komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, oraz krajowej komisji przemysłowej, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Prezes Koła Polskiego i t. d.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austriackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy, członek Izby panów, c. k. radca dworu, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie.

Delegat Wydziału krajowego:

Liban Bernard, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. radca komercyjny, członek Izby handlowej, właściciel fabryki cementu w Podgórzu.

Delegaci Rady miejskiej:

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca cesarski, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału Kongregacji kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności m. Krakowa, poseł na Sejm krajowy, prezydent Izby handlowej, zastępca przewodniczącego Kuratoryi.

Dr Leo Juliusz, j. w.

Dr Wasung Władysław, profesor c. k. państw. Szkoły przemysłowej radca miejski.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr Benis Artur, kawaler orderu Franciszka Józefa, c. k. radca komercyalny, adwokat krajowy, szef biura Izby handlowej, członek krajowej Komisji przemysłowej.

Blumenfeld Adolf, b. dyrektor filii Banku hipotecznego, właściciel składu węgla, członek Izby handlowej.

Federowicz Jan K., prezydent Izby handlowej i przemysłowej i t. d., j. w.

Delegaci Kongregacyi kupieckiej:

Jawornicki Józef, właściciel handlu korzennego, radca miejski, członek Izby handlowej i t. d.

Dr Nieć Władysław, c. k. radca rządu, właściciel handlu wyrobów wschodnich i t. d.

Dyrektor szkoły:

Kannenberg Józef, j. n.

II. Skład grona profesorów Akademii Handlowej i połączonych z nią szkół i kursów z końcem roku szkolnego 1913/14.

I. C. k. Dyrektor:

1. **Kannenberg Józef**, c. k. radca rządu, c. k. dyrektor gimnazjalny, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli wyższych szkół handlowych we Lwowie, uczył języka polskiego w kl. IV. AH. i w kl. Ic i IIc ŻSH. tygodniowo godzin 7.

II. Profesorowie i nauczyciele:

2. **Dr nauk techn. Bolland Arnold**, c. k. profesor Akademii handlowej, zaprzysiężony chemik sądowy i rzeczoznawca z zakresu towaroznawstwa, zawiadowca zbiorów chemicznych i towaroznawczych, kierownik pracowni chemicznej i towaroznawczej, uczył chemii w klasach II. i III. AH. tyg. godz. 4; towaroznawstwa w kl. III. i IV. AH. tyg. godz. 4, na KA., KB. i Abs. tyg. godz. 6; oraz kierował ćwiczeniami chemicznymi i towaroznawczymi w kl. III., IV. AH., KA. i KB. tyg. godz. 10.
3. **Ippoldt Juliusz**, c. k. profesor Akademii handlowej w VIII. r., lektor języka niemieckiego na Wszechnicy Jagiellońskiej, zaprzysiężony sądowy znawca pism, członek Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli do szkół wydziałowych, zawiadowca bibliotek nauczycielskiej i uczniów,

Skrócenia: AH. = Akademia Handlowa.

DSH. = Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

ŻSH. = Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska.

USH. = Uzupełniająca szkoła handlowa.

KA. = Kurs abiturientów, oddział A.

KB. = Kurs abiturientów, oddział B.

Abs. = Kurs absolwentek szkół średnich.

- gospodarz KA., KB. i Abs., uczył języka niemieckiego w klasach Ib i II. AH. tyg. godz. 8; w kl. II. DSH. tyg. godz. 6 i na KA., KB. i Abs. tyg. godz. 8.
4. **Korbel Stanisław**, profesor Akademii handlowej z p. X. r., gospodarz kl. II. AH., uczył stenografii w klasach Ia, Ib, II. AH. tyg. godz. 7; w klasach Ia, Ib, IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 10; kaligrafii w klasach Ia, Ib, II. AH. tyg. godz. 6; geografii w kl. I. DSH. tyg. godz. 3. Ponadto uczył stenografii na kursie wieczornym dla dorosłych 2 godz. tyg.
 5. **Lang Maryan**, c. k. profesor, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół wyższych handlowych we Lwowie, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gospodarz klasy Ib. AH., uczył algebry i arytmetyki w klasach Ia, Ib, II. III. i IV. AH. tyg. godz. 10, na KA. i KB. tyg. godz. 4; geometrii w klasie Ia, Ib AH. tyg. godz. 4; fizyki w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 6.
 6. **Dr pr. Lulek Tomasz**, c. k. profesor Akademii handlowej, członek c. k. Komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli wyższych szkół handlowych we Lwowie, gospodarz kl. IV. AH., uczył ekonomii w kl. IV. AH. tyg. godz. 2 i na kursie KA., KB. i Abs. tyg. godz. 6; buchalterii na KA. tyg. godz. 5; rachunków kupieckich w klasie IV. AH. tyg. godz. 3.
 7. **Dr fil. Łoziński Paweł**, c. k. egz. zastępca naucz., nauczyciel AH. z k., zawiadowca gabinetu przyrodniczego, gospodarz kl. II. DSH., uczył historii naturalnej w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 6; towaroznawstwa w kl. I. i II. DSH. tyg. godz. 6, w kl. Ib, Ic, IIa, IIb i IIc ŻSH. tyg. godz. 14; nauki gospodarstwa domowego w kl. Ic ŻSH. tyg. godz. 2; geografii w kl. Ia, Ic i IIc ŻSH. tyg. godz. 6.
 8. **Nycz Stanisław**, nauczyciel AH. z k., sędownie zaprzysiężony znawca techniki handlowej, sądowy lustrator stowarzyszeń gospodarczo-zarobkowych, zawiadowca zbiorów kantorowych, gospodarz kl. III. AH., uczył rachunków kupieckich w kl. II. AH. tyg. godz. 3; korespondencji handlowej w kl. III. AH. tyg. godz. 3; nauki o handlu w kl. II. DSH. tyg. godz. 3; buchalterii w kl. III. AH. tyg. godz. 3, oraz prowadził kantor praktyczny w kl. IV. AH. tyg. godz. 6. Na kursie wieczornym wykładał buchalterię tyg. godz. 4.
 9. **Passakas Mieczysław**, profesor Akademii handlowej z p. IX. r., gospodarz kl. Ia ŻSH., uczył nauki o handlu w kl. Ia, Ib AH. tyg. godz. 4, oraz w kl. IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 4; rachunków kupieckich w kl. Ia i IIa ŻSH. tyg. godz. 6; buchalterii w kl. Ia ŻSH. tyg. godz. 4; korespondencji handlowej na KA., KB. i Abs. tyg. godz. 6.

Na kursie wieczornym wykładał naukę o handlu i wekslach i korespondencję handlową tyg. godz. 4.

10. **Petelenz Ignacy**, c. k. rzeczywisty nauczyciel, gospodarz kl. I. DSH., uczył języka niemieckiego w kl. III. i IV. AH. tyg. godz. 9, w kl. I. DSH. tyg. godz. 6; w kl. IIa, IIb i IIc ZSH. tyg. godz. 15.
11. **Rongier Paweł**, officier d'Academie, profesor Akademii handlowej z p. VIII. r., lektor języka francuskiego na Wszechnicy Jagiellońskiej, gospodarz kl. Ia AH., uczył języka francuskiego w klasach Ia, Ib, II., III. i IV. AH. tyg. godz. 21.
12. **Skalski Witold Rogala**, c. k. rzeczywisty nauczyciel Akademii handlowej, zawiadowca zbioru materiałów kantorowych i zbioru przyborów biurowych, uczył buchalteryi na KB. i Abs. tyg. godz. 10; rachunków kupieckich na KA. tyg. godz. 5; nauki o handlu i wekslach na KA. i Abs. tyg. godz. 2; oraz prawa handlowego na kursie Abs. tyg. godz. 2. Na kursie dla prawników wykładał buchalteryę, naukę o handlu i obliczeniach bankowych przez 80 godzin wykładowych.
13. **Sosnowski Kazimierz**, c. k. profesor Akademii handlowej, zawiadowca biblioteki uczeń ZSH. i pracowni fotograficznej, uczył języka polskiego w kl. Ia, Ib, II., III. AH. tyg. godz. 13; w kl. I. i II. DSH. tyg. godz. 7; w kl. Ia, Ib, IIa i IIb ZSH. tyg. godz. 10.
14. **Dr fil. Tarliński Zygmunt**, c. k. profesor, gospodarz kl. IIa ZSH., zawiadowca gabinetu geograficzno-historycznego, uczył historyi w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 4; geografii w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 4; w kl. IIa ZSH. tyg. godz. 2; oraz na KA., KB. i Abs. tyg. godz. 9.
15. **Dr fil. Weigt Herkulan**, c. k. profesor Akademii handlowej, uczył historyi w kl. II., III. i IV. AH. tyg. 6; oraz geografii w kl. II., III. i IV. AH. tyg. godz. 6.
16. **Dr pr. Żabiński Albin**, profesor Akademii handlowej z p. IX. r., gospodarz kl. Ib ZSH., uczył nauki o handlu w kl. II. AH. tyg. godz. 2; korespondencji w kl. II. AH. tyg. godz. 2; buchalteryi w kl. II. AH. tyg. godz. 2; w kl. I. DSH. tyg. godz. 4; w kl. Ib ZSH. tyg. godz. 4; rachunków kupieckich w kl. III. AH. tyg. godz. 3; w kl. Ib ZSH. tyg. godz. 3; na KB. i Abs. tyg. godz. 10. Na kursie wieczornym wykładał rachunki kupieckie tyg. godz. 4.

III. Ochmistrzyni żeńskiej szkoły handlowej:

Pani Patkiewiczowa Kazimiera (prow.).

IV. Nauczyciele pomocniczy:

1. **Byczkowski Roman**, urzędnik Banku Galicyjskiego dla handlu i przemysłu, gospodarz kl. IIb ŻSH., prowadził kantor praktyczny w kl. IIb i IIc ŻSH. tyg. godz. 14; uczył zaś korespondencji w kl. III. USH. tyg. godz. 2.
2. **Calier Oskar**, em. prof. gimn., uczył języka angielskiego w kl. II., III., IV. AH. tyg. godz. 9, oraz języka niemieckiego w kl. Ia ŻSH. tyg. godz. 5.
3. **Dębski Franciszek**, urzędnik filii Banku krajowego, gospodarz kl. III. USH., uczył buchalteryi w kl. Ic ŻSH. tyg. godz. 4; w kl. III. USH. tyg. godz. 2; nauki o handlu i wekslach w kl. I. DSH. i Ia ŻSH. tyg. godz. 3; korespondencyi w kl. I. DSH. tyg. godz. 4.
4. **Horowitz Jakób**, urzędnik Banku Galicyjskiego dla handlu i przemysłu, uczył kaligrafii w kl. IIc ŻSH. tyg. godz. 1 i prowadził kantor praktyczny w kl. IIa ŻSH. tyg. godz. 7.
5. **Jaglarz Andrzej**, c. k. radca szkolny, em. prof. gimn., uczył rachunków kupieckich w kl. Ia i Ib AH. tyg. godz. 6.
6. **Dr Josefert Bruno**, wicesekretarz Izby Handlowej, zawiadowca zbioru maszyn do pisania, uczył nauki o handlu na KB. tyg. godz. 1, oraz pisania na maszynie w kl. IV. AH., II. DSH., IIa, IIb i IIc ŻSH. tyg. godz. 16, oraz w 2-giem półroczu na KA., KB. i Abs. tyg. godz. 7.
7. **Kindelski Jan**, em. oficer wojsk rosyjskich, tłumacz sądowy języka ros., uczył języka rosyjskiego w kl. II., III. i IV. AH. tyg. godz. 9.
8. **Dr Kleczkowski Maryan**, c. k. profesor gimn. III., uczył języka niemieckiego w kl. Ib i Ic ŻSH. tyg. godz. 10.
9. **Król Ignacy**, c. k. profesor gimn. III., uczył towaroznawstwa w kl. Ia ŻSH. tyg. godz. 3; nauki gospodarstwa w kl. Ia i Ib ŻSH. tyg. godz. 4.
10. **Lebedyński Stanisław**, nauczyciel szkoły wydziałowej, gospodarz kl. I. USH., uczył kaligrafii w kl. I. i II. DSH. w kl. Ic ŻSH., w kl. I. i II. USH. i na kursie Abs., razem tyg. godz. 9.
11. **Lewicki Józef**, nauczyciel c. k. gimn. św. Anny, uczył geografii w kl. Ib i IIb ŻSH. tyg. godz. 4.
12. **Nennel Henryk**, redaktor c. k. Biura korespondencyjnego, lektor stenografii na Wszechnicy Jagiellońskiej, uczył stenografii w kl. I. i II. DSH., w kl. Ic i IIc ŻSH., w kl. III. USH. i na KA., KB. i Abs., razem tyg. godz. 17.
13. **Oleś Andrzej**, główny buchalter Gazowni miejskiej, uczył nauki o handlu i wekslach oraz korespondencyi handlowej

- w kl. Ib ŻSH. tyg. godz. 5 i prowadził kantor praktyczny w kl. II. DSH. tyg. godz. 7.
14. **Pazdanowski Tadeusz**, c. k. profesor II. szkoły realnej, uczył języka polskiego w kl. I. USH. tyg. godz. 3.
 15. **Peszkowski Ludwik**, dyrektor szkoły ludowej, uczył kaligrafii w kl. Ia, Ib; IIa i IIb ŻSH. tyg. godz. 6.
 16. **Pompa Edward**, prokurator i naczelny buchalter Banku Galicyjskiego dla handlu i przemysłu, uczył rachunków kupieckich w kl. II. DSH. i IIb ŻSH. tyg. godz. 7.
 17. **Rokosz Piotr**, urzędnik filii Banku krajowego, gospodarz kl. IIc ŻSH., uczył rachunków kupieckich w kl. I. DSH. tyg. godz. 3, w kl. Ic i IIc ŻSH. tyg. godz. 6, oraz nauki o handlu i wekslach w kl. IIc ŻSH. tyg. godz. 2.
 18. **Dr Sikorska Helena**, b. sekundaryusz I. kl. szpitala powsz. św. Łazarza, uczyła higieny w kl. IIa, IIb i IIc ŻSH. tyg. godz. 6.
 19. **Turowski Szczesny**, urzędnik Tow. Wzaj. Ubezp., gospodarz kl. Ic ŻSH. uczył nauki o handlu i wekslach w kl. Ic ŻSH. w 1 godz. tyg., w kl. II. USH. tyg. godz. 1, korespondencji handlowej w kl. Ia i Ic ŻSH. tyg. godz. 8, w kl. II. USH. tyg. godz. 1 i buchalteryi w kl. II. USH. tyg. godz. 2.
 20. **Waciega Henryk**, dyrektor szkoły wydziałowej, gospodarz kl. II. USH., uczył rachunków w kl. I., II. i III. USH. tyg. godz. 6.
 21. **Walewski Bolesław**, udzielał nauki śpiewu chóralnego w AH. i DSH. w 2 godzinach tygodniowo.
 22. **Dr Weiner Stanisław**, nauczyciel c. k. V. gimn., uczył geografii w kl. II. DSH. i w kl. I., II. i III. USH. tyg. godz. 7, oraz nauki o ustroju państwa w kl. II. DSH. tyg. godz. 1.
 23. **Wróblewski Kazimierz**, nauczyciel c. k. IV. realnego gimnazjum, uczył języka niemieckiego w kl. Ia AH. tyg. godz. 4, oraz w kl. I. i II. USH. tyg. godz. 4.
 24. **Dr Wróblewski Stanisław**, profesor Wszechnicy Jagiellońskiej, uczył prawa handlowego w kl. IV. AH., na KA. i KB. tyg. godz. 6 i prawa wekslowego w kl. III. AH. tyg. godz. 1.

V. Asystent:

Piasecki Stanisław, prowadził ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej.

VI. Służba zakładu:

I. tercyan: Petruk Bazyli.
II. tercyan: Rusin Szymon.
Laborant: Adamski Jan.
Pomocnicy tercyana: Broda Tomasz.
Dyląg Jan.
Rusinowa Weronika.

III. Zmiany i ruch w gronie nauczycielskiem.

Na prośbę Kuratoryi udzieliła c. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 13 lipca 1913 L. 1853/V. egz. zast. nauczyciela I. szkoły realnej w Krakowie Drowi Pawłowi Łozińskiemu i c. k. profesorowi szkoły realnej w Tarnowie Drowi Zygmuntowi Tarlińskiemu, urlopów na r. s. 1913/14, celem umożliwienia im pełnienia obowiązków nauczycielskich w tutejszym zakładzie.

Reskr. z 18 czerwca 1913 L. 1638/V. zatwierdziła c. k. Rada szkolna krajowa prof. Dra Tomasza Lulka w zawodzie nauczycielskim, nadając mu zarazem tytuł c. k. profesora.

Reskr. z 16 lipca 1913 L. 1854/V. zniżyła c. k. Rada szkolna krajowa prof. Drowi Tomaszowi Lulkowi liczbę godzin obowiązkowych do 9 na przeciąg r. s. 1913/14.

Z grona nauczycieli pomocniczych ustąpili z końcem czerwca 1913 r. p. Maryan Seredyński, mianowany nauczycielem krajowej Szkoły kupieckiej w Tarnowie, a z końcem stycznia 1914 r. p. Marceli Klimontowski, mianowany c. k. sędzią w Radłowie.

Dnia 11 stycznia 1914 r. ustąpił również i profesor Wszechnicy Jagiellońskiej p. Dr Adam Krzyżanowski, który od r. 1898 najpierw w Wyższej szkole handlowej a następnie na kursie abiturientów wykładał ekonomię. — Zwiększona ilość wykładów prof. Krzyżanowskiego na uniwersytecie, spowodowana śmiercią jednego z profesorów, stała się przyczyną tej tak wielkiej dla Akademii straty. Ustępującemu Profesorowi składa Dyrekcyja na tem miejscu najserdeczniejsze podziękowanie za długoletnią Jego pracę w tutejszym zakładzie.

Wykłady ekonomii po prof. Drze Krzyżanowskim objął prof. Dr Lulek, godziny prof. Klimontowskiego rozebrali profesorowie Dr Żabiński, Dębski i Rokosz.

Jako nauczycieli pomocniczych powołała Kuratorya od dnia 1 września 1913 p. Dra Maryana Kleczkowskiego, profesora III. gimnazjum i p. Kazimierza Wróblewskiego, nauczyciela IV. realnego gimnazjum, do nauki języka niemieckiego, a p. Dra Józefa Lewickiego, nauczyciela gimnazjum św. Anny, do nauki geografii.

Nauczyciel pomocniczy p. Piotr Rokosz, w pierwszym półroczu nauki nie udzielał.

IV. Regulaminy Akademii Handlowej, oraz połączonych z nią szkół i kursów.

A) Akademia Handlowa.

1. Wyciąg ze statutu organizacyjnego Akademii Handlowej w Krakowie,

zatwierdzonego reskr. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty
z 12/1 1901 L. 35268/900, z 27/8 1907 L. 33712, z 26/10
1908 L. 44785 i z 2/12 1909 L. 19324.

1. Cel i nazwa szkoły.

§ 1.

Zadaniem Akademii Handlowej jest udzielać młodzieży, poświęcającej się zawodom handlowym lub pokrewnym, wykształcenia zawodowego i ogólnego w rozmiarze i kierunku, odpowiadającym ich późniejszemu stanowisku.

§ 2.

Szkoła nazywa się „Akademia Handlowa w Krakowie“.

§ 3.

Językiem wykładowym jest język polski.

IV. Organizacja nauki.

§ 12.

Akademia Handlowa w Krakowie składa się z 4 kursów rocznych.

§ 13.

O ile niniejszy statut inaczej nie postanawia, obowiązują w Akademii Handlowej te same przepisy, co w państwowych szkołach średnich.

§ 14.

Plan nauk Akademii Handlowej jest równobrzmiący z planem normalnym, wydanym przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty dla wszystkich publicznych wzgl. mających prawo publiczności wyższych szkół handlowych.

V. Zbiory naukowe.

§ 15.

W celu poparcia nauki zakłada się w Akademii Handlowej:

1. Bibliotekę nauczycielską. 2. Bibliotekę uczniów. 3. Zbiór geograficznych środków naukowych. 4. Gabinet fizyczny. 5. Gabinet historyi naturalnej. 6. Zbiór technologicznych aparatów i obrazów ściennych. 7. Zbiór okazów do nauki towaroznawstwa. 8. Pracownię chemiczną i towaroznawczą.

VIII. Uczniowie.

§ 26.

Uczniowie Akademii Handlowej są albo uczniami zwyczajnymi albo hospitantami.

Zwyczajnymi uczniami są ci, którzy uczęszczają na wszystkie planem lekcyjnym na każdy rok przepisane przedmioty. Młodzieńcy, którzy życzą sobie uczęszczać tylko na naukę pewnych przedmiotów, mogą wyjątkowo w miarę wolnego miejsca znaleźć przyjęcie jako hospitanci, muszą jednak mieć wszystkie warunki przyjęcia, wymagane od uczniów zwyczajnych.

IX. Zgłoszenia.

§ 27.

Uczniowie mają się zgłosić do dyrektora zakładu w towarzystwie rodziców albo ich zastępców w czasie między 28 a 30 czerwca i 1 a 4 września.

Przy wpisie ma uczeń przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne; gdyby nie mógł być

przedstawiony przez rodziców lub ich zastępców, ma przedłożyć pisemną prośbę, przez rodziców lub opiekuna wystawioną.

X. Warunki przyjęcia.

§. 28.

Od ucznia wstępującego na pierwszy kurs Akademii Handlowej wymaga się dowodu, że w roku kalendarzowym, w którym się zapisuje, ukończy czternaście lat, tudzież, że ukończył 4 klasy szkoły średniej (gimnazjum, szkoły realnej, gimnazjum realnego), i w świadectwie z klasy IV ma we wszystkich przedmiotach obowiązkowych co najmniej notę dostateczną, lub ukończył z postępem co najmniej dobrym we wszystkich przedmiotach trzyklasową szkołę wydziałową. W ostatnim przypadku kandydaci muszą się poddać ścisłemu egzaminowi z języka wykładowego, rachunków i algebry.

Wymagania przy egzaminie wstępnym są następujące:

1. Z języka wykładowego. Uczeń ma łatwy ustęp do czytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma uczeń przy rozbiorze zdań pod względem części mowy i składni udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki.

2. Z rachunków. Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

3. Z algebry. Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześciannu wyrażeń algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny podzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy klasę poprzedzającą tego zakładu lub podobnie zorganizowanej Akademii Handlowej ukończyli ze stopniem pierwszym.

W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, mogą jednak tacy kandydaci, którzy powyższego dowodu złożyć nie mogą, za przyzwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty być przypuszczeni do egzaminu wstępnego, przy którym oprócz odpowiedniego wieku mają okazać takie wiadomości, które odwiadać celowi nauki klasy bezpośrednio poprzedzającej tę klasę,

do której kandydat wstąpić zamierza. Egzamin ten ma się odbywać ze wszystkich przedmiotów nauki w tej klasie.

O przyjęciu hospitantów rozstrzyga konferencya nauczycieli; przyjmowanie takich uczniów zależy jednak od liczby uczniów zwyczajnych i miejsca w klasie.

Liczba uczniów przyjętych do jednej klasy nie może przewyższać 40.

§ 29.

Uczniowie, których rodzice i krewni nie mieszkają w Krakowie, mają Dyrekcyi podać swoje mieszkanie i donieść natychmiast o każdej zmianie w ciągu roku.

Dyrekcya udzieli na życzenie rodziców lub ich zastępców wiadomości o poważnych rodzinach, przy których uczniowie mogą mieć mieszkanie, wikt, opiekę i nadzór domowy. Za każdego ucznia, nie mieszkającego u krewnych, musi utrzymujący stancję przyjąć odpowiedzialny nadzór.

Zakład zastrzega sobie w takim wypadku prawo nadzorowania i od czasu do czasu kontrolowania domowego sposobu życia uczniów.

Gdyby zachodzić miały jakie poważne wątpliwości co do dalszego pozostawiania ucznia na jakiejś stancyi — ma wówczas dyrekcyja prawo spowodować zerwanie umowy i ucznia gdzieś indziej umieścić.

Co do korzystania uczniów z nauki przedmiotów nadobowiązkowych rozstrzygają rodzice lub ich zastępcy.

Zapisanie się na jakikolwiek przedmiot nadobowiązkowy obowiązuje do uczęszczania nań na przeciąg bieżącego roku szkolnego.

XI. Opłata szkolna.

§ 30.

Czesne wynosi na każdym roku Akademii Handlowej 40 kor. rocznie. Oprócz opłaty szkolnej ma każdy uczeń przy przyjęciu go do zakładu złożyć jednorazowo taksę wstępną w kwocie 10 kor. i 2 kor. jako datek na środki naukowe.

Hospitanci płacą oprócz taksy wstępnej, czesne po 10 kor. za każdy przedmiot, na który uczęszczają.

Taksa za ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej wynosi 10 kor. rocznie.

Opłatę szkolną składa się półrocznie z góry, a mianowicie pierwszą ratę razem z taksą wstępną, drugą ratę 1 marca.

XII. Karność.

§ 31.

W Akademii Handlowej w Krakowie obowiązują przepisy dyscyplinarne, obowiązujące w innych szkołach średnich, względnie przepisy, wydane osobno dla uczniów Akademii Handlowej.

Z początkiem roku szkolnego poda dyrektor w obecności grona nauczycielskiego przepisy szkolne uczniom do wiadomości, każdy zaś uczeń, otrzymując jeden egzemplarz tych przepisów, zobowiąże się do ich przestrzegania.

XIII. Świadectwa.

§ 32.

Każdy uczeń zwyczajny otrzymuje z końcem każdego półroczu świadectwo postępu, po ukończeniu zaś Akademii Handlowej świadectwo odejścia, wykazujące jego zachowanie się w klasie IV. i całkowity wynik nauki w szkole.

Hospitanci mogą składać egzamin z przedmiotów, na który uczęszczali i otrzymają na tej podstawie świadectwo postępu.

Uczniowie, którzy opuszczają zakład podczas roku szkolnego otrzymają świadectwa frekwencyjne, w których potwierdza się jedynie, że uczęszczali na odpowiedni kurs.

W świadectwach określa się obyczajne stopniami: chwalne, dobre, odpowiednie, mniej odpowiednie, nieodpowiedne; pilność: wytrwała, dobra, dostateczna, niejednostajna i mała; postęp w przedmiotach stopniami: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny i zły.

Przy ocenianiu obyczajów i postępu uczniów postępuje się z całą ścisłością. Jeżeli postęp w jednym tylko przedmiocie jest niedostateczny, konferencya nauczycieli może ucznia przypuścić do powtórzenia egzaminu z tego przedmiotu po wakacjach głównych, jeśli dotyczący nauczyciel zawodowy temu się nie sprzeciwi. Gdyby na ten egzamin nie pozwolono lub wynik jego był niepomyślny, uczeń musi klasę powtarzać.

Egzamina dojrzałości nie odbywają się w Akademii Handlowej. Dyrektor jest jednak obowiązany przy końcu każdego roku, a szczególnie przy odejściu abiturientów ze szkoły przekonać się o tem, czy uczniowie osiągnęli rzeczywiście cel nauki.

§ 33.

Każda zmiana niniejszego statutu musi uzyskać zatwierdzenie c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.

2. Plan nauk.

Liczba po- rządkowa	PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	A. Przedmioty obowiązkowe:					
1.	Język polski	3	4	3	2	12
2.	„ niemiecki i korespondencya	4	4	4	5	17
3.	„ francuski i „	4	4	5	4	17
4.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
5.	Historya	2	2	2	2	8
6.	Matematyka { (a) algeb. i arytm. polit.	2	2	2	2	8
	(b) geometrya	2	—	—	—	2
	(c) rachunki kupieckie	3	3	3	3	12
7.	Historya naturalna.	3	—	—	—	3
8.	Fizyka	3	—	—	—	3
9.	Chemia i technologia chemiczna	—	2	2	—	4
10.	Towaroznawstwo i technologia .	—	—	2	2	4
11.	Nauka o handlu	2	2	—	—	4
12.	Korespondencya handlowa . . .	—	2	3	(I. p.) 2	6
13.	Buchalterya	—	2	3	(I. p.) 4	7
14.	Kantor wzorowy	—	—	—	(II. p.) 6	3
15.	Prawo handlowe i przemysłowe .	—	—	—	2	2
16.	„ wekslowe	—	—	1	—	1
17.	Ekonomia społeczna	—	—	—	2	2
18.	Kaligrafia	2	2	—	—	4
19.	Stenografia	2	3	—	—	5
	Razem	34	34	32	32	132
	B. Przedmioty nadobowiązkowe:					
1.	Język angielski	—	3	3	3	9
2.	„ rosyjski	—	3	3	3	9
3.	Ćwiczenia w laborator. chemiczn.	—	—	2	2	4
4.	„ „ „ towarozn.	—	—	2	2	4
5.	Pisanie na maszynie	—	—	—	2	2
6.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem	2	8	12	14	36

B) Kurs abiturientów.

1) Regulamin

Kursu abiturientów przy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Celem kursu abiturientów przy Akademii handlowej w Krakowie jest danie słuchaczom, którzy złożyli egzamin dojrzałości w jednej ze szkół średnich, w ciągu jednego roku w stosowny sposób możliwie gruntownego wykształcenia handlowego. Kurs ten ma dać sposobność zwłaszcza prawnikom i technikom zapoznania się z organizacją handlu i komunikacji, oraz z pracą zawodową kupiecką.

§ 2.

Rok szkolny zaczyna się na kursie abiturientów dnia 3 października a kończy się 30. czerwca; składa się zaś z 2 półroczy.

§ 3.

Nauki udziela się w języku polskim, wedle planów, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

§ 4.

Kierownictwo kursu abiturientów spoczywa w rękach dyrektora Akademii Handlowej w Krakowie, nauki udziela grono nauczycielskie tego zakładu.

§ 5.

Jako słuchaczy przyjmuje się tych tylko, którzy złożyli z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednej z krajo-

wych szkół średnich (gimnazjum, gimnazjum realne, zreformowane realne gimnazjum, szkoła realna).

Kandydaci, którzy złożyli egzamin dojrzałości w jednej z krajowych szkół średnich, której język wykładowy jest inny niż na kursie abiturientów, muszą przed przyjęciem na kurs złożyć egzamin wstępny z języka polskiego, o ileby dyrektor w inny jaki sposób nie przekonał się, że władają nim dostatecznie.

Egzamin wstępny z języka wykładowego kursu składa się z krótkiego pisemnego streszczenia łatwego ustępu z książki, oraz z kolokwium na dowolny temat z życia codziennego.

§ 6.

Wyjątkowe przyjęcie słuchaczy, którzy wymagane w § 5 studia odbyli w zagranicznych równorzędnych szkołach średnich, może nastąpić jedynie za zezwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty i to tylko w miarę miejsc wolnych po wpisaniu kandydatów, przyjętych na podstawie § 5. Takich słuchaczy obowiązują odnośnie do egzaminu wstępnego z języka polskiego postanowienia § 5. Przyjęcia prowizoryczne są niedopuszczalne.

Prywatystów nie przyjmuje się na kurs abiturientów.

§ 7.

Liczbę słuchaczy, których można przyjąć na jeden kurs, ogranicza się do 45 najwyżej.

§ 8.

Słuchacze, którzy poddali się przepisany egzaminom ze wszystkich obowiązkowych przedmiotów, otrzymują z końcem roku szkolnego świadectwo z oceną postępu w każdym przedmiocie.

Na podstawie osobnej uchwały konferencji grona nauczycielskiego mogą słuchacze, którzy na wszystkie wykłady pilnie uczęszczali, otrzymać świadectwo frekwencyjne, w którym wyrażnie się zaznaczy, że słuchacz nie składał przepisanych egzaminów.

§ 9.

Wszystkich słuchaczy obowiązują zatwierdzone przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty przepisy egzaminacyjne i karności.

§ 10.

Oplata szkolna wynosi dla wszystkich uczniów rocznie 200 koron. Kwotę tę należy złożyć w gotówce przy wpisie; wyjątkowo może Kuratoria Akademii zezwolić na złożenie tej kwoty w 2 ratach półrocznych, połowę przy wpisie, drugą połowę dnia 16. lutego. Od tej opłaty nie uwalnia się nikogo. Każdy słuchacz składa nadto takse wstępną w kwocie 10 koron.

Za praktyczne ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić takse 20 koron, za uczęszczanie na kurs językowy i pisanie na maszynie należy uiścić z góry roczną takse w kwocie 10 koron. Taksa za egzamin wstępny z języka polskiego wynosi 5 koron. Czesnego i taks nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Wystąpienie z kursu przed końcem roku szkolnego nie zwalnia od obowiązku złożenia opłaty szkolnej za cały rok szkolny.

§ 11.

We wszystkich sprawach, nie uregulowanych wyraźnie regulaminem albo przepisami egzaminacyjnymi wzgl. dyscyplinarnymi obowiązują przepisy, wydane dla 4-klasowej Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 12.

Każda zmiana regulaminu musi uzyskać zatwierdzenie c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.

2) Plan naukowy kursu abiturjentów.

a) Przedmioty obowiązkowe:

Rachunki kupieckie	tyg. godz. 5	
Nauka o handlu i wekslach	„ „ 3 w I. p., 1 w II. p.	
Korespondencya i nauka o dokumentach handlowych	„ „ 2	
Księgowość (buchalterya) i kantor praktyczny	„ „ 3 w I. p., 5 w II. p.	
Prawo handlowe i przemysłowe	„ „ 2	
Gospodarstwo społeczne	„ „ 2	
Towaroznawstwo	„ „ 2	

Geografia handlowa i statystyka . tyg. godz. 3

Arytmetyka polityczna „ „ 2

Język niemiecki i korespondencya „ „ 3

Razem 27 godz. tygodniowo.

a) Przedmioty nadobowiązkowe:

Nauka o ustroju i administracyi państwa tygodniowo godzin 1

Stenografia „ „ 2

Kaligrafia „ „ 1

Ćwiczenia w pracowni towaroznawczej . „ „ 2

Pisanie na maszynach (partyami)

w II. półroczu „ „ 2

C) Jednoroczny kurs handlowy dla absolwentek szkół średnich (gimnazyów, szkół realnych), liceów, seminaryów nauczycielskich itd.

1. Regulamin

zawodowego kursu handlowego dla absolwentek szkół średnich i t. d., przy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Zawodowy kurs handlowy przy Akademii Handlowej w Krakowie ma na celu danie sposobności absolwentkom zakładów naukowych średniego typu do nabycia w ciągu jednorocznej nauki tych wiadomości z zakresu nauk handlowych, które do praktycznego zawodu są najpotrzebniejsze.

§ 2.

Nauki udziela się w języku polskim wedle planów, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty.

§ 3.

Kierownictwo zawodowego kursu handlowego spoczywa w rękach dyrektora Akademii Handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele tegoż zakładu.

§ 4.

Jako słuchaczki przyjmuje się kandydatki, które ukończyły z pomyślnym wynikiem krajową szkołę średnią (gimnazjum, szkołę realną), krajowe liceum, mające prawo publiczności, albo seminaryum nauczycielskie. Kandydatki, które ukończyły nauki w szkole o innym języku wykładowym, mają poddać się egzaminowi wstępnemu z języka polskiego, jeżeli dy-

rektor nie ma pewności, że kandydatka włada dostatecznie językiem polskim. Wymiar takiego egzaminu wstępnego ustanawia dyrektor w porozumieniu z gronem nauczycieli kursu.

§ 5.

O wyjątkowym przyjęciu kandydatek, nie mogących wykazać się studiami, wymienionymi w § 4, rozstrzyga c. k. Rada szkolna krajowa.

Prowizorycznie nie przyjmuje się nikogo. Na zawodowy kurs handlowy nie przyjmuje się prywatystek.

§ 6.

Liczbę przyjętych słuchaczek ogranicza się do 45.

Kurs otwiera się tylko w razie wpisania się przynajmniej 25 słuchaczek.

§ 7.

Słuchaczki, które klasyfikowano ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych, otrzymają z końcem roku szkolnego świadectwo z postępem we wszystkich przedmiotach nauki. Świadectw frekwencyjnych nie wydaje się wcale.

§ 8.

Opłata szkolna wynosi 200 koron i ma być złożona z góry przy wpisie. Kuratora Akademii może jednak zezwolić w wyjątkowych wypadkach na złożenie jej w dwóch półrocznych ratach przy wpisie i w dniu 16. lutego. Od opłaty szkolnej nie uwalnia się nikogo. Ponadto należy złożyć wpisowe w kwocie 10 koron.

Za uczęszczanie na przedmioty nadobowiązkowe, jak stenografię i kaligrafię, nie pobiera się żadnej taksy. Za naukę pisania na maszynach opłaca się takse w kwocie 10 koron.

Za egzamin wstępny z języka polskiego opłaca się takse 5 koron.

Złożonych raz opłat szkolnych i taks nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Wystąpienie z kursu przed końcem roku szkolnego nie znosi obowiązku uiszczenia opłaty za cały rok szkolny.

§ 9.

Słuchaczki są obowiązane do regularnego uczęszczania na wykłady wszystkich przedmiotów obowiązkowych, względnie wybranych przez siebie przedmiotów nadobowiązkowych. — O przeszkodach w uczęszczaniu należy donieść pisemnie gospodarzowi kursu i po powrocie należy usprawiedliwić opuszczone godziny. Nieusprawiedliwiona przerwa w uczęszczaniu na wykłady przez więcej niż jeden tydzień upoważnia dyrektora do wykreślenia słuchaczki.

§ 10.

Dla absolwentek szkół średnich (gimnazyów, szkół realnych) zaprowadzi się osobne nadobowiązkowe wykłady ekonomii i arytmetyki politycznej. Kursa tych przedmiotów otwory się tylko w tym wypadku, jeżeli się zgłosi co najmniej 10 słuchaczek z pomiędzy absolwentek szkół średnich. Opłata za te wykłady wynosi za każdą godzinę nauki tygodniowo 20 koron rocznie.

§ 11.

Oдноśnie do klasyfikacji, egzaminów poprawczych, feryi, przepisów karności i wszystkich tym regulaminem nieuregulowanych kwestyi, obowiązują na zawodowym kursie handlowym przepisy, wydane dla kursu abiturjentów, względnie dla 4-klasowej Akademii Handlowej.

§ 12.

Plan nauki obejmuje:

a) Przedmioty obowiązkowe:

Rachunki kupieckie	tyg. godz. 5
Nauka o handlu i wekslach . . .	„ „ 3 w I. p., 1 w II. p.
Korespondencya i nauka o dokumentach handlowych . . .	„ „ 2
Księgowość (buchalterya) i kantor praktyczny	„ „ 3 w I. p., 5 w II. p.
Prawo handlowe i przemysłowe .	„ „ 2
Towaroznawstwo	„ „ 2
Geografia handlowa i statystyka .	„ „ 3
Język niemiecki i korespondencya	„ „ 2

b) Przedmioty nadobowiązkowe:

Stenografia	tyg. godz. 2
Kaligrafia	„ „ 1
Pisanie na maszynach	„ „ 2 w II. półr.

c) Nadobowiązkowo wyłącznie dla absolwentek szkół średnich (gimnazyów i szkół realnych):

Gospodarstwo społeczne (ekonomia)	tyg. godz. 2
Arytmetyka polityczna	„ „ 2

D) Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

1. Regulamin.

§ 1.

Zadaniem dwuklasowej szkoły handlowej dla chłopców, połączonej z Akademią Handlową w Krakowie, jest udzielić młodzieńcom, którzy zamierzają poświęcić się stanowi kupieckiemu lub pokrewnym zawodom, oprócz pewnego zasobu wiedzy ogólnej, wykształcenia zawodowego i przyczynić się do podniesienia zarobkowości osób stanu kupieckiego.

Dla tych zawodów handlowych, dla których według § 38 ustawy przemysłowej przepisane jest wykazanie się świadectwem uzdolnienia, zastępuje całkowite ukończenie z dobrym postępem tej 2-klasowej szkoły handlowej cały czas praktyki w myśl rozporządzenia c. k. ministra handlu w porozumieniu z c. k. ministrem wyznań i oświaty z 13. sierpnia 1907 Dz. p. p. Nr 198.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Dwuklasowa szkoła handlowa składa się z kursu przygotowawczego i dwóch kursów rocznych, na które materiały nauki rozdzielony jest według planu, wydanego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z 17. maja 1910 L. 17.255. Nauka odbywa się codziennie, z wyjątkiem świąt i niedziel, rano od godz. 8 do 1. Rok szkolny trwa od 4. września do 30. czerwca.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa męska połączona jest z Akademią Handlową i Kuratora tejże szkoły sprawuje równocze-

śnie obowiązki Kuratorji dwuklasowej szkoły handlowej w myśl postanowień statutu organizacyjnego Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii Handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii Handlowej w Krakowie, ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich.

§ 6.

W celu poparcia nauki założy się dla dwuklasowej szkoły handlowej osobne zbiory naukowe; na razie korzystać będzie szkoła ze zbiorów Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 7.

Na kurs przygotowawczy przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia, lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują, i złożyli egzamin wstępny. Przy tym egzaminie muszą wykazać się odpowiednią znajomością języka polskiego i niemieckiego, tudzież czterech zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę przygotowawczą, tudzież uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym się wpisują, ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem klasę III. wydziałową, gimnazjalną lub realną. W wyjątkowych tylko wypadkach i o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów, nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę I. dwuklasowej szkoły handlowej.

Liczba uczniów w jednej klasie nie może przekraczać 40.

§ 8.

Każdy uczeń, wpisujący się po raz pierwszy, ma złożyć wpisowe w kwocie 10 koron. Każdy uczeń bez wyjątku składa corocznie 2 korony jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi w klasie przygotowawczej, I. i II. po 40 koron rocznie i ma

być wniesione w dwóch ratach z góry (po połowie między dniem wpisu a 15/10 i między 1/2 a 15/3). Uczniowie klasy przygotowawczej nie mogą być od opłaty szkolnej uwolnionymi. Nie uwalnia się również od czesnego za I. półrocze klasy I. nikogo z uczniów, przyjętych wprost do klasy I., natomiast uczniowie, którzy przeszli z klasy przygotowawczej do klasy I., mogą w wyjątkowych wypadkach uzyskać uwolnienie. Od II półroczu w klasie I. mogą uczniowie być uwalniani wedle zasad, przyjętych w szkołach średnich.

Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 9.

Uczniów dwuklasowej szkoły handlowej obowiązują przepisy, wydane przez c. k. Radę szkolną krajową dla uczniów szkół średnich, względnie dla uczniów Akademii Handlowej, oraz regulamin domowy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 10.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

	tygodniowo godzin		
	klasa przygot.	klasa I.	klasa II.
1. Religia	2	—	—
2. Język polski	5	4	3
3. Język niemiecki . . .	4	6	6
4. Rachunki kupieckie .	5	5 w I. p. 3 w II. p.	4
5. Geometria	2	—	—
6. Nauka o handlu i wekslach	—	4 w I. p. 2 w II. p.	3
7. Korespondencya handlowa i prace kantorowe	—	2 w I. p. 4 w II. p.	3 w I. p.
8. Buchalterya	—	2 w I. p. 4 w II. p.	4 w I. p.
9. Kantor praktyczny .	—	—	7 w II. p.
10. Geografia handl. . .	3	3	3
11. Historya naturalna .	4	—	—
12. Fizyka i chemia . .	4	—	—
13. Towaroznawstwo .	—	3	3
14. Nauka o ustroju politycznym	—	—	1
15. Stenografia	—	2	2
16. Kaligrafia	2	2	1

	kl. przyg.	kl. I.	kl. II.
Nadobowiązkowo:			
17. Pisanie na maszynie	—	—	2
18. Gimnastyka . . .	—	2	2
19. Śpiew	—	1	1
Razem tyg. godz.	31	36	38

E) Dwuklasowa szkoła dla dziewcząt.

1. Regulamin.

§ 1.

Zadaniem dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt, połączonej z Akademią Handlową w Krakowie, jest udzielić dziewczętom tych wiadomości kupieckich, zwłaszcza kantorowych, których potrzebować mogą jako buchalterki, kasyerki, korespondentki i t. p.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Szkoła składa się z dwóch kursów rocznych, na które materyał naukowy rozdzielony jest wedle planu, wydanego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z 17. maja 1910 L. 17.255.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa dla dziewcząt połączona jest z Akademią Handlową w Krakowie, a zarząd jej sprawuje Kuratorya tegoż zakładu.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii Handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii Handlowej, ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich lub instytucjach finansowych i t. p.

§ 6.

Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym postępem (we wszystkich przedmiotach) trzy klasy szkoły wydziałowej (licealnej lub średniej), albo złożą egzamin wstępny z języka polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk, udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Uczennice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły, ukończyć 14 lat. Wobec innych równych warunków mają pierwszeństwo uczennice z ukończoną wyższą klasą wydziałową i starsze wiekiem.

Do klasy II. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z I. stopniem ogólnym klasę I. dwuklasowej szkoły handlowej, lub mając co najmniej lat 15, złożą egzamin wstępny w zakresie nauk, udzielanych w klasie I Dwuklasowej szkoły handlowej.

§ 7.

Przy pierwszym wpisie ma każda uczennica złożyć wpisowe w wysokości 10 koron. Każda zaś bez wyjątku składa co roku 2 korony jako datek na zbiory naukowe. Czesne wynosi 80 koron rocznie i ma być wniesione w dwóch ratach z góry (połowa do 15/10, druga połowa między 1/2 a 15/3). Od opłaty szkolnej nie uwalnia się wcale. Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 8.

Wszystkie inne prawa i obowiązki uczennic, nie wyszczególnione w niniejszym regulaminie, zawierają odnośne przepisy dla uczniów Akademii Handlowej, względnie dla uczniów i uczennic szkół średnich.

§ 9.

Plan nauki obejmuje następujące przedmioty:

	kl. I.	kl. II.
1. Język polski	2 godz.	3 godz.
2. Język niemiecki	5 „	5 „
3. Rachunki kupieckie	5 w I. p., 3 w II. p.	3
4. Nauka o handlu i wekslach	3 w I. p., 1 w II. p.	2
5. Prace kant. i koresp.	2 w I. p., 4 w II. p.	3 w I. półr.
6. Buchalterya	2 w I. p., 4 w II. p.	4 w I. półr.
7. Kantor praktyczny		7 w II. półr.

	kl. I.	kl. II.
8. Geografia handlowa . .	2	2
9. Stenografia	2	2
10. Kaligrafia	2	1

Nadobowiązkowo:

11. Towaroznawstwo . . .	3	3
12. Pisanie na maszynie . .	—	2
13. Nauka hyg. i gosp. . .	2	2

Razem tygodniowo w kl. I. 30 godz. w kl. II. 32 godz.

F) Uzupełniająca szkoła handlowa.

1. Regulamin

Uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 1.

Zadaniem Uzupełniającej szkoły handlowej jest: osobom, będącym w praktyce handlowej, dać sposobność do uzupełnienia swych wiadomości i przyczynić się do podniesienia ich zarobkowości.

§ 2.

Uzupełniająca szkoła handlowa składa się z trzech kursów rocznych, na które materyał nauki jest rozdzielony według planu, wydanego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

Ogół godzin nauki w każdej klasie ustanawia się na 8 godzin tygodniowo — w poniedziałki, środy, czwartki i soboty od godziny 2 do 4, względnie od 4 do 6, w razie otwarcia klas równorzędnych.

Rok szkolny trwa od 16 września do 15 czerwca.

§ 3.

Uzupełniająca szkoła handlowa w Krakowie połączona jest z Akademią Handlową, a językiem wykładowym jest język polski.

Kuratoria Akademii Handlowej sprawuje równocześnie obowiązki wydziału szkolnego szkoły uzupełniającej. Obraduje ona nad sprawami szkoły uzupełniającej i zarządza nią w myśl postanowień statutu organizacyjnego Akademii Handlowej.

§ 4.

Kierownikiem szkoły uzupełniającej jest dyrektor Akademii Handlowej, sprawujący równocześnie nadzór dydaktyczno-pedagogiczny.

§ 5.

Do Uzupełniającej szkoły handlowej obowiązani są uczęszczać uczniowie i praktykanci handlowi w Krakowie, o ile nie ukończyli z pomyślnym skutkiem równoważnej szkoły uzupełniającej lub nie wykażą się wiedzą, odpowiadającą zakresowi nauki w szkole uzupełniającej (§ 99 b. now. ust. przem. z dnia 23 lutego 1897 Dz. pr. p. Nr 63).

Uczniów przyjmuje się przed rozpoczęciem nauki w terminach, które dyrekcyja corocznie ogłosi.

Na kurs I. przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy wykażą się świadectwem uwolnienia ze szkoły ludowej co najmniej 4-klasowej (po odbyciu sześcioletniej obowiązkowej nauki szkolnej) lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej, albo ukończyli z dobrym postępem naukę w uzupełniającej ogólnej szkole, albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające powyższym warunkom.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem I. klasę Uzupełniającej szkoły handlowej. Wyjątkowo mogą być przyjęci do II. klasy ci uczniowie, którzy wykażą się świadectwem z ukończonej co najmniej III. klasy wydziałowej lub gimnazjalnej (realnej).

Do klasy III. przyjmuje się tylko uczniów, którzy z dobrym postępem ukończyli klasę II. Uzupełniającej szkoły handlowej.

§ 6.

Każdy uczeń, zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy, ma przedłożyć świadectwo uwolnienia ze szkoły ludowej, względnie inne równoważne świadectwo, metrykę chrztu, względnie urodzenia i złożyć takse wstępną 2 korony oraz 2 korony jako datek na środki naukowe. Datki na środki naukowe składają również uczniowie wpisujący się ponownie do szkoły.

Od taksy wstępnej nie uwalnia się nikogo. Od datku na zbiory naukowe może Kuratorya uwolnić uczniów, będących na praktyce u członków krakowskiej Kongregacyi kupieckiej. Uczniowie, nie będący na żadnej praktyce lub nie obowiązani do nauki uzupełniającej, płacą oprócz taksy wstępnej i datku na środki naukowe czesne szkolne 10 koron rocznie z góry przy wpisie. Raz wpłaconych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 7.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu naukowego, unikać wszelkiego przeszkadzania nauce, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i wogóle stosować się do zarządzeń szkoły.

Każdy uczeń otrzymuje książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów, niemniej jak i regulaminu domowego, przez Kuratoryę szkoły wydanej.

§ 8.

Przy końcu roku szkolnego otrzymuje każdy uczeń wykaz zachowywania się, pilności i postępu w każdym przedmiocie nauki, a po ukończeniu całego trzylecia nauki świadectwo końcowe.

§ 9.

Plan naukowy obejmuje:

obowiązkowo:		K l a s a:		
	I.	II.	III.	
1. Język polski	3	—	—	
2. Rachunki kupieckie	2	2	2	
3. Nauka o handlu i wekslach —	3 w I. p. i 1 w II. p.			
4. Prace kantorowe i korespon- dencya handlowa	—	1	2	
5. Buchalterya	—	2 w II. p.	2	
6. Geografia handlowa	1	1	2	
7. Kaligrafia	2	1	—	
nadobowiązkowo:				
8. Język niemiecki	2	2	—	
9. Stenografia	—	—	2	
Razem	10	10	10	

G) Zawodowy kurs wieczorny dla dorosłych.

1. Regulamin

wieczornego kursu zawodowego dla dorosłych przy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Celem wieczornego kursu zawodowego, urządzonego przy Akademii Handlowej w Krakowie, jest podanie osobom dorosłym, zwłaszcza mającym już zajęcia praktyczne tego wymiaru wiedzy handlowej, jaka im przy wykonywaniu prac kantorynych, księzkowaniu i obliczaniu może być potrzebna.

§ 2.

Kurs trwa 8 miesięcy od 1 października do 30 maja i odbywa się tylko w razie zgłoszenia się co najmniej 20 uczestników.

§ 3.

Nauki udzielają wedle podanego niżej, a przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty zatwierdzonego planu naukowego nauczyciele Akademii Handlowej, względnie powołani osobno nauczyciele pomocniczy. Kierownictwo kursu spoczywa w rękach każdorazowego dyrektora Akademii Handlowej.

§ 4.

Warunkiem przyjęcia na ten kurs jest ukończony 17 rok życia i wykształcenie przedwstępne, co najmniej w zakresie 6-letniej nauki w szkole ludowej.

§ 5.

Kurs ten ma charakter czysto informacyjny. W czasie roku szkolnego nie egzaminuje się uczestników wcale, nie wydaje się zatem z końcem roku szkolnego żadnych świadectw, ani kwalifikacyjnych, ani frekwencyjnych. W czasie wykładów powołuje jednak dotyczący nauczyciel uczestników do wykonywania prac przy tablicy, względnie na drukach w ławkach, lub do dawania ustnych odpowiedzi, dla przekonania się, czy przerobiony materiał został należycie zrozumiany i zapamiętany.

Po ukończeniu kursu mogą frekwentanci przystąpić do egzaminu prywatnego ze wszystkich wykładanych przedmiotów w tujszej Akademii Handlowej w myśl osobnego regulaminu tych egzaminów i otrzymują po złożeniu egzaminu świadectwa. Świadectw frekwencyjnych nie wydaje się.

§ 6.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru przedmiotów, program jednak wykładów jest tak ułożony, że każdy z uczestników może uczęszczać na wszystkie działy. Opłata szkolna wynosi od godziny tygodniowej za cały kurs 10 koron. Wykłady z towaroznawstwa obejmować będą 8 działów, każdy po 8 godzin, tak, że każdy dział obejmie jeden miesiąc. Opłata za uczęszczanie na wszystkie działy wynosi 40 koron, za uczęszczanie na jeden dział (8 godzin) 8 koron.

Wszelkie opłaty uiszcza się z góry przy wpisie. Raz złożonych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 7.

W dniach wolnych od nauki w Akademii Handlowej niema również wykładów i na kursie wieczornym.

§ 8.

W sprawach nieuregulowanych wyraźnie niniejszym regulaminem obowiązują odnośne przepisy, oraz regulamin domowy Akademii Handlowej w Krakowie.

§ 9.

Plan naukowy obejmuje następujące przedmioty:

1. Buchalterya: a) Cz. I. dla początkujących:
Teorya i praktyczne zastosowanie buchalteryi

pojedynczej i podwójnej w interesie kupieckim	tyg. godz. 4
b) Cz. II. dla frekwentantów, którzy już się zaznajomili z teorią buchalteryi podwójnej: Buchalterya w interesie bankowym	„ „ 4
2. Prace kantorowe i korespondencya handlowa	„ „ 2
3. Rachunki kupieckie	„ „ 4
4. Nauka o handlu i wekslach	„ „ 2
5. Stenografia	„ „ 2
6. Towaroznawstwo	„ „ 2

2. Plan szczegółowy.

1. Buchalterya.

1. Teorya i praktyczne zastosowanie buchalteryi pojedynczej i podwójnej w interesie kupieckim. (4 godz. tyg.).

Zadanie i znaczenie buchalteryi. Ustawowe przepisy. Buchalterya pojedyncza w interesie hurtownym i drobiazgowym. Księgi pomocnicze.

Buchalterya podwójna, księgi główne i pomocnicze. Praktyczne przerobienie jednomiesięcznego przykładu z interesu hurtownego w połączeniu z interesem drobiazgowym, wedle pojedynczej i podwójnej buchalteryi z uwzględnieniem działu komisowego.

2. Buchalterya w interesie bankowym. (4 godz. tygodniowo).

Powtórzenie zasad buchalteryi podwójnej. Podwójna buchalterya, wedle niemieckiej i włoskiej metody w interesie bankowym i ubezpieczeniowym, w Kasach oszczędności, w spółkach zarobkowych i gospodarczych. Komis bankowy (conto mio) conto meta; zamknięcie ksiąg. Metoda francuska. Buchalterya amerykańska. Praktyczne przykłady w miarę potrzeby.

II. Korespondencya handlowa i prace kantorowe. (2 godz. tygodniowo).

Biegłość w sporządzaniu listów kupieckich i prac kantorowych w interesie towarowym.

III. Rachunki kupieckie. (4 godz. tygodniowo).

Wprawa w używaniu rachunkowych ułatwień i praktycznych skrótów. Miary i wagi najważniejszych państw handlowych. Powtórzenie rachunku proporcji, rachunku przeciętnego i mieszany. Dokładne przerobienie reguły łańcuchowej, rachunku procentu i pro mille, rachunku odsetek i dyskontu.

Obliczanie rachunków bieżących, rachunek złota, srebra i monet. Dewizy i obliczanie papierów wartościowych wedle ceduły wiedeńskiej. Pojedyncza i złożona kalkulacja towarowa.

IV. Nauka o handlu i wekslach. (2 godz. tyg.).

Pojęcie i gospodarcze znaczenie handlu. Firmy, kupcy i pracownicy handlowi. Spółki handlowe. Przedmioty handlu. Najważniejsze systemy miar i wag. Środki płatnicze i sposoby zapłaty. Teoretyczne i praktyczne objaśnienia weksli. Przekazy i czek. Krótka nauka o papierach wartościowych. Targi i giełdy. Składownie publiczne. Organizacja i czynności bankowe w zarzysie. Pomocnicze zawody handlowe. Urządzenia publiczne, służące do podniesienia handlu. Zawodowe związki kupieckie.

V. Stenografia. (2 godz. tygodniowo).

Tworzenie wyrazów i skracanie słów. Nauka o skracaniu zdań. Ćwiczenia w szybkim pisaniu od 80 słów na minutę, zwłaszcza z działu korespondencji handlowej.

H) Wieczorny kurs handlowy dla prawników.

Kurs ten ma na celu dać bądź to ukończonym, bądź to kończącym studia prawnikom, względnie urzędnikom, pracującym w administracji, skarbie, sądzie i t. p., pewną sumę wiedzy z dziedziny a) buchalteryi, b) nauki o handlu, c) bankowości.

Nie chodzi tu o nabycie biegłości w buchalteryi i bankowości, lecz o nauczanie zrozumienia jednej i drugiej, o danie możliwości poznania istoty, terminologii i form tych nauk, zapoznania z ich celem i zadaniami, o ile tego zawód prawniczy wymaga. Kurs ten obejmuje 80 godzin wykładowych przez ciąg pełnych 10 tygodni. Początek wykładów około 20/10, a koniec 15.1.

Wykłady odbywają się 2—4 razy w tygodniu w czasie od 6—8 lub od 7—9 wieczorem.

Oplata za cały kurs wynosi 40 koron i uiszcza się w całości z góry przy wpisie. Uwolnień od opłat niema.

Stosunek nie-prawników do prawników oznacza się na 1:5. Minimalna liczba frekwentantów kursu wynosi 25 — maksymalna 30. Na kursie tym niema egzaminów, nie wydaje się świadectw frekwentacyjnych, słuchacze mogą otrzymać na żądanie tylko potwierdzenie wpisu.

I) Egzamina prywatne

z przedmiotów kupieckich w Akademii Handlowej
w Krakowie.

Celem umożliwienia osobom, które nabyły znajomości przedmiotów kupieckich drogą nauki prywatnej, wykazania swej wiedzy urzędowo uwierzytelnionym dokumentem, zaprowadzono za zezwoleniem c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 5. lutego 1910 L. 48.969/09 w Akademii Handlowej w Krakowie egzamina prywatne z następujących przedmiotów:

- 1) z buchalteryi,
- 2) z korespondencyi kupieckiej i prac kantorowych,
- 3) z rachunków kupieckich,
- 4) nauki o handlu i wekslach,
- 5) z towaroznawstwa,
- 6) ze stenografii.

Kto się chce poddać takiemu egzaminowi, winien wnieść do c. k. Dyrekcyi Akademii Handlowej w Krakowie podanie, opatrzone stemplem na 1 koronę, z wymienieniem przedmiotów, z których zamierza egzamin składać i wykazaniem swych dotychczasowych studyów (najmniej w zakresie 2 klas szkoły wydziałowej), tudzież wieku (przynajmniej lat 17). Do podania należy dołączyć także świadectwo moralności.

Egzaminowanie porucza Dyrekcyja w każdym poszczególnym wypadku temu członkowi grona nauczycielskiego, który udziela odnośnego przedmiotu w zakładzie; egzaminator rozstrzyga też wspólnie z dyrektorem, czy wykazane przedwstępne wykształcenie jest wystarczającym do dopuszczenia do egzaminu.

Przy każdym egzaminie ma być obecny dyrektor, któremu też służy prawo zadawania pytań.

Każdy egzamin składa się z części pisemnej i ustnej, a w towaroznawstwie z ćwiczenia praktycznego w laboratorium, oraz z egzaminu ustnego, będącego z niem w związku. W razie złego wyniku z wypracowania pisemnego, nie dopuszcza się kandydata do egzaminu ustnego.

Przy tej sposobności nadmieniam Dyrekcyja, że kandydaci, zgłaszający się do egzaminu z buchalteryi, muszą wszystkie potrzebne do ksiązkowania obliczenia sami należycie wykonać, oraz wykazać się przy egzaminie ustnym znajomością przepisów prawnych, odnoszących się do wszystkiego rodzaju weksli.

Kandydat otrzyma z odbytego egzaminu świadectwo, w którym prócz rodowodu ma być dokładnie podany zakres egzaminowania z odnośnego przedmiotu (np. z buchalteryi pojedynczej i podwójnej w handlu drobiazgowym i hurtownym lub w interesie bankowym, lub z uwzględnieniem spraw spedycyjnych i komisowych i t. p.), oraz jedna z not następujących: celująco, bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie, świadcząca o wyniku egzaminu.

Kandydaci, którzy nie odpowiedzą wymogom egzaminu, świadectwa nie otrzymają.

Świadectwo, ostemplowane stemplem za 2 korony, ma być podpisane przez dyrektora i egzaminatora i opatrzone pieczęcią urzędową.

Z wszystkich egzaminów prowadzi się protokół, który zawiera w bieżącym porządku imię i nazwisko, tudzież rodowód kandydatów, zakres i wynik egzaminu.

Protokół, podpisany przez dyrektora i egzaminatora, przechowuje się w aktach urzędowych.

Taksa egzaminacyjna wynosi za każdy wyżej wymieniony przedmiot 16 koron.

Każdorazowy termin egzaminów prywatnych ogłoszony będzie w miejscowych dziennikach i w budynku Akademii Handlowej. Podania o dopuszczenie do egzaminu należy wnieść co najmniej na tydzień przed terminem. Takse egzaminacyjną składa się po otrzymaniu pisemnego zawiadomienia o dopuszczeniu do egzaminu. Po rozpoczęciu egzaminu, taks egzaminacyjnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

V. Zbiory naukowe.

I. Biblioteka.

1. Biblioteka nauczycielska.

(Zawiadowca prof. J. Ippoldt).

W roku 1913/14 zakupiono: Dr Clem. Winkler: Lehrbuch der technischen Gasanalyse. Dr Siegm. Feitler: Die Zuckerfabrikation. Dr A. Pertick: Die Luftstickstoffindustrie und ihre volkswirtschaftliche Bedeutung. Dr P. Mellmann: Chemie des täglichen u. wirtschaftlichen Lebens. Dr Heinr. Marzell: Grundzüge der Warenkunde. Josef Ertel: Die volkswirtschaftliche Bedeutung der technischen Entwicklung der Zelluloidindustrie. H. v. Voornveld: Die Margarine. Dr Paul Sommerfeld: Milch- und Molkereiprodukte. Wilhelm Lutter: Die Knopffabrikation. Dr E. Luhmann: Die Industrie der alkoholfreien Getränke. Dr Alfr. Hästerlik: Der Bienenhonig und seine Ersatzmittel. Louis Edg. Andés: Verarbeitung des Hornes, Elfenbeins, Schildpatts, der Knochen und d. Perlmutter. Dr Ludw. Thiele: Die Fabrikation von Leim u. Gelatine. Béla Lach: Die Zeresinfabrikation. Dr. Ritter v. Grueber: Die Superphosphatfabrikation. Dr R. Dietz: Steinzeug, Steingut, Töpferwaren. Dr Walter Stollwerck: Der Kakao und die Schokoladenindustrie. Dr R. Dietz: Das Porzellan. Dr Franz Becker: Die Kunstseide. Max Bottler: Die vegetabilischen Faserstoffe. Dr Tadeusz Pilat: Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. Dr Friedr. Ratzel: Anthropogeographie. Ferd. v. Richthofen: Vorlesungen über allgem. Siedlungs- u. Verkehrsgeographie. Haldane Macfall: Historya malarstwa: a) Malarstwo holenderskie, b) malarstwo francuskie. Al. Brückner, L. Niederle, Karol Kadlec: Początki kultury słowiańskiej. Prof. K. Stadtmüller i Inż. K. Stadtmüller: Niemiecko-polski słownik techniczny. Feliks Piestak: Niemiecko-polski słownik górniczy. M. Spude: Methodik der französischen und englischen Handelskorrespon-

denz. Otto Neuhaus: Geheimnisse des Schnellrechnens. Dr. Arthur Oettingen: Szkoła fizyki. Dr. M. Ernst: Planety i warunki życia na nich. Norman Robert Campbell: Współczesna teoria elektryczności. Dr. Jul. Franz: Der Mond. Dr. Wilh. Volkmann: Anleitung zu den wichtigsten physikalischen Schulversuchen.

Dr. E. Gerland: Geschichte der Physik von den ältesten Zeiten. Dr. E. Gerland u. F. Traumüller: Geschichte der physikalischen Experimentierkunst. Grotowski, Landau, Sadziwiczowa, Werner: Z dziejów rozwoju fizyki. Prof. Dr. E. Lecher: Physikalische Weltbilder. Eug. Piasecki: Les écoles polonaises et leurs conditions hygiéniques. Dr. Wojciech Marcin Gielecki: Theodor Ziehen, jako przedstawiciel fenomenalizmu w teorii poznania. Dr. Stanisław Garski: Materyalistyczne pojmowanie dziejów a etyka. Maurycy Straszewski: Powstanie i rozwój pesymizmu w Indyach. Karl Schima: Die Feuersicherheit der Baukonstruktionen. Dr. Melchior Neumayr: Dzieje ziemi. S. Herzog: Industrielle Verwaltungstechnik. Ed. Erwin Meyer: Ideale Buchhaltung f. Haus u. Privatwirtschaft. J. Heins: Buchführung für Konsumvereine. Fred. W. Taylor: Die Grundsätze wissenschaftlicher Betriebsführung. Dr. Friedr. Kleinwächter: Lehrbuch der Nationalökonomie. Dr. A. Herkner: Kwestya społeczna w zachodniej Europie. Leopold Caro: Studya społeczne. Ks. Biederlak T. J.: Kwestya społeczna. Dr. Wł. Czerkowski: Kwestya drożyzny. Wirtschaftliche Zustände Galiziens in der Gegenwart,—sechs Vorträge von Bujak, Buzek, Twardowski, Raczyński, Stefczyk u. Zarański. Dr. A. Molicki: Kasy oszczędności w Galicyi z końcem XIX. w. Stanisł. Koszutski: Rozwój ekonomiczny Królestwa Polskiego. Dr. Stan. Grabski: Zarys rozwoju idei społeczno-gospodarczych w Polsce. Dr. Zygm. Gargas: Instruktorowie stowarzyszeń przemysłowych. T. Świszczowski: Organizacya miejskich spółek mleczarskich. Dr. Stef. Heine: Gospodarcze zadania i potrzeby Królestwa Polskiego. A. D. Bancel: Kooperatyzm. Alois Metzl: Grundriss der Buchhaltung. Wirtschaftliches und Kulturelles aus Ungarn. Vorträge des VII. Intern. Wirtschaftskurses in Budapest 1913. Heinr. Kammermeyer: Beispiel eines Rechnungsabschlusses für Spar- u. Vorschusskassen. Wład. Żukowski: Bilans handlowy. A. Fricke u. E. Kleinschmidt: Die Molkerei-Genossenschaft. Carl Porzig: Die Technik der Bücher- und Bilanzrevision. Dr. Kornel Paygert: Rzut oka na działalność kraju na polu jego uprzemysłowienia. Dr. Stan. Głabiński: Idea samodzielności i finanse Galicyi. Dr. Stan. Głabiński: Wykład ekonomii społecznej wraz z zarysem polityki ekonomicznej i historyi ekonomiki. Paul Leroy-Beaulieu: De la colonisation chez les peuples modernes.

Paul Leroy-Beaulieu: Essai sur la repartition des richesses. Ludw. Świeszewski: Trzy główne prądy w rozwoju nauk ekonomicznych. Paul Fricke: Die Geschäfts- und Buchführung der Spar-, Kredit und Bezugsvereine. Viktor Muntendorf: Defraudationsschutz. Karl Beck: Das Buchhaltungswesen der G. m. b. H. Dr Zygm. Gargas: Studya nad kasami oszczędności. Paul Leroy-Beaulieu: L' art de placer et gérer sa fortune. Marcel Dubois: Systèmes coloniaux et peuples colonisateurs. Jules Harmand: Domination et colonisation. Karl Operparleiter: Die Durchführung von Exportgeschäften. Bestimmungen für den Geschäftsverkehr an der Börse für landwirtschaftliche Produkte in Wien. Usancen der Grazer Frucht- und Mehlbörse. Bestimmungen für den Geschäftsverkehr an der Prager Produktenbörse. Bestimmungen für den Geschäftsverkehr (Usancen) an der Linzer Fruchtbörse. Statut der Linzer Fruchtbörse. Ant. Kralik: Zollgesetzkunde für Kaufleute. Dr Edw. Strasburger: Kooperacya spożywcza i jej rozwój w Królestwie Polskiem. Idee współdzielczości. Karol Gide: O kooperatywach spożywczych. A. D. Bancel: Kooperatyzm. Dr Zygm. Gargas: Stowarzyszenia spożywcze w Galicyi. Jerzy Kurnatowski: O solidaryzmie. Cezary Łagiewski: O kredycie i o stowarzyszeniach kredytowych. Józef Mierzyński: Sprzedawca, czyli sztuka prowadzenia handlu według systemów amerykańskich. Leon Schiller de Schildenfeld: O fachowem uzdolnieniu i projekt wykształcenia uczniów. H. Eile: Dowód uzdolnienia w handlu. Witold Byszewski: Krótki rys historyczny rachunkowości (buchalteryi). Jul. Weyde i Leop. Goldberger: Lehrbuch der Korrespondenz und Kontorarbeiten.

Biblioteka nauczycielska składa się z trzech działów i obejmuje z końcem roku szkolnego 1913/14:

W dziale I. dzieł naukowych:

a)	z zakresu chemii, towaroznawstwa i technologii .	148	dzieł
b)	„ „ geografii	82	„
c)	„ „ historii	23	„
d)	„ „ języka polskiego i literatury	15	„
e)	„ „ „ niemieckiego i literatury . . .	54	„
f)	„ „ fizyki, matematyki i astronomii . . .	44	„
g)	„ „ filozofii i pedagogiki	47	„
h)	„ „ nauk przyrodniczych i różnych przed- miotów	53	„
i)	„ „ nauk handlowych i prawnych . . .	479	„
Razem . .		945	dzieł

W dziale II. zbiorze podręczników do nauki różnych przedmiotów:

Podręczników w języku polskim i niemieckim. . . 401 dzieł

W dziale III. Periodica (czasopisma) 357 tomów.

W roku szk. 1913/14 otrzymano w darze od p. Dyrektora Kannenberga: A. N. Pypin u. F. D. Spasovic: Geschichte der slavischen Literaturen. G. G. Gervinus: Geschichte der deutschen Dichtung. Dr. Ludw. Bellermand: Schillers Dramen, Werner Hahn: Geschichte der poetischen Literatur der deutschen. Adolf Stern: Die deutsche Nationalliteratur vom Tode Goethe's bis zur Gegenwart. Wilh. Scherer: Geschichte der deutschen Literatur. Karl Goedeke: Deutsche Dichtung im Mittelalter. Paul Heinze u. Rud. Goette: Deutsche Poetik. Heinr. Bulthaupt: Dramaturgie des Schauspiels. Prof. Dr. Herm. Kluge: Geschichte der deutschen Literatur. Paul Heinze u. Rud. Goette: Geschichte der deutschen Literatur vom Goethes Tode bis zur Gegenwart. Alb. Köster: Schiller als Dramaturg. Dr. Otto Behaghel: Die deutsche Sprache. Wieland: Werke. Edm. Demolins: Potęga wychowania czyli wyższość anglosaksońskiej rasy. Schulreform und Industrie.

Od Izby Handlowej: Sprawozdania z czynności za lata 1911, 1912, Mitteilungen der handelspolitischen Zentralstelle: Bericht über die wirtschaftliche Lage Österreichs 1912/13.

Od Dyrekcyi Akademii eksportowej: Wagner: Die Grundzüge der englischen Havariegrosse-Rechtes i Fischer: Beiträge zur Entstehungsgeschichte der ersten Kolonien in Amerika.

Prenumerowano następujące czasopisma:

Chemiker-Zeitung, Mitteilungen des technischen Versuchsamtes, Handelsmuseum, Österreichische Zeitschrift für den Orient, Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis, Bank-Archiv, Volkswirtschaftliche und parlamentarische Chronik, Kupiec polski, Wektor, Wszechświat, Geographischer Anzeiger, Bibliotekę Warszawską, Język polski, Przewodnik bibliograficzny, Verordnungsblatt des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht, Reichsgesetzblatt, Ekonomistę, Kronikę buchaltera, Petermanns Mitteilungen.

Otrzymywano w darze: Dziennik rozporządzeń c. k. Rady szkolnej krajowej, Przewodnik naukowy i literacki, Österreichische Handelsschulzeitung, Rękodzielnik, Przegląd rękodzielniczy.

2. Biblioteka uczniów.

(Zawiadowca: prof. J. Ippoldt).

Biblioteka uczniów liczy z końcem roku szkolnego 1913/14:

w dziale książek polskich	844	dzieł
" " " niemieckich	419	"
" " " francuskich i angielskich	111	"
" " " rosyjskich	27	"
" " " w języku esperanto	33	"
Razem . .	1434	dzieł

3. Biblioteka uczenic.

(Zawiadowca: Prof. K. Sosnowski).

Biblioteka uczenic żeńskiej szkoły liczy z końcem roku szkolnego 1913/14:

w języku polskim	261	dzieł
" " niemieckim	41	"
Razem . .	302	dzieł

4. Biblioteka Pomocy Koleżeńskiej U. A. H.

(Zawiadowca: Prof. J. Ippoldt).

Biblioteka ta, złożona z podręczników szkolnych i innych książek służących do nauki, liczy po usunięciu książek zużytych i wydań przestarzałych 1001 egzemplarzy.

5. Biblioteka podręczna czytelní A. H.

(Zawiadowca prof. J. Ippoldt).

W bibliotece tej znajduje się 80 dzieł naukowych w 174 tomach.

Dla czytelní uczniów prenumerowano: Fliegende Blätter, Świat, Le petit Parisien.

Otrzymano w darze Misye katolickie.

II. Gabinet geograficzno-historyczny.

(Zawiadowca: Prof. Dr Z. Tarliński).

W roku szkolnym 1913/14 zakupiono:

I. 1) Romer: Mapa półkuli wschodniej. 2) Romer: Mapa półkuli zachodniej. 3) Schmidt: Europa im VI. Jhh. 4) Schmidt: Europa im VIII. Jhh. 5) Bamberg: Kultur u. Wirtschaftskarte v. Nordamerika. 6) Brass: Weltkarte der geographischen Verbreitung

der Pelztierre. 7. Teubners Einzelkarten zur Wirtschaftsgeographie Deutschlands a) Textilindustrie b) Steinkohlen-, Eisen- u. Eisenindustrie, c) Binnenschiffahrtsverkehr. 8. Rothaug: Jährliche Dauer des Sonnenscheines. 9) Rothaug: Karte der natürlichen Vegetations und Wirtschaftsgebiete der Erde. 10. Gruenberg: Mapa rozszedlenia ludności polskiej.

II. Geogr. Charakterbilder aus Oesterreich 4 obrazy i Wachsmutha: Kanał panamski.

III. Zbiór produktów Austrii i Węgier, model horyzontu i modele terenu. Atlasy: Scobla, Langhansa, Sydowa-Wagnera, Dierckego. Michel-Knapp: Kartographische Beiträge zur Wirtschaftsgeographie. Frass: Entwicklungsgeschichte der Erde (7), Haack: Wie eine Schulwandkarte entsteht?

IV. Za pośrednictwem k. k. Lehrmittelbureau w Gracu nabyto przeźroczy 120.

Otrzymano w darze od prof. Passakasa model okrętu Imperator.

Z końcem roku szkolnego 1913/14 posiadał gabinet:

W dziale I. (Mapy ścienne):

Map historycznych i geograficznych 112

W dziale II. (Obrazy):

a) obrazów geograficznych 103

obrazów historycznych 13

obrazów złożonych z widokówek 138

b) reprodukcji arcydzieł malarstwa, rzeźby i architektury 253

c) barwnych plakatów z różnych państw 137

W dziale III. (Środki pomocnicze):

a) globusów 4

map plastycznych 4

skrzynek ze zbiorami produktów różnych krajów 17

różnych modeli i przyrządów 16

b) atlasów 21

mapek mniejszych 49

planów miast 8

tablic ściennych, statystycznych i t. p. 50

c) albumów różnych miast 31

przewodników po różnych miejscowościach 391

W dziale IV. (Przeźrocza):

Przeźroczy do nauki historii 50

Przeźroczy do nauki geografii 616

III. Gabinet fizyczny.

(Zawiadowca: Prof. M. Lang).

W roku sz. 1913/14 zakupiono: Freybe, 4 karty meteorologiczne z tekstem i Mapę północnego nieba Nabeleka.

Inwentarz gabinetu obejmuje z końcem r. s. 1913/14:

W dziale	I. Aparatów i przyrządów do nauki fizyki	poz. i (sztuk 196)
„ „	II. Obrazów i rozkładanych modeli	poz. 26 (sztuk 60)
„ „	III. Modeli do nauki geometrii	poz. 4 (sztuk 58)
„ „	IV. Przeźroczy	157

IV. Gabinet przyrodniczy.

(Zawiadowca: Prof. Dr P. Łoziński).

W roku sz. 1913/14 zakupiono: Do dz. II.: Schmeil: Głównogi. Glony morskie, Zawilec.

Do dz. III. Preparaty podwójne: kogut, żaba, karp, kot. Żarłacz i minog. Biologię pióra. Typy uwłosienia zwierząt ssących. Rogi sarny i antylopy. Zbiór nóg ptasich. Typy uzębienia zwierząt ssących. Pióra i puch gęsi edredonowej. Życie w stawie i w morzu (w słojach).

Do dz. IV.: Zbiór roślin suszonych metodą prof. Pföhla w słoikach (12).

Do dz. V.: Przekrój skorupy ziemskiej (skrzynka), spat islandzki i ammonit.

Z końcem roku sz. 1913/14 obejmuje inwentarz gabinetu:

W dziale	I. (Narzędzia i przyrządy)	pozycji 21
„ „	II. (Obrazy i tablice)	„ 255
„ „	III. (Modele, preparaty i okazy zoologiczne).	„ 87
„ „	IV. (Modele, preparaty i okazy botaniczne).	„ 206
„ „	V. (Modele i okazy mineralogiczne)	„ 333

Otrzymało w darze, jako depozyt Muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie: Zbiór modeli kwiatów z masy papierowej (57) i zbiór modeli grzybów (28), oraz od prof. Dra Łozińskiego: Torfowiec (okazy suszone za szkłem).

V. Zbiory towaroznawcze.

(Zawiadowca: Prof. Dr A. Bolland)

W r. 1913/14 zakupiono:

W k. k. Lehrmittelbureau für den kommerziellen Unterricht w Gracu: zbiór zbóż, gipsów, nawozów i produktów chemicznych dla rolnictwa, torfów, stożków Segera, aliażów żelaza, tablicę przędzy „Bayko“, tok fabrykacji jedwabiu „chappe“, tok fabrykacji noża, tok przeróbki ramii, okaz antracytu i miskeyitu. Z centrali dla środków naukowych dla szkół przemysłowych we Wiedniu zakupiono zbiór produktów tekstylnych.

Firma Meinla w Krakowie przesłała w darze zbiór kawy, herbaty i kakao, a p. Dr Tadeusz Kannenberg 2 przedmioty porcelanowe.

Muzeum techniczno-przemysłowe w Krakowie złożyło w depozycie 3 okazy metali, 8 okazów towarów zdobniczych, 51 okazów chemikaliów, 1 zbiór szyb, 19 okazów farb, 28 okazów produktów destylacji ropy, 8 okazów węgla i produktów pokrewnych, 96 okazów pożywek, 21 okazów używek, 20 okazów tłuszczów i olei, 13 okazów mydeł, 26 okazów olejków eterycznych, 2 okazy kauczukowe, zbiór trzciny i drzew, 25 okazów kosmetyków, 3 okazy skór, 2 okazy futer, 485 okazów włókien, 39 różnych okazów dla działu historii towaroznawstwa.

Z końcem roku szkolnego 1913/14 wykazywał:

inwentarz okazów w 28 działach	765	pozycyi
„ tablic	80	„
„ przeźroczy	881	„

VI. Zbiór maszyn do pisania.

(Zawiadowca: Dr B. Josefert).

Z końcem r. s. 1913/14 liczy zbiór 21 maszyn do pisania różnych systemów ze stolikami.

VII. Zbiór przyborów biurowych.

(Zawiadowca: Prof. W. Skalski).

Zbiór ten założony w r. s. 1912/13 po myśli planów naukowych dla dwuklasowych szkół, które polecają zapoznać uczniów względnie uczennice z urządzeniami kantorowymi dla czynności manipulacyjnych, obejmuje 90 pozycji inwentarza,

w czym mieści się: cyklostyl Gestetnera z przyborami, różne rodzaje portfeli, kopiałów, notatników, ksiąg zamówień, kwitariuszy, shannonów, maszynek do spinania i t. p.

VIII. Zbiory kantorowe.

(Zawiadowca: Prof. St. Nycz).

Zbiór ten składa się z końcem r. s. 1913/1914 z pięciu działów i obejmuje:

W dziale I.:

1) Ksiąg handlowych używanych 5, nowych 8; 2) bilansów banków akcyjnych 46, Kas oszczędności 225, fabryk 70, stowarzyszeń gospodarczo-zarobkowych 252, Towarzystw ubezpieczeniowych 16, instytucji niezarobkowych 9; 3) statutów banków akcyjnych 9, Kas oszczędności 36, fabryk akcyjnych 20, stowarzyszeń gospodarczo-zarobkowych 55, Towarzystw ubezpieczeniowych 3; 4) książeczek wkładowych i udziałowych 8. Razem sztuk 762.

W dziale II.:

1) Pełnomocnictw 6; 2) druków giełdowych 68; 3) zakładów Towarzystw akcyjnych 10; 4) eskont faktur 23; 5) weksli 101; 6) papierów wartościowych 30; 7) książeczek udziałowych 8; 8) kwitów 22; 9) kwitariuszy 6; 10) faktur 70; 11) listów przewozowych i oświadczeń statystycznych 29; 12) konosamentów 9; 13) depozyta 22; 14) giełda 9; 15) emisja papierów wartościowych 7; 16) hal zbożowych 3; 17) organizacyj wywiadowczych 23; 18) akredytyw 6; 19) deklaracji udziałowych 3; 20) czeków, przekazów, książeczek przeciwnych 25; 21) asygnat kasowych 56; 22) not bankowych i towarowych 25; 23) druków pocztowych 34; 24) druków P. K. O. 62; 25) regulaminów i instrukcji wewnętrznych 12. Razem sztuk 669.

W dziale III.:

1) Przesłanie gotówki 1; 2) kart dyspozycyjnych do fabryki 6; 3) legitymacji, zleceń, not prowizyjnych, not komisyjnych agentów 7; 4) listów winkulacyjnych 2; 5) bonifikacji towarowych, reklamacji 5; 6) potwierdzeń zamówienia i awiz przesyłkowych 9; 7) kontraktów kupna-sprzedaży 19; 8) szczegółowych ofert, kosztorysów ofert 40; 9) ogólnych ofert, ogólnych warunków sprzedaży 46; 10) okólników z podpisami osób upoważnionych 26; 11) potwierdzeń odbioru gotówki 9; 12) sprowadzenie montera i obrachunek 1; 13) zleceń spedycyj-

nych 23; 14) sprawozdania targowe 2; 15) potwierdzeń odbioru opakowania 19; 16) reklamacje opakowania, oferty na kupno beczek 4; 17) wykonanie zamówienia, listów przy fakturowaniu 5; 18) zamówień 15; 19) cenników 54; 20) ogólnych ofert bankowych 9; 21) odezw i t. p. 8. Razem sztuk 310.

W dziale IV.:

1) Pożyczki na zastaw papierów wartościowych 12; 2) ogólne formularze dla interesów wekslowych 4; 3) awizo wpisów na rach. bieżący 1; 4) rachunków zwrotnych, prolongat weksli 6; 5) zlecenie przedstawienia do akceptu 1; 6) urgensów co do inkasa 8; 7) zleceń inkasa weksli 9; 8) odmówień zeskontowania 5; 9) potwierdzenia odbioru weksli, potwierdzenia awiza traty 2; 10) awiza, realizacje czeków 3; 11) umowy o eskont weksli, sprawdzania i autentyczności podpisów 4; 12) raport buchalteryi 1; 13) urgens 1; 14) ogólny formularz bankowy 1; 15) zlecenia kupna papierów wartościowych 2; 16) potwierdzenia autentyczności podpisów 2; 17) zwrot wykupionego akceptu 1; 18) list w Cto/n. 1; 19) kredytów na wadya, pożyczek na papiery wartościowe, wynajem skrytek 5; 20) zwrot zaprotestowanych weksli 1; 21) zwroty niezainkasowanych rymes 4; 22) odbiór waluty eskontowej 1; 23) arkuszy podawczych i eskontowych 13; 24) awizo przekazów 1; 25) awiza trat 2; 26) oświadczenie złożenia 1; 27) kartę zlecenia 1; 28) cenzura i akredytywy 2; 29) wykonanie zlecenia bankowego 1. Razem sztuk 96.

W dziale V.:

1) Wzorów kopert 32; 2) urgensów 27; 3) listów gwarancyjnych, 9; 4) sprawozdanie giełdowe i targowe 1; 5) listów przy realizowaniu kuponów od papierów wartościowych w depozycie 20; 6) pożyczek hipotecznych i planów umorzeń, wzorów listów zastawnych, pożyczek na listy zastawne ark. ks. poż. hipot. 25; 7) listów wywiadowczych i informacyjnych 36; 8) korespondencji w czasopismach 7; 9) taryf, tabel i wykazów 26; 10) ubezpieczeń 26; 11) reklam 11; 12) obrotów żyrowych 18; 13) rewizji i kontroli, instrukcji i regulaminów 5; 14) otwarć rachunku bieżącego, wyciągów rachunku bieżącego 90; 15) protestów, skarg wekslowych 12; 16) wzorów papieru listowego 20; 17) zestawień konsygnat 32; 18) udzielen kredyt 8; 19) oferty pracy 3; 20) okólników i pism 135. Razem sztuk 544.

IX. Gabinet chemiczny.

(Zawiadowca: Prof. Dr A. Bolland).

Z końcem roku szkolnego 1913/14 posiadał gabinet 62 pozycyi inwentarzowych.

X. Pracownia towaroznawcza.

(Zawiadowca: Prof. Dr A. Bolland).

Z końcem roku szkolnego 191/134 posiadała pracownia 83 pozycyi inwentarzowych.

XI. Pracownia fotograficzna.

(Zawiadowca: Prof. K. Sosnowski).

Z końcem roku szkolnego 1913/14 liczy inwentarz sprzętów i przyborów 19 pozycyi.

UWAGA: Wszystkim wymienionym wyżej P. T. Ofiarodawcom składa dyrekcyja gorące podziękowanie za tak wydatne zasilenie zbiorów Akademii.

VI. Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

1) C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskryptem z 20. listopada 1913 L. 8140 wydaje rozporządzenia w sprawie obliczania remuneracyi rzeczywistym nauczycielom za godziny nadliczbowe.

2) C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z 28. października 1913 L. 19.106/II poleca stosować się do ustawy z 14. kwietnia 1913 r. o zapobieganiu chorobom zaraźliwym i o ich zwalczaniu.

3) C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z 28. stycznia 1914 L. 3183/V 1913 oznajmia, że profesorowie szkół zawodowych mogą pełnić obowiązki rzeczoznawców sądowych tylko za zezwoleniem Rady szkolnej krajowej.

4) C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty wydaje w porozumieniu z c. k. Ministerstwami rolnictwa, obrony krajowej i robót publicznych reskrypt z 24. lutego 1914, normujący pojęcie szkoły średniej w myśl ustawy z 25. stycznia 1914 Dz. u. p. Nr 15 o stosunkach służbowych urzędników i służ państwowych. W myśl tego rozporządzenia uważać należy za szkoły średnie 1) gimnazya i szkoły realne, 2) licea, 3) seminarya nauczycielskie, 4) wyższe szkoły (Akademie) handlowe, szkoły marynarskie, Akademię muzyczną, 5) szkoły przemysłu artystycznego, wyższe szkoły przemysłowe, wyższe przemysłowe szkoły zawodowe i szkoły budowlanego przemysłu, 6) Akademię rolnicze i rolnicze szkoły średnie, lasowe szkoły średnie, szkoły średnie dla uprawy wina, owoców i ogrodnictwa, 8) szkoły kadeckie i wojskowe wyższe szkoły realne.

5) C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z 15. października 1913 L. 1026/IV poleca kończyć naukę za pierwsze półrocze dnia 30. stycznia, a świadectwa rozdać dnia 31. stycznia (w razie, gdyby na ten dzień przypadła niedziela, rozdanie świadectw ma się odbyć o jeden dzień wcześniej). W dniach 31. stycznia, 1. i 2. lutego niema nauki.

6) C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z 13. maja 1914 L. 15.051 wydaje w porozumieniu z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych regulamin i plany naukowe dla kursów

o ubezpieczeniu społecznem, które mogą powstawać w miarę potrzeby przy Akademjach handlowych za osobnem zezwoleniem Ministerstwa. Kurs taki, przeznaczony dla funkcyonaryuszów Kas chorych i innych tym podobnych instytucyi, obejmuje 180 godzin nauki, z których przeznacza się na ustawodawstwo godzin 50, na wykłady o technice i statystyce 50 godzin, na wykłady o zarządzie i urządzeniach Towarzystw ubezpieczeń godzin 50, na wykłady buchalteryi i nauki o handlu godzin 30. Oprócz funkcyonaryuszów instytutów ubezpieczeniowych mogą wpisywać się na ten kurs osoby, mające ukończonych lat 18 i ukończoną 4. klasę szkoły średniej, lub też szkołę dwuklasową handlową. Po ukończeniu kursu ma się odbyć egzamin, z którego wyda się odpowiednie świadectwa.

7) C. k. Rada szkolna krajowa aprobuje do nauki szkolnej następujące podręczniki:

a) A. Gutkowski: Wiadomości polityczne i społeczne dla uzupełniających i dwuklasowych szkół handlowych, Lwów, 1913 (reskr. 25/10 1013 L. 2613/V i 19/12 1913 L. 3322/V);

b) Dr A. Bolland: Podręcznik towaroznawstwa dla szkół handlowych, Lwów, 1914 (reskr. 5/12 1913 L. 3010/V);

c) W. Góra: Zarys buchalteryi dla użytku dwuklasowych szkół handlowych. T. I. Lwów (reskr. 19/12 1913 L. 1994/V);

d) Dr Romer: Mała geografia handlowa. Wyd. II. (reskr. 30/1 1914 L. 88/V);

e) W. Góra: Buchalterya. T. I., wyd. 2. dla wyższych szkół handlowych (reskr. 30/1 1914 L. 815/V);

f) W. Góra: Podręcznik do nauki buchalteryi. Tom III. (reskr. 9/3 1914 L. 468/V).

VII. Fizyczny rozwój młodzieży.

1) Nauka strzelania odbywała się w strzelnicy wojskowej na Prądniku Czerwonym przez ciąg całego roku szkolnego tak teoretycznie, jak i praktycznie przez strzelanie do celu. Nauką tą kierował, jak i w poprzednim roku, WP. Steczkowski, c. i k. nadporucznik 56 p. p., a z ramienia Dyrekcyi obecni byli przy nauce prof. Sosnowski, Dr Weigt, uczniów zaś brało udział przeciętnie 35. Systematycznie w tym roku prowadzona nauka zakończyła się uroczystym popisem, który okazał dobre wyniki. Komenda wojskowa ofiarowała 13 nagród, dalszych zaś 9 dyrekcyja zakładu. Strzelanie o nagrody odbyło się dnia 20. czerwca 1914. Nagrody otrzymali: Danielkiewicz z III., Szwoab z IV., Ludera z III., Brodziński z III., Stawowczyk z III., Jarmicki z IV., Hanek z III., Antoszyk z IV., Obratschay z III., Musiałek z IV., Dźwigański z IV., Orczykowski z D2., Pavloušek z III., Dura z D2., Ślósarz III., Kupferstein z III., Zelek z IV., Banek z IV., Wurm z IV., Diduch z III., Czapik z IV. i Brenner z III. kursu.

To też Dyrekcyja składa c. k. Komendzie wojskowej i kierownikowi kursu WP. nadporucznikowi Steczkowskiemu serdeczne podziękowanie za trudy, tak pomyślnym uwieńczone wynikiem.

2) Wycieczki były, jak i w poprzednich latach, podwaliną wychowania fizycznego młodzieży, która garnęła się do nich z prawdziwym zapalem, czego dowodem przeciętna liczba uczestników od 30—50 osób. Wycieczek tych odbyło się w bieżącym roku szkolnym przeszło 50 i to we wszystkich porach roku tak dla szkół męskich, jak i dla żeńskiej. Już samo chodzenie na strzelnicę w Prądniku Czerwonym, o 6 km od miasta oddaloną, było dla uczniów klas najwyższych częstą, a dobrą emocją na świeżem powietrzu. Większa część wycieczek przypadła na pobliskie okolice Krakowa, jak Bielany, Bronowice, Wieliczka, Pychowice, Michałowice, Witkowice, Mogiła, Mydlniki i t. d., wszystkie pieszo i w różnych porach roku odbywane, a porą letnią odbyły się i wycieczki z wyjazdem w dalsze okolice, z tych godne są wzmianki: trzydniowa jesienna wycieczka

kursu III. A. H. z prof. Sosnowskim na Babią Górę, z wyjściem przez trudną grań wschodnią, jednodniowa piesza kursu II. A. H. z profesorem Korblem do Bolechowic i Kobylan, jednodniowa I. kursu ŻSH. z profesorem Królem do Zakopanego oraz dwudniowa kursu II. ŻSH. do Bielska i na Magórkę, odbyta z profesorami Sosnowskim i Byczkowskim i z panią Dr Sikorską. W tej ostatniej wzięło udział 25 uczenic, które przy sposobności zwiedziły fabrykę sukna K. Strzygowskiego w Leszczynach pod Białą, przyjęte uprzejmie i oprowadzane przez Dyrektora fabryki, miasto Białę, Seminarium i Gimnazyum T. S. L., oprowadzane przez Dyrektora Steina, oraz miasto Bielsko i stację klimatyczną Bystre. Na nocleg udała się wycieczka do nowego schroniska polskiego na Magórze (933 m) i spędziła tam przeszło pół dnia, przechadzając się po halach i lasach i pojąc oczy cudnej piękności krajobrazami górskimi. Uczestniczący w tej wycieczce mogli stwierdzić, jak silnie kwitnie wycieczkowanie w szkołach niemieckich, w tym bowiem krótkim czasie napotkali 3 wycieczki męskich i żeńskich szkół ze Śląska pruskiego (jedna z tych liczyła 280 osób), którym schroniska niemieckie dają bezpłatnie nocleg, wieczerzę i śniadanie. Z ogólnej liczby 50 wycieczek przypadło na męskie klasy 30, na żeńskie 20, a przewodniczyli im głównie profesorowie: Sosnowski, Callier, Korbel, Kindelski, Lebedyński, Petelenz i inni. Szczególniejszą sympatią młodzieży cieszyły się, jak zwykle, wycieczki górskie, a na opędzanie kosztów tychże służyły całoroczne drobne oszczędności, składane w klasowych kasach oszczędności, które pod nadzorem prof. Sosnowskiego pozostawały w zarządzie samych uczniów, choć i z każdej innej wracała młodzież zadowolona i pokrzepiona fizycznie, nie mówiąc już o pedagogicznych tych wycieczek korzyściach. Na wycieczkach dokonano wiele udatnych zdjęć fotograficznych, wywoływanych w pracowni szkolnej.

3) **Narciarstwo** w tym roku kwitnęło w naszej szkole więcej, niż poprzednio, gdyż umożliwiło je posiadanie kilku par nart i dość śnieżna zima. Przez cały styczeń leżąca w okolicach Krakowa powłoka śniegowa pozwoliła i bez wyjazdu w dalsze okolice odbywać uczniom kilkanaście razy ćwiczenia narciarskie i saneczkowe w okolicy Panieńskich Skał pod kierunkiem profesora Sosnowskiego i ucznia II. kursu Z. Rakowicza. Szlachetny ten sport zyskał wśród naszej młodzieży ładny zastęp zwolenników, a ci z nich, którzy na święta Bożego Narodzenia wyjeżdżali w górskie okolice, brali z sobą narty szkolne do ćwiczeń i wycieczek.

VIII. Wycieczki naukowe i praca wakacyjna uczniów.

a) Dnia 13. października zwiedzili uczniowie klasy II. DSH. z prof. Dr Weinerem kopalnię węgla w Brzeszczach, rafinerię nafty i szlifiernię drogich kamieni w Trzebinii.

W listopadzie zwiedziły uczennice klasy Ic ŻSH. z prof. Turowskim fabrykę czekolady A. Piaseckiego, a w grudniu fabrykę witraży S. G. Żeleńskiego. Wszystkie zaś klasy szkoły żeńskiej zwiedziły z profesorami Dr Łozińskim, Passakasem, Sosnowskim, Królem i Turowskim wystawę gwiazdkową przemysłu krajowego w grudniu 1913 r.

W lutym zwiedziła klasa Ic ŻSH. z prof. Lebedyńskim fabrykę gwoździ drutowych w Podgórzu. W ogromnej hali maszyn (przeszło 30) przypatrywały się uczennice z niezmiernem zajęciem, jak każda z nich wyrzuca na minutę 80 do 280 zupełnie wykończonych gwoździ od najmniejszych do największych. W następnej sali widziały młynki, służące do czyszczenia i polerowania gwoździ. Zwiedziły także halę do przeciągania drutu, moczenia drutu w rozcieńczonym kwasie siarkowym, żażarnię, tokarnię żelaza, halę maszyn parowych i elektrycznych, stolarnię i t. p. Dyrektor fabryki p. Grüner nie szczędził czasu i trudu, aby tylko umożliwić uczennicom dokładne poznanie całego toku fabrykacji.

Uczniowie kursu IV. i III. z prof. Dr Bollandem zwiedzili fabrykę witraży Żeleńskiego, maszyn Zieleniewskiego i rządową fabrykę tytoniu i cygar. Słuchacze kursu abiturjentów zwiedzili fabrykę szczotek i pendzli, fabrykę mydła Śmiechowskiego i fabrykę tutek Wołoszyńskiego.

Uczennice żeńskiej szkoły zwiedziły z profesorami K. Królem i Dr Łozińskim: Muzeum zoologiczne Uniw. Jagiell., Ogród botaniczny, Rożnowskiego fabrykę mydła i fabrykę koronek na Prądniku.

Uczniowie klasy II. DSH. zwiedzili z prof. Łozińskim fabrykę konstrukcyi żelaznych Zieleniewskiego na Grzegórkach.

Dnia 8. i 9. maja odbyli uczniowie kursu I. Akademii i kursu II. DSH. pod przewodnictwem profesorów Weinerja

i Tarlińskiego wycieczkę do Nadbrzezia i Sandomierza. „Wycieczka ta była pouczającą lekcją poglądową na temat, o ile stosunki polityczne kraju wpływają na jego stan gospodarczy.

„Od Dębicy poczynszy, snuł się pociąg piaszczystą nizina nadwiślańską wśród pól, których zieloną monotonię urozmaicały licznie rozsiane wiatraki. Wśród ról, starannie uprawnych, przewijały się raz wraz drenowane łąki, to znów z gęstwiny sadów wychylały się chaty, porządnie zabudowane, rozbłyskające może mniej poetycznym niż strzecha, ale za to ogniotrwałym dachem. Wszędzie widać było ład i zabiegliwą troskliwość, które plenią się tylko w atmosferze swobody politycznej, na podłożu praw i wolności obywatelskich. W całej pełni odsłoniła się uczniom ta tajemnica gospodarczego bytu społeczeństw, gdy tuż o mieczę po drugiej stronie kordonu mieli sposobność oglądać odwrotną stronę medalu: ruinę polskiego społeczeństwa, utajone pod presą bagnetów życie, bijące leniwym nurtem, zatopione w koszarowym brudzie, ujęte w tryby policyjnego szablonu.

Ujrzeni w Nadbrzeziu szereg celowych a imponujących urządzeń technicznych i komunikacyjnych, świadectwo wydatne troski o gospodarczy rozwój kraju. Nad obszernym dwuhektarowym portem rozsiadły się po obu brzegach budynki techniczne (warsztaty, wyciągi) i handlowe (magazyny). Na szynach, docierających do brzegu, przesuwają się wagony, na które parowe żurawie ruchem niepozabawionym pewnej elegancji windowały pracowicie ładunki w postaci wielkich, podłużnych a płaskich skrzyni napełnionych jajami. Opróżniały się szybko ładowne niemi galary, a tuż obok czekały inne pełne zboża, pełne tej słynnej ongi za dni Rzptej sandomierki. Ruch wszakże w porcie nie był ożywiony, zważywszy święto Stanisława, obchodzone po lewym brzegu Wisły. Po oglądnięciu instalacji portowych udała się wycieczka piękną łodzią motorową do Sandomierza. Do głównego koryta Wisły prowadzi na północ kanał. Widać zeń przeciwległe miasto, które rozsiadło się malowniczo na wysokim brzegu Wisły. Nad bukiety zieleni strzelają smukłym kształtem wieżycy kościołów i białe mury góry zamkowej. Gród, pamiętający czasy Kazimierza W., słynną bohaterską obronę gen. Sokolnickiego w r. 1809., dziś jest widomym znakiem panowania najeźdźcy: cytadelą i więzieniem. Ale ogółem biorąc, widok jest wspaniały i rzeźbi się w pamięci niezatartym śladem.

Imponującym pozorem na każdym kroku zadaje kłam oglądana z bliska rzeczywistość. Już wstęp do Sandomierza smutny. Miast przystani z szeregiem odpowiednich budowli wychyla się ku nam łysy brzeg rzeki, na widnokręgu mającą konne sylwety strażników pogranicznych. Ładowanie odbywa się

przy pomocy zdezelowanego galaru. Po chwiejnej desce wydostajemy się na brzeg. I tu odrazu widzimy, że staliśmy się rzeczami. Strażniczy celnik, nie identyfikując naszych osób, liczy ilość głów z „bumagi“, a transport „odbiera“ dwóch żołnierzy. Pod opiekuńczą strażą bagnetów wiodą nas do komory głównej, gdzie celebрую się — zresztą wcale łagodnie — formalności kontrolne. Wrażenie nie najlepsze. Szczególniej tego portu, w którym ogniskuje się cały ruch towarowy i osobowy miasta, odległego o kilkadziesiąt kilometrów od najbliższej stacji kolejowej.

Uzyskawszy wolny wstęp kroczymy po ulicach miasta z łatwo zrozumiałą melancholią. Wspaniałe strzępy przeszłości łączą się fatalnie z łachmanem teraźniejszości. Ulica główna miasteczka, w miarę schludna, uchodzi w czworogranny rynek ze starym ratuszem. Charakterystyczne jego podcienia przypominają nasze Sukiennice, tuż znajdująca się opodal brama opatowska, resztką dawnych fortyfikacji, bramę Floryańską. Nędzne sklepy, ubogie kramy, ludność po sumie wysypująca się z fary, ciżba handlujących izraelitów, tu i ówdzie kroczący mundur czynownika — oto obraz życia w centrum miasta. Dziwna w tem wszystkim ospałość i anemia.

Pamiętkom przeszłości, utajonym w kościołach, poświęcamy najwięcej czasu. Przesuwa się przed nami szereg zabytków dawnego malarstwa i budownictwa. W katedrze zwracają uwagę obrazy w głównej nawie. Na ogromnych płótnach, których tyle, co miesięcy w roku, przedstawił domorosły artysta z fantazyą średniowiecza a pedantyzmem makaronicznym baroku martyrologię wszystkich świętych każdego miesiąca. Na boku objaśnienia. Z olbrzymich płaszczyzn wychyla się éma dziwacznie skłębionych postaci, których wykonanie oznacza się realizmem nie licującym wcale z podniosłością tematu. Na tym wątku snuły się objaśnienia na temat zwyrodnienia smaku artystycznego. Wogóle mieli uczniowie sposobność zapoznać się z pewnymi szczegółami historii malarstwa. Freski koło głównego ołtarza, odnawiane obecnie sumptem kapituły, dały przykład na malarstwo średniowieczne. Na tym pozytywnym przykładzie wyjaśniono brak perspektywy i powietrza, szablonowość ruchów i póz owych postaci, dźwigających przykrótkie korpusy na strzeliście wiotkich nogach, przytrzymujących rękami, kilka razy większemi od twarzy, fałdy szat, jakby w drzewie mozolnie struganych. W związku z tem wyjaśniono uczniom postępy malarstwa renesansowego i wspomniano zarazem o współczesnym prerafaelytyzmie. Gobelin, umieszczony na przeciwnej ścianie, a przedstawiający scenę biblijną w kostymach odrodzenia, dał asumpt do objaśnień na temat pocucia wierności historycznej w sztuce.

kach plastycznych minionej doby a obecnej (studya przygotowawcze Matejki).

Miastu samemu również poświęcono uwagę. Snując się ulicami, które zaledwie zasługują na to miano, mieli uczniowie in anima vili lekcję o istocie samorządu miejskiego, szczególnie zaś o jego zadaniach w zakresie policyi sanitarnej, budowlanej i drogowej.

Niemal w centrum miasta, w przeprawie z jednego kościoła do drugiego, widzieli uczniowie ulice-parowy i ulice-śmietniki zarazem, bez chodników, bez ścieków; wzdłuż nich wątle lepianki, otoczone wieńcem cuchnących przybudówek, z studniami, które są siedzibą wszelkich zarazków. Obraz nędzy i rozpaczcy czołgał się z tych zakamarków, dławiących zaduchem i brudem.

Za powrotem do przystani widzieliśmy jej ruch handlowy... Właśnie na galar ładowano transport jaj. Wśród krzyków i wymysłań pełzały na barkach obszarpanych tragarzy ciężkie skrzynie. Sami żydzi. Uderza ich straszne, wprost niehumanitarne traktowanie przez strażników rosyjskich. Ładunek galaru dobiegał kresu. Mozolnie odbiwszy od brzegu spłynęła łódź na nurt rzeki, sterując ku Nadbrzeziu. Widzieliśmy ją później, kiedy dobiwszy do kanału wlokła się powoli, ciągniona przez połowę załogi, kroczącej lądem. Funkcye zwierzęcia pociągowego pełnił w żarze popołudniowego słońca nędzny tragarz żydowski. On stanowił połowę załogi, złożonej z dwóch ludzi. Tuż obok przepływała nasza łódź lekka i zgrabna, naprzeciw lśniły drzemiące na fali okręty, połyskiwały szyje żorawi i czerniał sznur wagonów. Szmat Polski, przez pół bodaj wolnej, ścielił się przed naszym okiem“...

Dnia 25. maja odbyła się wycieczka do kopalni węgla Towarzystwa gwareckiego w Jaworznie. Udział w niej wzięło 31 uczniów III. i IV. kursu Akademii, profesorowie Dr P. Łoziński, St. Nycz, W. Skalski i Dr Z. Tarliński, nadto starszy komisarz górniczy p. Emil Czerlunczakiewicz, który tę wycieczkę zainicjował, aby dać możność uczestnikom kursu górniczego zobaczenia urządzeń kopalnianych. Zwiedzenie poprzedził wykład inspektora p. Kovarzika o topografii kopalń w Jaworznie, eksploatowanych od lat 40. Następnie wycieczkowcy podzieleni na dwie grupy udali się do kopalń; jedna grupa pod przewodnictwem inżyniera p. Rosendorfa zjechała szybem „Helena“, druga pod kierunkiem inżyniera p. Leonharda szybem „Rudolf“. Podczas czterogodzinnej wędrówki chodnikami w głębokości 120—160 m. oglądnięto przekopy i pochylnie, środki podziemnej komunikacji, jak wózki poruszane linami, pociągi ciągnięte końmi wzgl. lokomobilą, urządzenia wentylacyjne, odbudowę,

kopanie i obmurowywanie względnie stemplowanie chodników, wiercenie ręczne i zapomocą zgęszczonego powietrza, rozsadzanie węgla dynamitem i t. d. Na powierzchni przypatrywano się sortowaniu i ładowaniu węgla do wagonów. Następnie dyrektor kopalni, radca cesarski p. Maurycy Katzer zaprosił wycieczkowców do miejscowego kasyna na obiad, w czasie którego wygłoszono kilka przemówień: Dr Tarliński podziękował w serdecznych słowach radcy p. Katzerowi, p. Czerlunczakiewiczowi i pp. inżynierom za nadzwyczaj gościnne przyjęcie wycieczki i zapoznanie jej uczestników z techniką ruchu w kopalni. Radca Katzer wniósł toast na pomyślny rozwój górnictwa i handlu. Nadto przemawiali pp. Czerlunczakiewicz, Kovarzik, Leonhard i jeden z uczniów IV. kursu. Wycieczkowcy, pełni zadowolenia i wdzięczności wobec inicjatorów wycieczki, powrócili osobnym pociągiem Towarzystwa gwareckiego do Szczakowej a stąd do Krakowa.

Wycieczka IV. kursu AH. urządzona dzięki subwencji Izby Handlowej w Krakowie ruszyła dnia 28. maja w liczbie trzynastu uczniów z dwoma nauczycielami, I. Petelenzem i St. Nyczem, wieczornym pociągiem ku Pradze. Zatrzymawszy się w tem mieście dwa dni, mała grupka podróżnych puściła się w dalszym ciągu na Schandau, stamtąd zaś piechotą przez Saską Szwajcaryę do Pötscha-Wehlen, skąd już przyjął ją na swój pokład parostatek, który mknąc po Łabie dowiózł podróżnych do Dreżna. Zwiedzaniu tego miasta, jakoteż Lipska, poświęcono dwa dni. W Wrocławiu podróżni zabawili jeden dzień. Dnia 6. czerwca rano znalazła się już młodzież z powrotem w Krakowie.

„Głównym celem wycieczki było zwiedzanie międzynarodowej wystawy szkolnictwa handlowego w Lipsku, która mieści się w dwóch pawilonach wystawy przemysłu księgarskiego i grafiki, t. zw. Bugra (skrótowiec Buchgewerbe und Graphik); zwiedzenie jednak Pragi, największego i jedyne go słowiańskiego miasta na europejskim zachodzie i zapoznanie się z jego zabytkami kultury, sztuki i przemysłu, oraz podróż po najwspanialszych środowiskach kultury środkowych Niemiec były nie mniej ważnym, równorzędnym celem.

W osobie p. Stanisława Formana, byłego profesora Akademii handlowej i sekretarza klubu słowiańskiego w Pradze, niestrudzonego istotnie pracownika na polu zbliżenia się narodów słowiańskich, nasi podróżni znaleźli w Pradze rutynowanego i doświadczonego przewodnika, który z zapałem ku prastarym zabytkom swego miasta rodzinnego oprowadzał po niem, zwracał uwagę na wszystko, co było godnem widzenia i porównywał z Krakowem. Za tę jego pracę i przygotowanie

noclegu w dawnej szkole św. Henryka składają mu uczestnicy wycieczki serdeczne podziękowanie.

Zdanie „Varietas delectat“ miał zapewne na względzie doświadczony przewodnik przy ułożeniu misternego planu. To też unikając znużenia, młodzież nie oglądała w jednym ciągu zabytków przeszłości, lecz pod kierownictwem swego cicerone przeplatała zwiedzaniem instytucji i budowli, z których duch naszego wieku najlepiej przemawia, a ucznia szkoły zawodowej niezmiernie interesuje i poucza.

Uczestnicy wycieczki zaczęli od zwiedzania kościołów praskich, które dają bogaty przegląd architektoniki od najwcześniejszej gotyki przez renesans do baroku, następnie dostali się na górę Hradczyn, na której piętrzy się wspaniały zamek królewski. Stary i nowy z nim złączony tum św. Wita, prace około odkopywania starego kościoła, na którego fundamentach nowy zbudowano, historyczne sale w zamku, wieżę głodową, w której więziono Dalibora, przepyszny park, okalający zamek — wszystko to budziło zachwyt zwiedzających. Z okien sali, z której komisarze królewscy, Martinic i Slavata zostali strąceni, rozciął się widok na Pragę, skąd uczestnicy mogli od razu zorientować się w rozkładzie miasta. W dalszym ciągu zwiedzono ratusz praski z sławnym zegarem, odnowioną salę obrad Rady miejskiej z historycznymi obrazami Brožíka, przedstawiającymi Hussa na soborze w Konstancji i wybór Pana z Podiebradu na króla, następnie uniwersytet i miejskie muzeum, w którym sekretarz jego, p. dr. Stech, z prawdziwą uprzejmością objął rolę przewodnika i profesora, wykładając rozwój przemysłu szklanego i porcelanowego Czech i objaśniając zabytki przeszłości miasta. Zwiedzanie pomników kultury uwieńczonem zostało obejrzeniem Muzeum narodowego na placu św. Wacława. Z publicznych budowli poznali uczestnicy dom reprezentacyjny miasta Pragi, założony kosztem kilku milionów koron i budynki Kas oszczędności oraz Banku Ziemskiego, budowli z przepychem urządzonych, ozdobionych arcydziełami znakomitych malarzy czeskich, a będących ostatniem słowem techniki budowy podobnych instytucji.

Dają one pojęcie o bogactwie narodu czeskiego i stwierdzają prawdziwość motta, które spotyka się w czeskich zakładach przemysłowych, że „naše pole celý svět“ i „čas isou peníze, čas ku práci, čas k odpočinku“. Po zwiedzeniu jednego z najstarszych zabytków Pragi, apteki z r. 1378, młodzież podziwiała ogrom zakładu masarskiego t. zw. „Berankove trnice“. Tworzy on zespół budynków — istny labirynt piwnic, w których mieszczą się wędzarnie, solarnie, hale maszyn i składy synek — wszystko na wywóz. Z prawdziwem zainteresowaniem

przyglądali się zwiedzający ruchowi w hali targowej i sposobom zaopatrzania miasta w żywność, z uwagą zwiedzali fabrykę perfum i likierów Braci Janoušków w Karlinie, przedmieściu Pragi. Odpoczynkiem było przedstawienie opery „Dalibor“ Smetany w Narodnim Divadle i pobyt w ogrodach miejskich, jak n. p. we wspinałym parku Havlička w Królewskich Vínohradach lub na górze Petřín, gdzie z wieży praskiego „Eifel“ mieli zwiedzający sposobność, jeszcze raz napawać się widniewaniem w perspektywie miastem.

W pierwszy dzień Zielonych świątek, dnia 31. maja, wczesnym rankiem udali się uczestnicy koleją w dalszą podróż. O ile w Pradze tylko w części zwrócono uwagę na ruch przemysłowy, to z okien wagonu można było nabrać wyobrażenia o nim, obserwując ruch towarowy na Łabie. Pomimo świąt, rzeka ujęta jakby w dwie ramy, w dwa tu i ówdzie tylko przerwane polami pasma fabryk, rośla się od statków, poruszających wiosłami i parowców, wiozących pasażerów. Wkrótce krajobraz powoli zaczął się zmieniać: równina przeistaczała się powoli w kraj górzysy, zdaleka rysowały się „góry średnie“, Łaba musiała w kilku miejscach niejako gwałtem przerzynać się przez pasma. Koło Loboszyce widać miejsce historyczne — pole walki między wojskami pruskimi a austriackimi — przed oczyma wyobraźni powstaje typowa postać Fryderyka Wielkiego. W Podmokłem, granicznej stacyi, ruch turystyczny tak wielki, jakiego od dawna tamtejsi ludzie nie pamiętają. Po rewizyi cłowej dostajemy się wreszcie do saskiego pociągu pospiesznego i ze spóźnieniem prawie godzinnem stajemy w Schandau. Tu początek naszej wędrówki pieszej po Saskiej Szwajcaryi. Przeszedłszy rzekę przez most, zwany „Carola-Brücke“, zostawiamy miejsce kąpielowe Schandau na boku — z powodu bowiem spóźnienia nie mogliśmy go zwiedzić — i drogą krajową kierujemy się ku szczytowi „Brand“, oddalając się od Elby w głąb gór. Po godzinnym marszu odpoczywamy i posilamy się w gospodzie „zum tiefen Grund“, następnie schodzimy w las i drogą turystyczną wspinamy się na Brand. Stamtąd prześliczny widok na „Lilienstein“, który wystrzela z równiny w kształcie trapezu. Z „Brand“ schodzimy romantycznym wąwozem ku „Waltersdorfer-Mühle“ i zachwycamy się odrębną formacją gór Saskiej Szwajcaryi: jak gdyby rękoma olbrzymów spiętrzone, sterczą z pośród lasów ciopy piaskowca, przybierając rozmaite kształty, jakoto mnicha, gęsi i t. d. Z miejscowości Neu-Rathen nad Łabą prowadzi droga na szczyty zwane „Basteifelsen“ i na „Basteibrücke“ (most kamienny, rzucony ponad zawrotną przepaścią). Tu otwiera się cudowny widok: znów widać tę samą ożywioną statkami i czółnami Łabę, która zdaje

się, że płynie pod naszymi stopami. Dalej leży na prawym brzegu wieś Nieder-Rathen, ponad nią pietrzą się gruzi zamku Alt-Rathen i skały n. p. das Felsenkanapee. Na lewym brzegu Łaby wije się tor kolei żelaznej, a liczne sioła, bogate niwy i urwiska urozmaicają zielony kobierzec doliny. Dochodzimy do następnej przełęczy skały, zwanej „basztą“ i tutaj spostrzegamy zgoła odmienny obraz: wzrok przywykły do piękności natury razi widok jadłodajni, przed które zajeżdżają dostępnejszymi drogami automobile. Nadto panuje tu z powodu świąt istna wędrówka ludów. Tysiące turystów, hałas, gwar, natręctwo przepukniów widokówek i pamiątek zmuszają do opuszczenia tego gwarne go miejsca i skierowania się do lasu. Przez romantyczne, wśród skał prowadzące wąwozy, (t. zw. Höllen u. Wehlener-Grund) schodzimy do miasteczka Wehlen, dokąd przybywamy około godziny 5-tej. Krótki nasz odpoczynek przerywa wiadomość, że okręt do Drezna nie długo odchodzi. Spiesznie siadamy na pokład.

Prawdziwą przyjemność i to daleko większą, niż jazda koleją, sprawia jazda statkiem po Łabie, z powodu zmieniających się nadbrzeżnych krajobrazów. Ogrom pietrzących się gór piaskowych zaczyna powoli maleć, imponujące kwadry szczytów ustępują mniejszym ścianom, zbocza gór oddalają się od brzegów, natomiast ukazują się rozkopiska łomów piaskowcowych. Przed oczyma przesuwają się miejscowości fabryczne z wspaniałymi willami i zamkami, z których zwłaszcza zamek na dominującej ponad miastem Pirna górze, z wyrzucającą ku niebu wieżą, przez długi czas przykuwa nasz wzrok do siebie. Ale oto powoli z pośród zamglonych roztoczy zaczynają się wyłaniać jedna za drugą wieże Drezna, lecz dopiero po dobrej półgodzinie lądujemy przy terasie Brühlowskiej. Po drodze nasz statek wymija co chwila parowce pasażerskie i żeglugi łańcuchowej, które holują po kilka żelaznych łodzi z węglami t. zw. „Eiserne Kohlenkalmes der Kettenschleppschiffahrt“.

Po przenocowaniu w „Trompeter-Schlösschen“ poświęcono przedpołudnie drugiego dnia Zielonych Świątek zwiedzaniu zbiorów z Zwingerze, popołudnie zaś aeroplanom, które — jak zapowiadano — stanęły do startu w t. zw. „trójkątnym locie“ Drezno—Lipsk—Berlin. Korzystając z rzadkiej sposobności widzenia okazałej ich ilości, udaliśmy się na pola przedmieścia „Ostra“ i byliśmy świadkami wspaniałego lotu 42-ch aeroplanów rozmaitego systemu. Po skończonej produkcji obejrzelśmy balon systemu Zeppelina, który się mieścił w olbrzymim hangarze opodal miejsca wzlotu. Wieczór udali się niektórzy uczestnicy wycieczki na przedstawienie „Parsifala“ w nadzwornej operze, które jako jedno z najlepszych pod względem

reżyserskim i artystycznym w Niemczech, było poniekąd ilustracją tego, o czym uczniowie nabyli pojęcia z historii literatury niemieckiej. W Dreźnie oglądano dnia następnego (2-go czerwca) wszystko godne widzenia tak w starym, jak i nowym mieście, między innymi ogród zoologiczny, tak że zwiedzanie podobnych ogrodów w Lipsku i Wrocławiu było zbędne, a czas można było poświęcić przyjrzeniu się osobliwościom innych miast. Po północy odjechaliśmy do Lipska. Przybywszy tam po godz. 3-ciej rano, mieliśmy dość czasu do obejścia starego miasta wszędy i wzdłuż i do zastanowienia się nad względnie drobnymi szczegółami, związanymi z historią miasta. Przedpołudnie i popołudnie poświęcono zwiedzaniu wystawy.

Wystawa ta pod nazwą „Der Kaufmann“ jest częścią wystawy drukarstwa i grafiki. Obejmuje ona wszystkie dziedziny i urzędnictwa kupiectwa. A więc są tu wystawione: modele i fotografie architektury kupieckiej, bardzo interesująco zestawione towary prawdziwe i ich surogaty, jako też sfałszowania; wystawy w oknach estetyczne i reklamowe — przeciwstawione wystawom bez smaku ułożonym; fotografie, statystyki i sprawozdania instytucji, służących do popierania handlu. Bardzo bogaty jest przegląd stanu i rozwoju szkolnictwa handlowego. Ścienne mapy statystyczne dają na podstawie cyfr porównawczych obraz szkolnictwa handlowego w Austrii i w Niemczech. Wystawione prace szkół, szczególnie austriackich, świadczą o studiach z zakresu praktyki handlowej (bankowości, organizacji fabryk), geografii gospodarczej i towaroznawstwa. Wybitne miejsce wśród wystawionych prac zajmuje atlas gospodarczych stosunków Galicji, opracowany przez grono profesorów naszego zakładu. Uzupełnieniem jego jest zbiór towaroznawczy ważnych artykułów produkcji w Galicji.

Uczniowie zwiedzili również poszczególne pawilony wystawy drukarstwa i grafiki, gdzie mieli sposobność poznania rozwoju ich od czasów najdawniejszych aż do doby dzisiejszej.

Ku wieczorowi obejrzeli oni „pomnik walki narodów“ na polach poza wystawą, drugiego zaś dnia odbyła się pielgrzymka do miejsca nad Elsterą, gdzie książę Józef Poniatowski utonął. Stąd już blisko było do miejsca, na którem odbywają się sławne jarmarki lipskie (messy): olbrzymi ten plac stał pustką, lecz niemiędo było zapełnić go w wyobraźni pawilonami jarmarcznych i przedstawić sobie ruch na nim w czasie messy, jeżeli się dzień przedtem było na międzynarodowej wystawie. Jakkolwiek giełda lipska odznacza się słabym ruchem, to jednak bardzo zajęła uczniów, wielu bowiem z nich po raz pierwszy ujrzało instytut, o którym tyle w szkole słyszało. W firmie Brühla i Uriego nastreczyła się sposobność obserwowania ruchu w wiel-

kim domu towarowym. Podnieść należy jeszcze zwiedzenie muzeum przemysłu księgarskiego (Buchgewerbehaus) wraz z przepyszną „Gutenberghalle“, mimo, że na wystawie mogli uczniowie w daleko większym zakresie poznać stronę techniczną tej gałęzi przemysłu; tu jednak zobaczyli unikat, jak dwutomową 42-wierszową biblię Guttenberga, pierwszy jego druk z r. 1450, nadto druki Fusta i Piotra Schöffera. Resztę południa spędzono w przepięknym ogrodzie „Rosenthal“.

Pobyt w Wrocławiu, gdzie zatrzymaliśmy się ostatniego dnia podróży (5 czerwca), nasunął na pamięć wiekowe ścieranie się życia słowiańskiego i kultury polskiej z niemiecką. Samo położenie miasta — w środku rynek, na którym stoi ratusz i u wylotu jednej z ulic, uchodzącej do rynku, kościół św. Elżbiety, dokoła zaś grupujące się ulice — jest typowo słowiańskie. Z „Liebichshöhe“ można się było nasycić przepięknym widokiem miasta, bogatego w kościoły, które przypominają swą architekturą kościoły krakowskie. Na zwiedzenie ich położono szczególny nacisk. W starym Wrocławiu nasuwa się mnóstwo rozmaitych wspomnień i pamiątek! Nastawanie i mijanie, rozkwit i zwiędnięcie rodów, ludów i kultur! Tu malowany al fresco dom, który służył królom czeskim za czasowe mieszkanie; tu znowu na jednym z rogów ulic miejsce, gdzie tracono heretyków, a tam w starym ratuszu mieszkali polscy królowie. Tu z okien ratusza, który przypomina bardzo ratusz praski, ogłoszono historyczną odezwę „An mein Volk“. Nasuwają się reminiscencye z historyi literatury niemieckiej. W pałacu Tauenziena, z którego zachował się tylko portal barokowy w budynku głównej poczty, stojącej na miejscu pałacu, mieszkał Lessing i na ten to właśnie czas przypada początek komedyi „Minna von Barnhelm“. Tam znowu w ulicy Alberta stary dom bankowy starego Molinara, ozdobiony antycznymi płaskorzeźbami, gdzie Gustaw Freytag był nauczycielem domowym i gdzie znalazł wzory do powieści „Soll und Haben“. Dalej stary zamek Piastowski, w którym żył Henryk IV. z „Wrocławia“ i w którym swego czasu Tannhäuser gościł. W muzeum śląskiem przykuwa uwagę zwiedzającego ołtarz, składający się z trzech części, który przedstawia sceny z życia św. Stanisława i zamordowanie go przez Bolesława Śmiałego.

Wszędzie bogate, barwne wspomnienia. Z mostu uniwersyteckiego roztacza się piękny widok na długi barokowy budynek uniwersytecki, którego obejrzelśmy aulę i salę muzyczną, opodal zaś widać podwójny młyn z XIII. w. i ruch handlowy na Odrze, jak gdyby dla przypomnienia, że Wrocław był dawniej bogatym handlowym miastem, pośrednikiem w komunikacyi

i handlu między Niemcami a Czechami. Tu też zwraca uwagę i budzi zajęcie zwiedzających hala targowa.

Po zwiedzeniu muzeów, galerii obrazów i części nowego miasta, przepędzamy wieczór w teatrze. O północy opuszczamy Wrocław.

W drodze powrotnej, już nad ranem, mogli uczestnicy wycieczki zobaczyć z daleka zamek Piastowski w Brzegu, zamieszkiwany w X. i XI. wieku przez polskich książąt. Uprzejmości Dyrekcyi kolejowych w Wiedniu, Dreźnie i Wrocławiu, które udzieliły uczestnikom 50% zniżki na całej przestrzeni, należy zawdzięczać, że uczestnicy małym kosztem mieli sposobność zapoznania się z wielkimi środowiskami wysokiej kultury, przemysłu i handlu.“

b) Podobnie jak w latach ubiegłych tak i w czasie wakacyi r. 1913 znaleźli następujący uczniowie zajęcie bądź to w kraju, bądź to za granicą.

Pracowali za granicą: 1) Brodziński Mieczysław w St. Gallen w Szwajcaryi następnie w Wiedniu, 2) Chrzanowski Wacław w Częstochowie, 3) Czaporowski Jan w Wiedniu, 4) Diduch Kazimierz w Wrocławiu, 5) Dzieciołowski Stanisław w Lozannie w Szwajcaryi, 6) Garztecki Mieczysław w Kijowie, 7) Gilewski Włodzimierz w Piotrkowie w Król. Polsk., 8) Gruszecki Mieczysław w Wiedniu, 9) Jarmicki Mieczysław w Warszawie, 10) Lis Stanisław w Genewie, 11) Rapaport Michał w Trossingen w Württembergii, 12) Przynicznyński Zygmunt w Warszawie. Pracowali w kraju: 13) Danielkiewicz Kazimierz w Tarnopolu, 14) Dźwigalski Leon w Kopyczyńcach, 15) Hanek Józef w Szczurówce, 16) Moskowityn Michał, 17) Pałasiński Leopold, 18) Setkiewicz Jakób, 19) Sołomka Michał, 20) Stawowczyk Rudolf w Krakowie, 21) Pelc Stanisław w Krośnie, 22) Porebski Kazimierz, 23) Rysakowski Tadeusz w Bochni, 24) Ślósarz Tadeusz w Zakopanem, 25) Zelek Władysław w Bystrem obok Rabki.

Dzięki szczodrej pomocy Wydziału krajowego otrzymało 13 z wymienionych uczniów zasiłki na częściowe pokrycie kosztów podróży do miejsca, w których udało się im znaleźć zatrudnienie.

IX. Nadobowiązkowa praca umysłowa uczniów.

1. W kółku literackiem odbył się interesujący odczyt M. Sołomki z II K. D. S. H. o stanie rozmieszczenia polskiej ludności na górnych Węgrzech, któremu przysłuchiwało się liczne audytoryum ze współudziałem kilku członków grona nauczycielskiego. W myśl najnowszego okólnika R. S. Kr. wygłaszali uczniowie referaty literackie i przemowy okolicznościowe, nad którymi toczyła się dyskusja i polemika, nieraz bardzo ożywiona, nadto na godzinach języka polskiego odbywali specjalne ćwiczenia w wymowie, a lekcye z zakresu dramaturgii odpowiadali w formie dyalogu. Podobne ćwiczenia odbywały także w Ż. S. H. (pod kierunkiem profesora K. Sosnowskiego).

2. Prace w dziedzinie towaroznawstwa (pod kierunkiem prof. Dra A. Bollanda). Uczniowie III. i IV. kursu zajmowali się w bieżącym roku czytaniem dzieł z zakresu towaroznawstwa i technologii. W ciągu roku przeczytało 43 uczniów 54 fachowych książek z zakresów specjalnych, pogłębiając w ten sposób wiadomości, nabyte na wykładach i znajdując dzięki tej lekturze interesujące tematy dla ćwiczeń. Niektórzy uczniowie opracowywali na podstawie kilku dzieł niemieckich z tego samego zakresu treściwe wyciągi polskie, jak n. p. Dźwigalski (z zakresu przypraw), Fritsch (o bursztynie), Garztecki (z zakresu cukrownictwa), Brenner (o kleju kostnym), Sperling (o tłuszczu kokosowym), i t. p.

3. Prace z dziedziny nauk handlowych (pod kierunkiem prof. St. Nycza). Na podstawie lektury dzieł fachowych opracowywali uczniowie różne temata, zdając z nich sprawę wobec kolegów. n. p. z kl. IV. AH.: Chrzanowski: Rosyjska buchalterya, I. cz.; Garztecki: Rosyjska buchalterya, cz. II.; Setkowicz: Buchalterya tajna.

Z kl. II. DSH.: Bernstein: Hala zbożowa w Krakowie; Ciesielski: Włości rentowe; Cuber: Kasy Reiffeisena; Felis: Centralny Związek fabryczny w Galicyi; Kosek: Spółki mleczarskie, Kasy Raiffeisena, Giełda warszawska; Lichtig: O instytucjach eskontujących faktury; Mróz: Składy publiczne;

Nathanson: O giełdzie wiedeńskiej, Handel jaj, Taryfy pocztowe dla czasopism, Faktury i klauzule fakturowe, Ubezpieczenie od gradu i ognia, O giełdzie lwowskiej, O handlu zbożem; Romanowski: Przesyłki zagraniczne, Związki stowarzyszeń gospodarczo-zarobkowych, Technika cedowania faktur; Tyrkowski: Regulatyw akcyjny, Wewnętrzne regulaminy spółek; Weissfeld: Galicyjski przemysł fabryczny; Dura: O spółkach Raiffeisena.

Z kl. III AH. Fischgrund: Regulatyw akcyjny, Klauzule fakturowe i faktury.

Z kl. II. AH.: Lam: Zwyczaje w obliczaniach rachunków bieżących; Huppert: Przeciwna strona rachunków bieżących.

4. W czytelni (Kur.: prof. J. Ippoldt) mieli uczniowie sposobność korzystania z mieszczących się w bibliotece podręcznej dzieł naukowych, czasopism fachowych, oraz dzienników, jak: Czas, Reforma, Gazeta lwowska, Gazeta wieczorna, Neue Freie Presse. Mogli również grać w szachy i warcaby w wolnych od zajęć chwilach w godzinach wieczornych. Z czytelni korzystało w roku szkolnym 1913/14 1435 uczniów.

X. Zestawienie dochodów i rozchodów stypendyów, zapomóg, Pomocy koleżeńskiej U.A.H. itd.

a) Pobierali stypendya i zasiłki stypendyalne:

z Izby Handlowej i Przemysłowej w Krakowie z fundacyi jubileuszowej cesarskiej z III. AH. Fischgrund Abraham 200 K, Ludera Jan 150 K, Sperling Józef 300 K, Spira Lazar 200 K; z II. AH. Czaporowski Jan 200 K, Słowik Bronisław 100 K; z Kursu Abiturjentów Benzak Hans 210 K, Mróz Adam 210 K; z Kursu wieczornego Feliks Józef 80 K, Lemberger Jakób 80 K. Razem 1730 K.

Z Izby Handlowej i Przemysłowej we Lwowie Freund Leon z II AH. 100 K i Rutowicz Stanisław z KA. 100 K. Razem 200 K.

Z Galic. Towarz. Kredytowego Ziemskiego we Lwowie Witold Skarzyński z IV. AH. 800 K.

Ze Związku Stow. zarobk. i gospod. we Lwowie stypendyum im. T. Romanowicza: Brodziński Mieczysław z III. AH. 240 K; stypendyum ze skarbowych nadwyżek karnych 200 K. Uszyńska Marya z II. c ZSH. Zapomogę z fundacyi b. p. Michała Adera (Pow. Zakład Kredytowy) Jakób Kupferstein z III. AH. 200 K, oraz zapomogę z fundacyi Barona Hirscha: Sperling Józef z III. AH. 50 K.

Wydział Krajowy przeznaczył na zapomogi uczniów tutejszego zakładu 1000 K. Z zapomóg tych otrzymali po 100 K uczniowie IV. AH.: Antoszyk, Garztecki, Setkowicz; 50 K: Kucielski; po 25 K: Jarmicki i Szwoab, z III. AH. po 100 K: Danielkiewicz, Diduch, Sułkowski i Sznappa; po 50 K: Przynicznyński i Ślósarz, z II. AH.: Czekaj 100 K.

Kuratorya przeznaczyła na doraźne zapomogi uczniów 150 K. Z funduszu tego korzystało 7 uczniów AH. i 3 uczniów DSH.

Stypendya i zasiłki wynosiły razem 4570 K.

b) Fundusz bursy uczniów AH.

Fundusz ten wynosi obecnie z końcem roku szkolnego 1913/14 wraz z narosłymi procentami do 31. grudnia 1913 K 237·71.

c) Pomoc koleżeńska uczniów AH.

(Kurator: Prof. Dr H. Weigt).

W roku bież. zgłosiło się po pożyczki ogółem uczniów-członków 67 na łączną kwotę K 1162—, z czego udzielono K 1039—.

Dochody czerpała Pomoc Kol. ze składek uczniów AH. i DSH. męskiej, z datków grona pp. profesorów i publiczności przy wpisach.

Przychód wynosił K 558·96 i był o K 52·69 niższy od przychodu w poprzednim roku.

W skład Wydziału Pomocy Koleżeńskiej uczniów AH. wchodził delegaci:

Kurs IV.: Tadeusz Czapik (prezes), Wiesław Szwoab (skarbnik).

Kurs III.: Kazimierz Danielkiewicz, Kazimierz Diduch.

Kurs II.: Bronisław Słowik, Mieczysław Gruszecki.

Kurs I. A.: Józef Radłowski, Jan Gruszecki.

Kurs I. B.: Franciszek Błyskal, Bolesław Widawski.

Klasa II. Dw.: Leon Weissfeld, Boh. Romanowski (sekretarz).

Klasa I. Dw.: Wincenty Kacierz, Bronisław Porębski.

d) Wycieczkowe kasy oszczędności.

Kasy te założył i prowadził prof. K. Sosnowski we wszystkich klasach Akademii i męskiej szkoły dwuklasowej.

Z kas tych wolno było podejmować pieniądze tylko na cele wycieczek.

Kasy te funkcjonowały przez cały rok i umożliwiły jednemu wzięcie udziału w wycieczce bez nadzwyczajnych wydatków.

Złożono w	I a	AH	K 106·82,	podjęto	K 10—,	pozostaje w kasie	K 96·82
"	"	I b	" " 50—,	"	" 35·54,	" " " "	14·46
"	"	II	" " 86·44,	"	" 61·94,	" " " "	24·50
"	"	III	" " 35—,	"	" 9—,	" " " "	26—
"	"	I DSH	" " 82·27,	"	" 28—,	" " " "	54·27
"	"	II	" " 86·50,	"	" 13·14,	" " " "	73·36

Razem złożono K 447·03, podjęto K 157·62, pozostaje w kasie K 289·41 które złożono na książeczkę oszczędności.

Sprawozdanie kasowe Pomocy Koleżeńskiej.

Przychód		K	h	Rozchód		K	h
1.	Majątek 10 czerwca 1913 . . .	3021	57	1.	Pożyczki z roku 1908/9 . . .	152	—
2.	Dar Grona profesorów . . .	95	38		" " 1909/10 . . .	286	—
3.	" panny Wandy Golińskiej .	2	10		" " 1910/11 . . .	377	—
4.	" Kursu IV. Akademii handl.	19	50		" " 1911/12 . . .	534	—
5.	" III. "	16	10		" " 1912/13 . . .	687	—
6.	" II. "	70	21		" " 1913/14 . . .	842	—
7.	" I. a "	5	—		" " 10. czerwca 1914	702	53
8.	" Klasy II. Dw. szk. handl. .	8	60				
9.	" I. " " "	5	30				
10.	" Datki publiczności przy wpisach	49	86				
11.	Dochód z poranku . . .	136	40				
12.	Zęska szkoła handlowa z okazji imienin Dyrektora . . .	57	—				
13.	Za legitymacje . . .	72	50				
14.	Procent od kapitału do 31/XII 1913	21	01				
	Razem . .	<u>3580</u>	<u>53</u>			<u>3580</u>	<u>53</u>

Prezes:

Tadeusz Czapiński m. p.

Kurator:

Dr Herkulan Weigt m. p.

Skarbnik:

Wielu Szub m. p.

XI. Tabele statystyczne.

	Wyższa szkoła (Akad.) Handlowa					Razem w AH.	Dwuklasowa męska		Razem w DSHM.	Dwuklaso- zeń-		
	Ia	Ib	II	III	IV		I	II		Ia	Ib	Ic
I. Liczba uczniów wzgl. uczę nic:												
Przyjęto z początkiem r. s. 1913/14.	26	26	33	36	26	147	46	22	68	42	42	42
W ciągu r. s. 1913/14 . .	1	7	1	1	—	10	2	—	2	2	1	—
Razem	27	33	34	37	26	157	48	22	70	44	43	42
Z tych było:												
a) tutejszych z promocyą . .	—	—	29	35	24	88	—	19	19	—	—	—
b) obcych z promocyą . . .	22	29	2	—	—	53	42	1	43	42	42	42
c) repetentów	5	4	3	2	2	16	6	2	8	2	1	—
Razem	27	33	34	37	26	157	48	22	70	44	43	42
W tem mężczyzn	27	33	34	37	26	157	48	22	70	—	—	—
Kobiet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	43	42
Wystąpiło w ciągu r. s. 1913/14	6	15	3	6	1	31	14	2	16	3	2	1
Liczba uczniów z końcem r. s. 1913/14	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41
II. Według miejsca urodzenia było:												
Z Krakowa	8	7	10	11	5	41	18	9	27	21	23	27
Z Galicyi	8	9	18	18	12	65	15	9	24	17	16	12
Z innych prowincyi Austro-Węgier	1	—	1	1	1	4	—	—	—	1	1	1
Z Królestwa Polskiego . .	3	2	1	1	7	14	1	1	2	2	—	1
Z Ks. Poznańskiego . . .	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Z ces. rosyjskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Z ces. niemieckiego . . .	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—
Z Ameryki i Anglii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41
III. Według wyznania było:												
Rzymsko-katolickiego . .	16	11	22	20	19	88	21	15	36	25	28	33
Grecko-katolickiego . . .	—	—	1	—	—	1	—	1	1	1	—	—
Ewangelickiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mojżeszowego	5	7	8	11	6	37	13	4	17	15	13	7
Razem	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41
IV. Według języka ojczystego było:												
Polaków	21	18	30	31	25	125	34	19	53	40	41	41
Rusinów	—	—	1	—	—	1	—	1	1	1	—	—
Razem	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41

wa szkoła ska			Razem w ZSH	Uzupełniająca szkoła			Razem w USH.	Kurs absolwen- tek szk. śr.	Kurs abitury- entów		Razem na kursie abit.	Kursa wiecz.	Kursa na kur- wach wiecz.	Razem w całym zakładzie
Ila	Ilb	Ilc		I	II	III			A	B				
28	39	38	231	27	38	22	87	41	62	62	124	29	13	740
—	—	—	3	1	2	—	3	1	—	1	1	6	—	26
28	39	38	234	28	40	22	90	42	62	63	125	35	13	766
28	39	38	105	—	27	22	49	—	—	—	—	—	—	261
—	—	—	126	27	12	—	39	42	62	63	125	35	13	476
—	—	—	3	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	29
28	39	38	234	28	40	22	90	42	62	63	125	35	13	766
—	—	—	—	28	40	22	90	—	62	63	125	14	13	469
28	39	38	234	—	—	—	—	42	—	—	—	21	—	297
—	1	2	9	4	4	7	15	—	1	8	9	9	—	89
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	677
21	17	19	128	8	11	5	24	16	22	17	39	5	1	281
7	18	13	83	11	24	7	42	20	35	31	66	16	6	322
—	1	—	4	1	1	—	2	—	1	3	4	—	1	15
—	2	3	8	3	—	2	5	5	2	2	4	3	5	46
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	3
—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	3
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	677
14	26	29	155	24	36	15	75	35	56	50	106	20	11	526
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	4
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	4
14	12	7	68	—	—	—	—	7	3	5	8	5	1	143
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	677
28	38	36	224	24	36	15	75	42	60	55	115	26	13	673
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	4
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	677

		Wyższa szkoła (Akad.) Handlowa					Razem w AH.	Dwukla- sowa męska		Razem w DSHM.	Dwuklaso- żeń-		
		Ia	Ib	II	III	IV		I	II		Ia	Ib	Ic
V. Według wieku było :													
Urodzonych	w r. 1899 .	4	3	—	—	—	7	5	—	5	7	6	3
"	w r. 1898 .	4	5	4	—	—	13	9	—	9	9	9	12
"	w r. 1897 .	3	1	7	6	—	17	11	4	15	15	12	12
"	w r. 1896 .	4	2	7	9	1	23	5	5	10	5	10	7
"	w r. 1895 .	4	3	5	5	1	18	1	1	2	2	3	4
"	w r. 1894 .	1	—	3	5	7	16	—	2	2	1	1	2
"	w r. 1893 .	—	2	1	—	7	10	1	3	4	1	—	1
"	w r. 1892 .	1	—	3	2	4	10	—	3	3	—	—	—
"	w r. 1891 .	—	2	1	3	3	9	2	1	3	1	—	—
"	w r. 1890 .	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1889 .	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
"	w r. 1888 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1887 .	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1886 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1885 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1884 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1883 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1882 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1881 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1880 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1879 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1878 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1877 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1871 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	w r. 1870 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .		21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41
VI. Według miejsca za- mieszkania rodziców było:													
Z Krakowa i Podgórze .		10	8	16	15	11	60	23	13	36	29	31	35
Z Galicyi		8	7	12	14	9	50	10	7	17	10	10	6
Z innych prowincyi Austrii		—	1	—	1	—	2	—	—	—	1	—	—
Z Królestwa Polskiego .		2	2	2	1	4	11	1	—	1	1	—	—
Z ces. niemieckiego . . .		1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Z ces. rosyjskiego		—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—
Z Ameryki		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .		21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41

wa szkoła ska			Razem w ZSI	Uzupełniająca szkoła			Razem w USH.	Kurs absolwen- tek szk. śr.	Kurs abitury- entów		Razem na kursie abt.	Kursa wiecz.		Razem na kur- sach wiecz.	Razem w całym zakładzie
Ia	Ib	Ic		I	II	III			A	B		dla do- rosłych	dla pra- wników		
—	—	—	16	5	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	33
4	3	7	44	4	4	—	8	—	—	—	—	—	—	—	74
11	14	9	73	7	10	1	18	—	—	—	—	—	—	—	123
6	12	5	45	5	14	8	27	—	3	—	3	6	—	6	114
5	5	8	27	2	8	3	13	7	9	8	17	4	1	5	89
2	4	4	14	1	—	3	4	18	15	8	23	4	—	—	77
—	—	2	4	—	—	—	4	9	10	4	14	3	1	4	45
—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	6	12	—	1	1	27
—	—	—	1	—	—	—	—	3	3	4	7	4	—	4	27
—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	5	11	—	—	—	14
—	—	1	1	—	—	—	—	1	3	4	7	1	—	1	11
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	7	8	1	2	3	12
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	4	2	—	2	8
—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	1	—	—	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	—	—	2	2	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	39	677
22	26	30	173	11	17	7	35	32	34	36	70	17	13	30	436
5	10	4	45	10	19	6	35	7	26	16	42	6	—	6	202
—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	5
1	2	2	6	3	—	1	4	3	1	—	1	1	—	1	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1
28	38	36	225	24	36	15	75	42	61	55	116	26	13	39	677

	Wyższa szkoła (Akad.) Handlowa					Razem w AH.	Dwuklasowa męska		Razem w DSHM.	Dwuklaso- zeń-		
	Ia	Ib	II	III	IV		I	II		Ia	Ib	Ic
VII. Według zatrudnienia rodziców było synów względnie córek:												
1. Adwokat., lekarzy, inż.	1	1	2	—	—	4	1	—	1	1	1	—
2. Kupców	3	6	9	7	7	32	9	4	13	9	10	10
3. Nauczycieli	1	1	—	3	1	6	—	1	1	1	3	—
4. Ofic. i urzęd. pryw. . .	—	—	3	4	3	10	3	2	5	8	5	2
5. Robotników	1	1	—	4	2	8	3	1	4	2	1	4
6. Rolników	3	3	3	1	—	10	—	3	3	—	—	—
7. Urzędników i służby państwowej i autonom.	5	3	10	6	8	32	10	5	15	13	13	15
8. Przemysłowców i rękodzielników	4	2	4	5	3	18	8	4	12	7	7	8
9. Właścicieli dóbr i real.	3	1	—	1	1	6	—	—	—	—	1	2
Razem	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41
VIII. Uczęszczało na naukę przedmiotów nadobowiązkowych:												
Język niemiecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Język rosyjski	—	—	7	3	6	16	—	—	—	—	—	—
Język angielski	—	—	10	13	6	29	—	—	—	—	—	—
Cwiczenia w prac. chem.	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—	—	—
Cwiczenia w prac. towar.	—	—	—	7	8	15	—	—	—	—	—	—
Pisanie na maszynach . .	—	—	—	—	21	21	—	20	20	—	—	—
Śpiew	2	1	3	5	6	17	3	—	3	—	—	—
Stenografia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaligrafia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Towaroznawstwo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	41	41
Hygiena	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	41	41
Nauka o ustroju państwa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ekonomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX. Uzupełnienie klasyfikacji za rok szkolny 1912/13.												
Stopień I. z odznaczeniem	1	1	1	1	—	4	2	2	4	2	3	8
„ I.	11	16	34	23	27	111	18	13	31	32	33	31
„ II.	4	3	4	3	—	14	3	3	6	4	4	2
„ III.	2	2	—	—	—	4	1	—	1	1	—	—
Razem	18	22	39	27	27	133	24	18	42	39	40	41
X. Klasyfikacja z II. półrocza roku szkolnego 1913/14.												
Otrzymało stop. I. z odzn.	—	1	2	1	1	5	—	2	2	3	6	4
„ „ I.	10	9	20	16	18	73	15	11	26	24	30	29
„ „ II.	5	3	2	2	—	12	3	—	3	6	3	4
„ „ III.	2	—	2	2	—	6	8	1	9	3	—	—
Przeznaczono do egz. popr.	4	4	4	9	5	26	8	6	14	5	2	4
Przeznaczono do egz. uz.	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—
Nieklasyfikowano	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—
Razem	21	18	31	31	25	126	34	20	54	41	41	41

wa szkoła ska	Ila	Ilb	Ilc	Razem w ZSH	Uzupełniająca szkoła			Razem w USH.	Kurs absolwentów szk. śr.	Kurs abiturientów		Razem na kursie abit.	Kursa wiecz. dla do- rosłych dla pra- wników	Razem na kur- sach wiecz.	Razem w całym zakładzie
					I	II	III			A	B				
—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
12	11	10	62	3	3	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	5	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
4	8	6	33	4	8	5	17	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	1	9	9	4	3	16	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—
5	10	11	67	—	11	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—
4	5	6	37	4	5	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3	2	10	—	3	3	6	—	—	—	—	—	—	—	—
28	38	36	225	24	36	15	75	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	25	36	—	61	—	—	—	—	—	—	—	61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	8	19	—	—	34
25	38	35	98	—	—	—	—	31	16	7	23	—	—	—	193
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
28	38	36	225	—	—	—	—	11	18	14	8	22	—	—	18
28	37	28	216	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	225
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	216
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	10
7	4	3	27	1	—	—	1	9	5	11	16	—	—	—	—
23	33	31	183	28	31	16	75	30	51	31	82	—	—	—	—
—	—	—	10	4	2	—	6	—	3	12	15	—	—	—	—
—	—	—	1	1	4	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
30	37	34	221	34	37	16	87	39	59	54	113	—	—	—	—
5	3	9	30	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
22	29	27	161	21	22	15	58	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4	—	17	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	3	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
1	2	—	14	3	5	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
28	38	36	225	24	36	15	75	—	—	—	—	—	—	—	—

XII. Kronika zakładu.

I.

Rok szkolny 1913/14 rozpoczęto dnia 1. września 1913. Wpisy odbywały się w terminie letnim w ostatnich dniach czerwca i w terminie jesiennym w dniach 1. do 4. września. Egzamina wstępne do klasy I. AH. odbyły się dnia 5. września. Nabożeństwo wstępne odprawione zostało w kościele OO. Kapucynów dnia 6. września 1913.

Regularna nauka rozpoczęła się w Akademii i szkołach dwuklasowych dnia 10. września, na kursie absolwentek dnia 11. września, w szkole uzupełniającej dnia 16. września, na kursie wieczornym dnia 1. października, na kursie abiturientów dnia 3. października, na kursie dla prawników dnia 23. października 1913.

Podobnie jak w latach ubiegłych otwarto w klasie I. AH. dwa równorzędne oddziały, w klasach I. i II. ŻSH. po trzy oddziały, z których I c i II c miały naukę po południu od godz. 2 do 7. Kurs abiturientów podzielono również na dwa oddziały, ranny A. od godz. 8 do 1 i popołudniowy B. od godz. 3 do 8.

Frekwencja w poszczególnych szkołach i kursach uległa tylko bardzo nieznacznym zmianom — największy ubytek wykazał kurs wieczorny (9 osób) i szkoła uzupełniająca (12) — przybyło zaś najwięcej w męskiej szkole dwuklasowej (15 uczn.). Ogólna liczba wpisanych uczniów, uczenic, słuchaczy i słuchaczek wynosiła 766. Podobnie jak w roku zeszłym projektowała Dyrekcyja i w tym roku kilka kursów specjalnych, np. kurs buchalteryi dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń zarobkowych — kurs jednoroczny dla córek i synów członków stowarzyszenia podróżujących kupców i t. p. Kursa te jednakże z powodu zbyt małej liczby zgłoszeń nie doszły do skutku. — Rok depresyi ekonomicznej wycisnął swe znamię i na frekwencji w szkole zawodowej, bo trudność uzyskania posad znacznie się zwiększyła.

Na opróżnioną prowizoryczną posadę ochmistrzyni żeńskiej szkoły handlowej powołała Kuratoryja od 1 września 1913 panią Kazimierę Patkiewiczową, wdowę po ś. p. radcy skarbo-

wym Wł. Patkiewicz. Z powodu zwiększonej frekwencji uczniów i co za tem idzie i liczby godzin nauki towaroznawstwa i ćwiczeń w pracowni, utworzyła Kuratoria od 1. września 1913 posadę asystenta do chemii i towaroznawstwa i nadała ją prowizorycznie na r. s. 1913/14 p. Stanisławowi Piasekiemu.

Z powodu znacznie zwiększonych czynności administracyjnych i kancelaryjnych utworzyła Kuratoria od 1. września 1913 posadę oficjanta kancelaryjnego i nadała ją prowizorycznie do końca czerwca 1914 p. Tadeuszowi Hałatkowi.

W czasie wakacji 1913 r. wziął prof. Juliusz Ippoldt udział w kursie ekonomicznym i kongresie międzynarodowego Stowarzyszenia dla popierania szkolnictwa handlowego, odbytym w Budapeszcie. W bieżącym roku udaje się na takiż sam kurs i kongres w Barcelonie prof. Dr P. Łoziński.

Dnia 9. września i 19. listopada 1913 urządzono nabożeństwa żałobne za duszę ś. p. cesarzowej Elżbiety, a w dniu 26. czerwca 1914 za duszę ś. p. cesarza Ferdynanda.

Dnia 4. października 1913 wzięli uczniowie i uczennice zakładu wraz z gronem profesorów udział w nabożeństwie szkolnem, odprawionem z okazji imienin Najjaśniejszego Pana.

Wychodząc z założenia, że znajomość stosunków górniczych dla spraw kupieckich i bankowych jest bardzo potrzebną, urządziła Kuratoria kurs encyklopedyi górnictwa w tutejszym zakładzie. Wykładów podjął się bezinteresownie p. Emil Czerlunczakiewicz, c. k. komisarz urzędu górniczego. Wykłady trwały od 26. lutego do 24. marca 1914 i obejmowały: 1) Naukę o złożach, 2) Roboty poszukiwawcze, 3) Założenie kopalni, 4) Odbudowę pokładów węgla, 5) Urządzenia przewozowe w szybie i w podziemiu, 6) Przewietrzanie kopalni, 7) Pożary w kopalni, 8) O gazach wybuchowych, 9) Aparaty ratunkowe, 10) Miernictwo, 11) Sortowanie i płuczkę minerałów, 12) Prawo górnictwa, ochronę powierzchni, odszkodowania i t. d., 13) Statystyki produktów górniczych, 14) Zagłębie krakowskie.

Na wykłady uczęszczało kilku profesorów Akademii, 4 słuchaczy kursu abiturjentów, 44 uczniów III. i IV. kursu AH., oraz panie Kondolewiczówna, Dolowska, Domiczkówna, Goliówna i panowie Czajka, Mroczek, Matyaszewski, Dorawski, Dębicki i Wawrzecki, razem osób 62.

Dyrekcya poczuwa się do miłego obowiązku złożenia na tem miejscu WPanu E. Czerlunczakiewiczowi imieniem własnem i słuchaczy kursu gorącego podziękowania za jego trudy i niezmiernie interesujące wykłady, które otworzyły słuchaczom nowe horyzonty wiedzy i pracy ludzkiej.

Najwyższem postanowieniem z dnia 12. marca 1914 nadał Najjaśniejszy Pan c. k. Dyrektorowi tutejszego zakładu Józefowi Kannenbergowi tytuł „c. k. radcy rządu“. J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty przyznał prof. Dr A. Bollandowi i prof. K. Sosnowskiemu VIII. klasę rangi.

Dnia 15. marca 1914 r. odbył się w zakładzie poranek, urządzony staraniem uczniów Akademii na rzecz Pomocy Koleżeńskej. Na program złożyły się produkcje orkiestry mandolinowej uczniów pod kierunkiem L. Dźwigalskiego z IV. AH., produkcje chóru pod batutą prof. Bolesława Wallek-Walewskiego, śpiew solowy Kwiatkowskiej z II c. ŻSH. i Dobrzańskiego z II. AH., deklamacje uczniów AH. Obratschaya, Jarmickiego, Dobrzańskiego, Kacerza i Dźwigalskiego, oraz prawdziwie artystyczna gra na flecie Lubańskiego z IV. AH.

W dniach 27. i 28. marca 1914 odprawiono rekolekcje wielkanocne osobno dla uczniów i osobno dla uczenic zakładu. Nauki wygłosili ks. Antoni Weiss i ks. Józef Krause ze Zgromadzenia XX. Misyonarzy.

C. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty wezwało grona nauczycielskie wszystkich wyższych szkół (Akademii) handlowych, aby wydały swe opinie co do ewentualnie mających się wprowadzić zmian w planach naukowych dla tychże szkół. Po odbyciu szeregu konferencji zwróciła się Dyrekcyja do c. k. Rady szkolnej krajowej z propozycją, aby ze względu na konieczność wprowadzenia jednolitego planu w obu krajowych Akademjach handlowych, mogli profesorowie obu zakładów odbyć wspólną konferencję. Za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej krajowej oraz przy pomocy udzielonej na ten cel subwencji przez Kuratoryę tutejszej Akademii udali się do Lwowa dyrektor Kannenberg oraz profesorowie Dr Bolland, Ippoldt, Lang, Dr Lulek, Nycz, Skalski i Dr Tarliński. Obrady tutejszych delegatów i całego grona profesorskiego Akademii lwowskiej toczyły się w budynku lwowskiej Akademii Handlowej w dniach 27. i 28. marca 1914 pod przewodnictwem c. k. radcy rządu, Dyrektora Akademii A. Pawłowskiego. Po długich dyskusjach osiągnięto porozumienie i przedłożono c. k. Radzie szkolnej krajowej wspólny memoriał w sprawie wprowadzenia zmian w planach naukowych czteroklasowych Akademii.

JE. Pan Minister Wyznań i Oświaty poruczył JW. Panu Radcy Dworu Drowi Janowi Frankemu inspekcję Akademii Handlowych w Krakowie i Lwowie na przeciąg lat 1914, 1915 i 1916.

Dnia 31. marca 1914 r. odprawiono staraniem uczniów i uczenic tutejszego zakładu w kościele OO. Kapucynów nabożeństwo w oktawę rocznicy przysięgi Kościuszki.

W roku 1914 odbywa się właśnie od maja do października w Lipsku międzynarodowa wystawa szkolnictwa handlowego, w której tutejszy zakład bierze udział z innemi szkołami handlowemi monarchii. W tym celu wysłała Dyrekcyja 1) fotografie budynku Akademii oraz jej zbiorów i sal szkolnych (23 sztuk), 2) drukowane prace profesorów tutejszego zakładu (36 dzieł), 3) dębową, oszkloną gablotkę, w której prof. Dr Bolland zestawil bądź to w oryginałach, bądź to w modelach wszystkie idące z Galicyi w eksport surowce i fabrykaty, 4) atlas gospodarczy Galicyi, złożony z 34 mapek, z których 12 w ramkach, reszta za szkłem w pudle.

Atlas ten, wykonany na razie w jednym egzemplarzu, rysował prof. Dr Paweł Łoziński, nadając wszystkim mapom jednolitą szatę. W pracy nad ułożeniem i wykonaniem mapek wzięli udział profesorowie Dr A. Bolland, Dr T. Lulek, Dr P. Łoziński, W. Skalski, Dr Z. Tarliński, Dr H. Weigt. Autorowie atlasu ofiarowali go c. k. Ministerstwu Wyznań i Oświaty na własność. Drugi taki sam egzemplarz znajduje się w Dyrekcyi Akademii, a równocześnie poczyniono stosowne kroki, aby na wydanie go drukiem znaleźć chętnych nakładców.

Atlas ten składa się z następujących kart: 1) Gęstość zaludnienia i przyrost ludności, Dr Tarliński, 2) Rozmieszczenie dwóch głównych narodowości, Dr Tarliński, 3) Rozmieszczenie trzech głównych wyznań, Dr Tarliński, 4) Ruch kolejowy w Galicyi, Dr Łoziński, 5) Węgiel kamienny, brunatny, torf, olej i wosk ziemny, Dr Łoziński, 6) Kruszcze i siarka, Dr Łoziński, 7) Kamieniołomy, Dr Łoziński, 8) Sól kamienna, sole potasowe i gips, Dr Łoziński, 9) Uprawa pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa, Dr Łoziński, 10) Produkcya czterech głównych rodzajów zboża, Dr Łoziński, 11) Uprawa kukurudzy, ziemniaków, buraków i koniczyzny, Dr Łoziński, 12) Uprawa prosa, tatarski, marchwi, cykoryi, chmielu i tytoniu, Dr Łoziński, 13) Uprawa lnu, konopi, rzepaku, maku i kopru, Dr Łoziński, 14) Uprawa owoców strączkowych i kapusty, Dr Łoziński, 15) Rozmieszczenie ogrodów, produkcya owoców, Dr Łoziński, 16) Rozmieszczenie roli uprawnej, łąk, pastwisk i t. p., Dr Łoziński, 17) Rozmieszczenie lasów, Dr Łoziński, 18) Produkcya drzewa, Dr Łoziński, 19) Hodowla koni i bydła, Dr Łoziński, 20) Hodowla owiec, kóz, nierogacizny, drobiu i pszczelnictwo, Dr Łoziński, 21) Porównanie produkcyi rolnej i t. d., Dr Łoziński, 22) Miejsca kąpielowe i lecznicze w Galicyi, Dr Łoziński, 23) Huty cynku, szkła, gazownie, fabryki cukru i rafinerie nafty, Dr Bolland, 24) Fabryki mydła, papieru i garbarnie, Dr Bolland, 25) Cegielnie, Dr Bolland, 26) Wapienniki, fabryki cementu, szamotu i sody, Dr Bolland, 27) Młyny, Dr Bolland,

28) Tartaki, fabryki giętych mebli, Dr Bolland, 29) Gorzelnie, rafinerie spirytusu i fabryki likierów, Dr Bolland i Dr Łoziński, 30) Browary, Dr Bolland, 31) Przemysł żelazny i tkactwo, Dr Bolland i Dr Łoziński, 32) Kasy oszczędności, Dr Lulek, 33) Stowarzyszenia gospodarcze i zarobkowe, W. Skalski, 34) Szkolnictwo zawodowe, Dr Weigt.

Zestawienia statystyczne, odnoszące się do szkolnictwa handlowego, wykonało na wystawę wspomnianą c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty we własnym zakresie.

Dyrekcya podaje poniżej kilka ciekawych cyfr, ilustrujących stosunki w tutejszym zakładzie:

1) Ilość godzin nauki wynosi w tutejszej Akademii tygodniowo 594, rocznie 23.148 — rozdzielając się na 21 klas i kursów.

2) Frekwencya od r. 1906, t. j. w ciągu ostatnich ośmiu lat, wynosiła w Akademii 4-klasowej 1244, w męskiej szkole dwuklasowej 396, w żeńskiej szkole dwuklasowej 891, w szkole uzupełniającej 697, na kursie abiturjentów 661, na kursie absolwentek 107, na kursie wieczornym 321, na kursie dla prawników 56.

Corocznie pobierało naukę w tutejszym zakładzie (nie licząc różnych sporadycznych kursów): w r. 1906/7 osób 245, w r. 1907/8 — 373, w r. 1908/9 — 392, w r. 1909/10 — 521, w r. 1910/11 — 596, w r. 1911/12 — 712, w r. 1912/13 — 768, w r. 1913/14 — 766.

3) We wszystkich krajach koronnych cesarstwa wynosi w r. 1913/14 liczba uczniów, pobierających naukę w szkołach, podlegających Ministerstwu Wyznań i Oświaty (a więc w gimnazyach, szkołach realnych, seminariach nauczycielskich i wyższych oraz dwuklasowych szkołach handlowych, bez szkół uzupełniających i kursów wieczornych), razem 178.563 (w tem w Galicyi 46.302, t. j. 26 prc.), z tego przypada na gimnazya 105.990 (w Galicyi 37.414, t. j. 35 prc., w Czechach i Morawach 26 prc.), na szkoły realne 48.862 (w Galicyi 4264, t. j. 9 prc., w Czechach i Morawach 47 prc.), na seminarya 11.495 (w Galicyi 3598, t. j. 31 prc., w Czechach i Morawach 23 prc.), na szkoły handlowe wyższe i dwuklasowe 12.216 (w Galicyi 1023, t. j. 8 prc., w Czechach i Morawach 33 prc.). Uczennic pobierających naukę w szkołach średnich j. w. jest w Austrii 35.052 (w Galicyi 9249, t. j. 26·6 prc.), z tego przypada na gimnazya 5871 (w Galicyi 3921, t. j. 67 prc., w Czechach i Morawach 16 prc.), na licea 11.414 (w Galicyi 939, t. j. 8 prc. w Czechach i Morawach 28 prc.), na seminarya 11.005 (w Galicyi 3776, t. j. 34 prc., w Czechach i Morawach 21 prc.),

na szkoły handlowe 6762 (w Galicyi 613, t. j. 9 prc., w Czechach i Morawach 50 prc.).

Ponieważ zaludnienie Galicyi wynosi 28 prc. całego zaludnienia Austrii, t. j. więcej niż $\frac{1}{4}$, stąd wniosek, że mamy za wiele uczniów, względnie uczenic, w gimnazyach i seminariach, za mało zaś w szkołach realnych i handlowych.

W sprawie upaństwowienia zakładu nadeszła w jesieni r. 1913 z c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty rezolucya, domagająca się, aby wszystkie czynniki, szkołę utrzymujące, zobowiązały się do dalszych świadczeń w tej samej formie i wysokości, jak dotąd. W sprawie tej interweniował z ramienia c. k. Rady szkolnej krajowej c. k. Starosta Dr Tadeusz Żebracki. Powzięte stosownie do stanowiska c. k. Ministerstwa nowe uchwały Gminy miasta Krakowa, Kongregacyi kupieckiej i tu-tejszej Izby handlowej i przemysłowej, zostały za pośrednictwem c. k. Rady szkolnej krajowej przedłożone w kwietniu 1914 r. c. k. Ministerstwu Wyznań i Oświaty. Ponieważ także i c. k. Ministerstwo skarbu będzie jeszcze musiało przeprowadzić całą stronę formalną, odnoszącą się do upaństwowienia, przejście na etat państwowy może nastąpić prawdopodobnie dopiero z dniem 1. stycznia 1915 r.

Rok szkolny 1914/15 zakończono uroczystem nabożeństwem w dniu 27. czerwca, poczem nastąpiło rozdanie świadectw.

II.

1) **Akademia Handlowa.** Do klasy I. przyjęto ogółem uczniów 60, a więc o 4 więcej niż w roku zeszłym.

Z uczniów przyjętych miało ukończoną niższą szkołę średnią 42, wydziałową 8, repetentów 9, 1 z ukończoną rosyjską szkołą handlową przyjęto za zezwoleniem c. k. Rady szkolnej krajowej. Klasę I. podzielono na dwa oddziały. Liczba uczniów we wszystkich klasach Akademii wynosiła 157, a zatem o 3 więcej, niż w roku zeszłym.

2) **Dwuklasowa szkoła męska.** Do klasy I. przyjęto razem uczniów 48. Z tych miało ukończoną szkołę wydziałową 34, 3 klasy szkoły średniej 5, 1 klasę Akademii 1, klasę przygotowawczą krajowej szkoły kupieckiej 1, na podstawie egzaminu wstępnego 1, repetentów 6.

Liczba uczniów w obu klasach wynosiła 70, a więc o 15 więcej niż w roku ubiegłym.

3) **Dwuklasowa szkoła żeńska.** Do klasy I. przyjęto razem uczenic 129. Z przyjętych do klasy I. miało ukończonych 3 klasy wydziałowe 14 uczenic, 4 klasy 74, 5 klas 27, 1 klasę seminaryum 3, niższe gimnazyum 3, repetentek 3, na podstawie

egzaminu wstępnego przyjęto 5. Obie klasy I. i II. podzielono na trzy oddziały, liczba uczenic w obu klasach wynosiła 234, a zatem o 1 więcej niż w roku zeszłym.

4) **Uzupełniająca szkoła.** W szkole tej frekwencya spadła w porównaniu z rokiem zeszłym o 12. Do klasy I. przyjęto z ukończoną nauką w szkole ludowej 12, z ukończoną I. klasą wydziałową lub średnią 10, z ukończoną II. klasą wydziałową lub średnią 5, repetenta 1, razem 28. Do klasy II. przyjęto uczniów tutejszych z ukończoną klasą I. USH. 27, z ukończoną 3 klasą wydziałową lub średnią 12, repetenta 1, razem 40.

5) **Kurs abiturjentów.** Z powodu nadzwyczaj licznych zgłoszeń i zapełnienia obu kursów (porannego i popołudniowego) w pierwszych dniach września, udała się Dyrekcyja z prośbą do c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty o wyjątkowe zezwolenie przyjęcia na kurs więcej słuchaczy, niż regulamin na to pozwala (45). Ministerstwo udzieliło swego zezwolenia w drodze telegraficznej, wobec czego przyjęła Dyrekcyja tylu słuchaczy, ilu było w latach poprzednich, t. j. po 62 do każdego oddziału.

6) **Kurs absolwentek szkół średnich, liceów i seminarjów nauczycielskich.** Na kurs ten przyjęto słuchaczek 42. Z tych miało maturę gimnazjalną 22, seminaryjalną 11, licealną 9.

7) **Wieczorny kurs zawodowy dla dorosłych** liczył razem osób 35, a więc znów o 9 osób mniej niż w roku ubiegłym.

8) **Kurs dla prawników** liczył ledwo 13 słuchaczy, uległ zaś zmianie o tyle, że wykłady wszystkich przedmiotów objął prof. Skalski, a wszyscy słuchacze przystąpili po ukończeniu kursu do egzaminu prywatnego z buchalteryi.

XIII. Wykaz książek na r. s. 1914/1915.

a) dla Akademii Handlowej.

Kurs I.

Język polski: *Próchnicki*, Wzory poezji i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*, Niemiecka czytanka dla szkół handlowych. (Nemečka čítanka, wyd. 2, Budziejowice 1907. *Stieglmaier*). *Dr Jahner*, Deutsche Grammatik.

Język francuski: *Dr Węckowski*, Książka do nauki języka francuskiego. T. I.

Geografia: *Ant. Sujkowski*, Geografia ekonomiczna, Tom II., *Kozenn-Gustawicz*, Atlas geograficzny.

Historia: *Dr M. Mayr*. — *Dr Weigt*, Historia handlu. *Putzger-Bojarski*, Atlas historyczny.

Algebra: *Kranz*, Algebra i arytmetyka.

Geometria: *Mocnik-Maryniak*, Geometria dla klas wyższych szkół średnich.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*, Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych szkół handlowych.

Historia naturalna: *Hassack*, Leitfaden der Naturgeschichte für kom. Lehranstalten.

Fizyka: *Żłobicki*, Wiadomości z fizyki.

Nauka o handlu: *Kistryn*, Nauka o handlu i wekslach. *Christof-Passendorfer*, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantrowych.

Stenografia: *Bojarski*, Stenografia.

Kurs II.

Język polski: *Tarnowski-Bobin*, Wypisy polskie dla szkół realnych, Tom II.

Język niemiecki: *Dr R. Mayr*, Deutsches Lesebuch. *Dr Jahner*, Deutsche Grammatik.

Język francuski: *Dr Węckowski*, Książka do nauki języka francuskiego, T. II.

Geografia handlowa: *A. Sujkowski*, Geografia ekonomiczna, T. II. *Kozenn-Gustawicz*, Atlas geograficzny.

- Historia:** *Dr R. Mayr*, Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski*, Atlas historyczny.
- Algebra:** *Kostecki*, Arytmetyka i algebra dla klas wyższych. *Kranz*, Logarytmy.
- Rachunki kupieckie:** *Pawłowski*, Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych szkół handlowych T. I.
- Chemia:** *Oppelt*, Lehrbuch der unorganischen Chemie und chem. Technologie für höhere Handelsschulen.
- Nauka o handlu:** *Kistryn*, Nauka o handlu i wekslach.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski*, Wykład korespondencyi handlowej. *Oberdorfer-Watzke*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz für höhere Handelsschulen.
- Buchalterya:** *W. Góra*, Buchalterya. I. (*Ziegler*, Lehrbuch der Buchhaltung. I. T.)
- Stenografia:** *Bojarski*, Stenografia. *Kramsall*, Lehrbuch der Stenographie.
- Język angielski:** *Berger*, Łatwa metoda języka angielskiego.
- Język rosyjski:** *Aleksejew*, Neues Lehrbuch der russischen Sprache. T. I.

Kurs III.

- Język polski:** *Tarnowski-Bobin*, Wypisy polskie dla szkół realnych. T. II.
- Język niemiecki:** *Dr R. Mayr*, Deutsches Lesebuch. *Jahner*, Deutsche Grammatik.
- Język francuski:** *Węckowski*, Książka do nauki języka francuskiego. T. III. *Rey*, La france industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.
- Arytmetyka polityczna:** *Pawłowski*, Zasady arytmetyki politycznej.
- Rachunki kupieckie:** *Pawłowski*, Rachunki kupieckie. T. III.
- Geografia:** *Zehden-Sieger*, Handelsgeographie. *Kozenn-Gustawicz*, Atlas geograficzny.
- Historia:** *R. Mayr*, Handelsgeschichte. *Zakrzewski*, Historia powszechna T. III.
- Chemia:** *Dr Bolland-Duchowicz*, Chemia organiczna. Wyd. 2.
- Towaroznawstwo:** *Hassack*, Lehrbuch der Warenkunde. *Dr Bolland*, Towaroznawstwo.
- Korespondencya handlowa:** *Chankowski*, Wykład korespondencyi handlowej. *Oberdorfer-Watzke*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz.
- Buchalterya:** *Góra*, Buchalterya. II. (*Ziegler*, Lehrbuch der Buchhalt. II. T.)
- Język angielski:** *Berger*, Łatwa metoda języka angielskiego.
- Język rosyjski:** *Aleksejew*, Neues Lehrbuch der russischen

Sprache. *Wolper*, Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Ety-mologia.

Kurs IV.

Język polski: *Tarnowski-Bobin*, Wypisy polskie dla szkół real-nych. T. I.

Język niemiecki: *Kummer-Stejskal*, Deutsche Literaturgeschichte; Dzieła poetów niemieckich w wydaniu T. N. S. W. *Kleibel*, Lehrbuch der Handelskorrespondenz.

Język francuski: *Węcowski*, Książka do nauki języka francu-skiego. T. III. *Rey*, La france industrielle et littéraire. *Glauser*, Cours élémentaire de correspondance.

Geografia: *Zehden-Sieger*, Handelsgeographie. *Kozenn-Gusta-wicz*, Atlas geograficzny.

Historia: *R. Mayr*, Handelsgeschichte. *Zakrzewski*, Historia powszechna. T. III.

Arytmetyka polityczna: *Pawłowski*, Zasady arytmetyki polit.

Rachunki kupieckie: *Kreibig*, Lehrbuch der kauf. Aritm. T. IV.

Towaroznawstwo: *Hassack*, Lehrbuch der Warenkunde. *Dr Bol-land*, Towaroznawstwo.

Korespondencya: *Chankowski*, Wykład korespondencyi han-dlowej.

Buchalterya: (*Ziegler*, Lehrbuch der Buchhaltung. T. III.). *Góra*, Buchalterya. T. III.

Prawo handlowe: *Rosenblatt-Wróblewski*, Kodeks handlowy.

Ekonomia polityczna: *Fiedler*, Volkswirtschaftslehre.

Język angielski: *Berger*, Łatwa metoda języka angielskiego. English Prose Reader by Pallota and Hurt.

Język rosyjski: *Wolper*, Russkaja Riecz. *Albow*, Russkaja Ety-mologia. *Dr Teod. Kawraysky*, Russische Handelskorre-spondez.

b) dla dwuklasowej szkoły handlowej męskiej.

Klasa I.

Język polski: *Czubek-Zawiliński*, Wypisy dla klasy IV.

Język niemiecki: *A. Tuma*, Czytanka niemiecka jak w I. A. H.

Geografia: *Dr Romer*, Mała geografia handlowa. *Kozenn-Gu-stawicz*, Atlas geograficzny.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*, Rachunki kupieckie. T. I.

Towaroznawstwo: *Dr Bolland*, Podręcznik towaroznawstwa dla szkół handlowych.

Nauka o handlu: *Kistryn*, Nauka o handlu i wekslach.

Korespondencya: *Kleibel*, Leitfaden der Handelskorrespondenz f. 2-klas. Handelsschulen *Chankowski*, Wykład korespondencyi handlowej. *Christof-Passendorfer*, Zasadnicze wiadomości z zakresu prac kantorowych, wyd. 2.

Buchalterya: *W. Góra*, Zarys buchalteryi dla dwuklasowych szkół handlowych T. I.

Stenografia: *Bojarski*, Stenografia.

Klasa II.

Język polski: Dzieła poetów, wyd. Westa.

Język niemiecki: *Tuma*, jak w I.

Geografia: *Romer*, jak w I. *Kozenn-Gustawicz*, Atlas geograficzny.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*, Rachunki kupieckie. T. II.

Towaroznawstwo: *Dr Bolland*, jak w I.

Nauka o handlu: *Kistryn*, jak w I.

Korespondencya: *Kleibel*, jak w I. *Chankowski*, jak w I.

Buchalterya: *Góra*, Buchalterya. T. II. *Ziegler*, jak w I.

Stenografia: *Bojarski*, jak w I.

Nauka o ustroju państwa: *A. Gutkowski*, Wiadomości polityczne i społeczne dla szkół handlowych.

c) dla dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej.

Klasa I.

Język polski: *Próchnicki*, Wzory poezyi i prozy.

Język niemiecki: *A. Tuma*, Niemiecka czytanka jak w A. H.

Rachunki kupieckie: *Pawłowski*, Rachunki kupieckie.

Nauka o handlu: *Kistryn*, Nauka o handlu.

Prace kantorowe i korespondencya: *Chankowski*, Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel*, Leitfaden d. Handelskorr. f. II-kl. Handelsschulen *Christof-Passendorfer*, zasadnicze wiadomości z zakresu prac kantorowych, wyd. 2.

Geografia: *Dr Romer*, Mała geografia handlowa. *Kozenn-Gustawicz*, Atlas geograficzny.

Stenografia: *Bojarski*, Stenografia.

Buchalterya: *Góra*, Zarys buchalteryi dla użytku dwuklasowych szkół handlowych. T. I.

Towaroznawstwo: *Dr Bolland*, Podręcznik towaroznawstwa dla szkół handlowych.

Klasa II.

Język polski: Dzieła poetów, wyd. Westa.

Język niemiecki: *A. Tuma*, Niemiecka czytanka jak w A. H.

Rachunki: *Pawłowski*, Rachunki kupieckie. T. II.
Nauka o handlu i wekslach: *Kistryn*, jak w kl. I.
Buchalterya: *Góra*, Buchalterya podwójna, *Ziegler*, jak w kl. I.
Korespondencya: *Kleibel*, jak w kl. I.
Geografia: jak w kl. I.
Stenografia: jak w kl. I.
Towaroznawstwo: jak w kl. I.

d) dla uzupełniającej szkoły handlowej.

Klasa I.

Język polski: *Benoni-Habura*, Książka do czytania dla V. i VI. klasy szkół wydziałowych.
Język niemiecki: *German-Petelenz*, Ćwiczenia niemieckie dla kl. I.
Rachunki: *Kreibig*, Hilfsbuch d. Kaufm. Rechnens f. kom. FBS. I.
Geografia: *Dr Romer*, Mała geografia handlowa.

Klasa II.

Język niemiecki: *German-Petelenz*, Ćwiczenia niemieckie dla kl. II.
Rachunki: *Kreibig*, Hilfsb. d. Kaufm. Rechn. f. kom. FBS. II.
Buchalterya: *Skalski*, Podręcznik księgowości pojedynczej.
Korespondencya: *Schigut*, Leitfaden d. Handelskor. f. kor. FBS. I.
Nauka o handlu: *Kistryn*, Nauka o handlu.
Geografia: *Dr Romer*, Mała geografia handlowa.

Klasa III.

Korespondencya: *Schigut*, Leitfaden der Handels-korr. f. kom. FBS. II.
Rachunki: *Kreibig*, Hilfsb. d. kaufm. Rechn. f. Km. FBS. III.
Buchalterya: *Wolfrum*, Leitfaden der doppelten Buchhaltung.
Geografia: *Dr Romer*, Mała geografia handlowa — i *A. Gutkowski*, Wiadomości polityczne i społeczne dla szkół handlowych.

XIV. Spis imienny uczniów i uczenic

względnie słuchaczy i słuchaczek do Akademii i połączonych z nią szkół i kursów w r. 1913/14 zapisanych.

(Nazwiska tych, którzy w ciągu roku wystąpili, są ujęte w nawias z dodaniem daty, oznaczającej dzień wystąpienia).

I. Akademia Handlowa.

Kurs I a.

1. (Barber Berl Leib 4/11)	16. Nacht Artur
2. Beckmann Emanuel	17. (Niezabitowski Gustaw 27/10)
3. Berski Alfred	18. (Nowak Bartłomiej 10/11)
4. Czekaj Jan	19. Radłowski Józef
5. Donth Eryk	20. Rosenbaum Akiwa
6. Druzgała Zenon	21. (Schwarz Ignacy 6/3)
7. Fakler Wolf	22. Soja Kazimierz
8. Gancarz Stanisław	23. Vogel Maks
9. Gruszecki Jan	24. (Wachsberger Benjamin 12/2)
10. Klasa August	25. Weiss Zygmunt
11. Kmietowicz Stanisław	26. Zieliński Augustyn
12. Kuśmierczyk Jan	27. Żaboklicki Tadeusz.
13. Mazurek Adam	
14. Mikołajczyk Ignacy	
15. (Mikucki Mieczysław 5/1)	

Kurs I b.

1. Abrahamer Elias	9. (Bursztyn Alter 29/9)
2. Beckmann Henryk	10. (Bury Jan 13/9)
3. (Bełtowski Władysław 12/5)	11. Dobija Stanisław
4. Błyskal Franciszek	12. Folkmann Cyne
5. Bobak Tadeusz	13. Grzesik Władysław
6. Bochner Salomon	14. Hammer Samuel
7. (Bogdański Stefan 8/11)	15. (Kaszuba Stanisław 9/2)
8. Braw Zallet	16. Krystyniak Wiktoryn
	17. (Mach Stanisław 15/10)

18. (Mehl Jakób 17/4)	26. (Siadek Stanisław 6/12)
19. (Morawski Mieczysław 20/4)	27. Sławek Franciszek
20. Pawłowski Józef	28. (Słowiński Tadeusz 21/4)
21. Pelc Stanisław	29. (Spysz Stanisław 16/4)
22. (Pusłowski Stanisław 12/5)	30. Stieglitz Jakób
23. (Rokita Franciszek 4/4)	31. Widawski Bolesław
24. (Rzepa Stanisław 19/12)	32. (Windisch Hirsch 12/5)
25. Szaroch Włodzimierz	33. Zymuła Ludwik.

Kurs II.

1. Angermann Klaudyusz	18. Kordzik Henryk
2. Czaporowski Jan	19. Kornblüth Berisch
3. Czekaj Alojzy	20. Lam Mieczysław
4. Dobrzański Włodzimierz	21. Leitner Władysław
5. Freund Leon	22. Markiewicz Maryan
6. Fura Jerzy	23. Morawiec Alojzy
7. Górski Tadeusz	24. Najsarek Romuald
8. Greczek Wilhelm	25. Nebenzahl Samuel
9. (Gruszecki Miecz. 12/5)	26. (Polański Antoni 16/1)
10. Hirsch Wilhelm	27. Putze Jan
11. Huppert Chaim	28. Rakowicz Zygmunt
12. Infeld Leopold	29. Schechter Kisiel
13. Janik Stanisław	30. (Skawski Szymon 9/4)
14. Jaworowski Orest	31. Słowik Bronisław
15. Kaczmarczyk Alojzy	32. Spira Dawid
16. Kiliński Szczesny	33. Szymborski Stefan
17. Kopyto Władysław	34. Zieliński Stefan.

Kurs III.

1. Anisfeld Dawid	16. Ludera Jan
2. Berezowski Tadeusz	17. Mika Walery
3. Brenner Roman	18. Obratschay Maryan
4. Brodziński Mieczysław	19. Pałasiński Leopold
5. Danielkiewicz Kazimierz	20. Pavlousek Franciszek
6. Diduch Kazimierz	21. Przybyszewski Maryan
7. Fischgrund Abraham	22. (Przynczyński Zygmunt pr. n. zgł.)
8. Hanek Józef	23. Rogosz Józef
9. Koszyk Ignacy	24. Rojek Edward
10. (Kozak Edward 30/3)	25. Rosenberg Samuel
11. Kupferstein Jakób	26. Rosner Ignacy
12. (Kutek Tadeusz 14/12)	27. Słószarz Tadeusz
13. (Lis Maryan pr. n. zgł.)	28. Spatz Efroim
14. Lisowski Stanisław	29. Sperling Józef
15. (Littmann Józef 24/4)	

30. Sperro Eugeniusz	34. Sutkowski Jan
31. Spira Lazar	35. (Szczur Wład. pr. n. zgł.)
32. Stawowczyk Rudolf	36. Sznappa Stefan
33. Sternberg Jakób	37. Zins Józef.

Kurs IV.

1. Antoszyk Józef	14. Kucielski Karol
2. Banek Zygmunt	15. Lubański Stefan
3. Chrzanowski Wacław	16. Musiałek Mieczysław
4. Czapik Tadeusz	17. (Nowakowski Jerzy pr. n. zgł.)
5. Dźwigalski Leon	18. Rapaport Jakób
6. Fritsch Alfred	19. Rapp Szymon
7. Fuhrmann Henryk	20. Rudnicki Tadeusz
8. Garztecki Mieczysław	21. Setkowicz Jakób
9. Gilewski-Kotwicz Włodzimierz	22. Skarżyński Witold
10. Halpern Abraham	23. Szwoab Wiesław
11. Horowitz Saul	24. Wohlfeiler Abraham
12. Jarmicki Mieczysław	25. Wurm Władysław
13. Kahane Mojżesz	26. Zelek Władysław.

II. Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

Klasa I.

1. (Albiński Kajetan 24/9)	21. (Kilian Maryan 6/4)
2. Birner Leon	22. Klein Abraham
3. Bochenek Abraham	23. Kleinberger Naftali
4. (Bochenek Józef 29/4)	24. Kmak Stefan
5. Bornstein Jakób	25. Konkiewicz Władysław
6. (Bosak Tadeusz 12/5)	26. Lichaj Stanisław
7. (Budacz Ludwik 5/4)	27. Liebeskind Mojżesz
8. Czopek Adam	28. Matlak Kazimierz
9. Dudziński Antoni	29. (Morawski Piotr 11/12)
10. (Dzikiewicz Ludwik 7/10)	30. (Moskowitz Michał 12/5)
11. Fakler Mojżesz	31. Musiołek Włodzimierz
12. Feil Feiweł	32. Nachsatz Dawid
13. Futterweit Chaim	33. Neufeld Elias
14. Fruziński Witold	34. Nikiewicz Tadeusz
15. (Gänger Naftali 12/5)	35. (Olbrycht Edmund 12/12)
16. Guzik Stanisław	36. Pałka Józef
17. Iwelski Kazimierz	37. (Pawłowski Maksymilian 22/1)
18. (Jurkiewicz Stanisław 12/5)	38. Porebski Kazimierz
19. Kacierz Wincenty	39. Poser Salomon
20. Kawończyk Franciszek	

40. (Pstraś Wiktor 3/5)	45. Wachsmann Bertold
41. Rysakowski Tadeusz	46. Wołek Tadeusz
42. (Saski Kazimierz 14/5)	47. Zatora Franciszek
43. Schönborn Karol	48. Zatora Leon.
44. Śliwa Władysław	

Klasa II.

1. Bernstein Józef	13. Nathanson Szymon
2. Chodór Jacenty	14. Orczykowski Tadeusz
3. Ciesielski Stefan	15. Romanowski Bohdan
4. Cuber Józef	16. Sałustowicz Eugeniusz
5. Czarnecki Michał	17. Sołomka Michał
6. (Duda Władysław 12/5)	18. Spatek Tomasz
7. Dura Józef	19. Tyrkowski Tadeusz
8. Dworzański Emil	20. (Wasserberger Zygmunt
1/5)
9. Feliś Jan	21. Weissfeld Leizor
10. Kosek Alojzy	22. Zajączkowski Stanisław.
11. Lichtig Jakób	
12. Mróz Władysław	

III. Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska.

Klasa Ia.

1. Aleksandrowicz Berta	22. Kantówna Cecylia
2. (Beckerówna Emilia 12/5)	23. Kopystyńska Jadwiga
3. Boberówna Elza	24. Krząszczykiewicz Leopoldyna
4. Bogdanowiczówna Marya	25. Löwówna Matylda
5. Brodzińska Antonina	26. Łosiówna Eugenia
6. Chojnacka Rozalia	27. Messingerówna Laura
7. Czepówna Wanda	28. Michalska Eugenia
8. Czulakówna Eugenia	29. Michalska Marya
9. Domańska Marya	30. Mohrówna Janina
10. Dulowska Stanisława	31. Neumanówna Ernestyna
11. Ehrlichówna Helena	32. Nizińska Zofia
12. (Englówna Zofia 6/2)	33. Pacholówna Józefa
13. Felińska Zofia	34. Piotrowska Marya
14. Glatzlówna Karolina	35. Rosenbaumówna Ernestyna
15. Gołębiowska Stefania	36. Rottersmannówna Franciszka
16. Graczówna Katarzyna	37. Ryszkowska Irena
17. Grzesiakówna Zofia	38. Schapira Helena
18. Horowitzówna Amalia	39. Sternbachówna Eugenia
19. Irzykowska Jadwiga	40. (Tutejska Marya 25/9)
20. Jasińska Janina	
21. Kamplówna Anna	

41. Tuziakówna Alfreda
42. Werberówna Zuzanna

43. Wysoczańska Adolfina
44. Zbosiówna Helena.

Klasa Ib.

1. Baczyńska Zuzanna	23. Masłowska Zofia
2. Beckerówna Eugenia	24. Miętkówna Aniela
3. Białobrodziecówna Marya	25. Nachtówna Scharlotta
4. Blausteinówna Jadwiga	26. Pelikantówna Franciszka
5. Bułatowska Marya	27. Piotrowiczówna Stanisława
6. Cerefinówna Genowefa	28. Pipczyńska Władysława
7. Cuzkówna Marya	29. Pitulanka Marya
8. Florkówna Marya	30. Różańska Janina
9. Frimmlówna Bronisława	31. Ryszówna Honorata
10. Hoszowska Karolina	32. Schenkelówna Karolina
11. Immerglückówna Helena	33. Schmausówna Anna
12. Jungwirtówna Gusta	34. Siemkówna Kazimiera
13. Kleinbergerówna Sydonia	35. Skoczyńska Stanisława
14. Knischówna Olga	36. Skrzyszowska Felicja
15. Kubicówna Stefania	37. Sobestówna Marya
16. Kuczkówna Izabela	38. Steczkowska Janina
17. Libanówna Dora	39. Stetkiewiczówna Zofia
18. Lilienthalówna Anna	40. Sysłówna Elżbieta
19. Lilienthalówna Dorota	41. (Templerówna Irena 12/3)
20. (Lukasówna Janina 21/11)	42. Wanderer Erna
21. Łozińska Marya	43. Wolańska Helena.
22. Martinkówna Helena	

Klasa Ic.

1. Bebakówna Wanda	18. Krasiówna Antonina
2. Bujakówna Marya	19. Kriegerówna Paulina
3. Chwałkówna Stanisława	20. (Kukukówna Ernestyna 9/12)
4. Cieślikówna Zofia	21. Langerówna Felicja
5. Czułówna Stefania	22. Langerówna Lea
6. Ficowska Jadwiga	23. Limanowska Honorata
7. Gawlikówna Aniela	24. Littnerówna Marya
8. Giełczyńska Zofia	25. Pająkówna Kazimiera
9. Gredolówna Karolina	26. Piechowska Helena
10. Grossówna Anna	27. Prochaskówna Marya
11. Guzikówna Janina	28. Rachwałówna Stefania
12. Hadasikówna Anna	29. Siekierska Wanda
13. Heublumówna Helena	30. Sieradzka Stefania
14. Jaśkowska Janina	31. Splichalówna Helena
15. Jendówna Władysława	32. Steczkówna Antonina
16. Kalinowka Apolonია	33. Stefkówna Marya
17. Kasprzykówna Janina	

34. Steiglerówna Julia	39. Urbanówna Helena
35. Stepówna Anna	40. Waszkiewiczówna Marya
36. Swolkieniówna Zofia	41. Wilczyńska Ewa
37. Terpitzówna Marya	42. Ziemiańska Joanna.
38. Tobiasiewiczówna Jadwiga	

Klasa II a.

1. Aleksandrowiczówna Sara	15. Lesiecka Albina
2. Blattówna Marya	16. Markowiczówna Stefania
3. Brandówna Gusta	17. Moszkowska Elza
4. Brawówna Gizela	18. Pankówna Marya
5. Broderówna Róża	19. Pażikówna Janina
6. Czerwińska Gizela	20. Pasterówna Irma
7. Druckerówna Rozalia	21. Pfefferówna Stefania
8. Finkerówna Franciszka	22. Pyrzowska Marya
9. Gebauerówna Henryka	23. Rubinsteinówna Rozalia
10. Głowska Stanisława	24. Schajerówna Helena
11. Hermanówna Stefania	25. Sitkówna Władysława
12. Homa Helena	26. Spitzerówna Helena
13. Kicka Marya	27. Stożkówna Anna
14. Landesdorfer Berta	28. Zającówna Janina.

Klasa II b.

1. Abuschówna Karolina	21. Morawska Janina
2. Bazesówna Sara	22. Nowińska Barbara
3. Beckmannówna Dora	23. Olinerówna Anna
4. Blahoutówna Zofia	24. Ormianówna Emilia
5. Brautmannówna Ella	25. Pawlikówna Emilia
6. Drzewińska Stanisława	26. Perlbergerówna Chaja
7. Dziedzicówna Jadwiga	27. Pinkalska Marya
8. Friedmanówna Mindla	28. Sarnianka Marya
9. Gerberówna Wilhelmina	29. Szczerczakówna Teresa
10. Haralewiczówna Wanda	30. Szypulska Józefa
11. Jagielska Marya	31. Szypulska Stanisława
12. Januszkiewiczówna Olga	32. Tomczykówna Józefa
13. Kozłowska Marya	33. Urbańska Marya
14. Krzyszkowska Helena	34. Weberówna Edwarda
15. Laksówna Paulina	35. Weinberg Chana
16. (Lisowska Leokadya 18/12)	36. Wiśniewska Marya
17. Lutyńska Anna	37. Wójcicka Helena
18. Łyszczarzówna Anna	38. Zawadzka Helena
19. Marsängerówna Helena	39. Zimmentstark Franciszka.
20. Massarówna Jadwiga	

Klasa II c.

1. Bednarczykówna Józefa	19. Kwiatkowska Zofia
2. Biegeleisen Anna	20. Majchrówna Helena
3. Bryłówna Emilia	21. Oczkowska Franciszka
4. Bussówna Lucyna	22. Pająkówna Krystyna
5. Chomiakówna Elżbieta	23. Piekarska Aniela
6. Cierpichówna Helena	24. Pollakówna Jadwiga
7. Drapalska Janina	25. Probulska Marya
8. (Dyrdzińska Kazimiera
3/10)	26. Rajtarówna Antonina
9. Dziurzyńska Marya	27. Schellerówna Jetty
10. Gardowska Irena	28. Schmidsfeldenówna Olga
11. Giedziowówna Marya	29. Siemkówna Stefania
12. Glücksmannówna Helena	30. Singerówna Klara
13. (Gładysiewiczówna Zofia
30/1)	31. Śliwówna Marya
14. Haberówna Guta	32. Strauchenówna Debora
15. Hauserówna Karolina	33. Talermanówna Helena
16. Janecka Marya	34. Turska Matylda
17. Kielbasówna Stefania	35. Uszyńska Wiktorya
18. Kolarczykówna Zofia	36. Wąsówna Helena
	37. Ząbkówna Janina
	38. Zajączkowska Felicya.

IV. Uzupełniająca szkoła handlowa.

Klasa I.

1. Adamski Adam	15. Kozak Wojciech
2. (Andrasz Leon 20/4)	16. Kukles Maksymilian
3. Bała Kazimierz	17. Leszczyński Stanisław
4. Bański Mieczysław	18. (Ligeża Henryk 17/1)
5. Bobulski Włodzimierz	19. Maj Władysław
6. Bolibrzuch Andrzej	20. Małczenc Roman
7. Bosowski Stefan	21. Michalik Kazimierz
8. Cebulski Alojzy	22. Michalski Józef
9. (Fangor Erazm 28/2)	23. Skacel Miłosz
10. Godlewski Mieczysław	24. Sołtys Stefan
11. Gorczyczyński Kazimierz	25. Stabrawa Stanisław
12. Hornung Maryan	26. Szostkiewicz Zdzisław
13. Hrowatich Gustaw	27. Wiatr Wojciech
14. (Immerglück Józef 6/5)	28. Witowski Maryan.

Klasa II.

1. Biermański Tadeusz	3. Bojda Jan
2. Bodzioch Roman	4. Cwiertnia Stanisław

5. Dziędziniewicz Kazimierz	23. Kulawski Władysław
6. Faltus Eugeniusz	24. Kulczycki Stanisław
7. Gawroński Tadeusz	25. Mularczyk Józef
8. (Giza Waław 11/11)	26. Olejczyk Mieczysław
9. Głodowski Franciszek	27. (Piotrowski Franc. 30/4)
10. (Gołosiński Jan 15/1)	28. Przebinda Władysław
11. Górski Stanisław	29. Reiner Tadeusz
12. Gregorski Feliks	30. Rogoziewicz Kazimierz
13. Gutowski Franciszek	31. Skocz Edwin
14. Haury Stanisław	32. Świerkosz Stanisław
15. Hottowy Władysław	33. Szewioł Jan
16. Hubicki Sobiesław	34. Szkaradek Stefan
17. Janusz Józef	35. Wachulski Feliks
18. Kamiński Jan	36. Wejers Jan
19. Kawka Leopold	37. Wołoszyn Leon
20. (Kawka Maryan 18/2)	38. Zahara Jan
21. Kostecki Jan	39. Zduń Jan
22. Kowalik Tadeusz	40. Zub Stanisław.

Klasa III.

1. (Bandura Henryk 12/2)	11. Kuternoga Józef
2. Cylupa Edmund	12. Miłoś Józef
3. Dąbrowski Stefan	13. Musiałek Stefan
4. (Drozdowski Aleksander 13/10).	14. (Nabożny Józef 23/10)
5. Góralik Józef	15. Ramza Stanisław
6. Jarosz Tomasz	16. Smoleń Jan
7. (Kardas Józef 23/1)	17. (Stolarz Michał 5/2)
8. (Kochnowski Mścisław 22/11)	18. Szafran Jan
9. Kowalski Karol	19. Szwajca Tadeusz
10. Krupa Wawrzyniec	20. (Talarek Henryk 11/5)
	21. Włodek Maryan
	22. Żurawiecki Wincenty.

V. Kurs absolwentek szkół średnich.

1. Arciszewska Jadwiga	11. Gramatykówna Janina
2. Bajówna Marya	12. Groblerówna Gustawa
3. Bednarkówna Zofia	13. Groblerówna Stefania
4. Bokszczaninówna Irena	14. Horowitzówna Luiza
5. Buchowiecka Jolanta	15. Jackowska Jadwiga
6. Fächerówna Klara	16. Jaglarzówna Marya
7. Fritzówna Józefa	17. Jakobsohnówna Rozalia
8. Gawlikówna Stanisława	18. Jugendfeinówna Marya
9. Goldbergerówna Augusta	19. Konińska Michalina
10. Gołombówna Zofia	20. Kościńska Marya

21. Kowalska Lidya	32. Pecówna Zofia
22. Kulczyńska Teresa	33. Porębska Janina
23. Kulczyńska Wanda	34. Rudykówna Marya
24. Kulczyńska Zofia	35. Schneigertówna Janina
25. Kusibianka Marya	36. Siellawianka Janina
26. Kuźmiczówna Irena	37. Steinerówna Marta
27. Łodzińska Aleksandra	38. Strubińska Amalia
28. Łozińska Janina	39. Ullmanówna Zofia
29. Łozińska Marya	40. Witkowska Zofia
30. Manaczyńska Marya	41. Wójcicka Ewa
31. Nytkówna Marya	42. Wójcikówna Kamila.

VI. Kurs abiturjentów.

Oddział A.

1. Abłamowicz Witold	30. Lehr Bernard
2. Bartoszewski Mieczysław	31. Łapiński Stefan
3. Bauman Zygmunt	32. Łomzik Jan
4. Bensak Jan	33. Manaczyński Stefan
5. Brunné Władysław	34. Mazurkiewicz Ferdynand
6. Bund Ryszard	35. Minor Jan
7. Chwalibóg Mieczysław	36. Miziński Stefan
8. Chrzęszczyński Władysław	37. Mróz Adam
9. Czarnecki Kazimierz	38. Nalepa Zygmunt
10. Dąbrowski Jan	39. Nazimek Józef
11. Dośła Józef	40. Nowak Józef
12. (Dzik Kazimierz 21/2)	41. Nowotarski Jan
13. Fiałkowski Mieczysław	42. Nykulak Adolf
14. Gawłowski Roman	43. Parafiński Tadeusz
15. Gebethner Jan	44. Parczyński Tadeusz
16. Gizowski Jan	45. Prokop Franciszek
17. Gollenhofer Edmund	46. Rogoziński Ernest
18. Jachimowicz Henryk	47. Rutowicz Stanisław
19. Jasnosz Rudolf	48. Siermontowski Aleksander
20. Karpiński Adam	49. Siwek Władysław
21. Karyłowski Stanisław	50. Słowik Alfred
22. Kawalec Romuald	51. Sobolewski Zygmunt
23. Kornaś Stanisław	52. Stopczyński Jan
24. Korytowski Józef	53. Strzelichowski Stanisław
25. Kozłowski Arnold	54. Szarski Antoni
26. Kozłowski Tadeusz	55. Trzos Stanisław
27. Kubaczka Jan	56. Wcisło Piotr
28. Kuhn Tadeusz	57. Wisłocki Edward
29. Kurzawa Władysław	58. Wojtych Eugeniusz

59. Woźniak Jan
60. Wykręt Stanisław

61. Zaczek Wincenty
62. Zajączek Tadeusz.

Oddział B.

1. Abratowski Józef
2. Aronsohn Ludwik
3. Axentowicz Filip
4. Baradziej Michał
5. Beres Zenon
6. Bujański Eugeniusz
7. Cholewa Józef
8. Feliks Wojciech
9. Gagattek Jan
10. Gawron Jan
11. Gibała Jan
12. Giełdanowski Rudolf
13. Gidlewski Alfred
14. Głowacki Jan
15. Grodziński Stanisław
16. Guthertz Herman
17. (Gutowski Aleksander 21/2)
18. Hecker Wilhelm
19. (Hnitko Karol 21/2)
20. Janošek Wiktor
21. Juny Tadeusz
22. Kawecki Zygmunt
23. (Koczanowicz Eugeniusz 21/2)
24. Konieczny Szczepan
25. Konopka Władysław
26. Korpak Juliusz
27. Kropaczek Tadeusz
28. Krupa Floryan
29. Krzystek Alfons
30. Kustroń Józef
31. Landau Leon
32. Leś Stanisław

33. Ładziński Edward
34. (Łuczyński Aleksander 14/2)
35. Madejski Michał
36. Maliński Gustaw
37. Mazanowski Jerzy
38. Mehoffer Tadeusz
39. Mildner Franciszek
40. Nieć Kazimierz
41. Paleolog Zygmunt
42. Piechociński Władysław
43. (Pilawitz Andrzej 1/4)
44. Piwnicki Witold
45. Pniaczek Tadeusz
46. Dr Poźniak Wiktor
47. Prażmowski Henryk
48. (Prażmowski Władysław 18/12)
49. Senkowski Franciszek
50. Skorus Władysław
51. Sobolewski Feliks
52. Stolzman Jerzy
53. Szczepanowski Henryk
54. Szymczakowski Wacław
55. Tarczyński Tadeusz
56. Toczyński Tadeusz
57. Urbański Bronisław
58. Weiner Romuald
59. (Wiatrowski Józef 21/2)
60. Wilczyński Jan
61. (Włoczkowski Marian 14/2)
62. Wollek Józef
63. Zając Hieronim.

VII. Kurs wieczorny dla dorosłych.

1. Bergerówna Janina	5. (Czapliński Roman 19/2)
2. Bielecki Stefan	6. Dziedzic Teodor
3. Bukowska Anna	7. Feliks Józef
4. Cieplińska Helena	8. Gedl Jerzy

9. Godziszewska Ida	22. Lemberger Jakób
10. Gorzkowska Marya	23. Łątkówna Wanda
11. Göttlówna Marya	24. (Malinowski 20/10)
12. Hajdukówna Helena	25. Małek Franciszek
13. Hellerowa Halina	26. Matuszewska Marya
14. (Holikowa Wanda 19/2)	27. (Móźgowiec Józef 19/2)
15. (Janicka Zofia 19/2)	28. Reislerówna Helena
16. Jarosińska Lucyna	29. Rutkówna Janina
17. (Kadulska Janina 19/2)	30. Stabrawówna Stefania
18. Kaszycówna Janina	31. Stopka Antoni
19. Kmiecówna Franciszka	32. Tatarzanka Zofia
20. (Kratzerówna Eleonora 19/2)	33. Weyreuther Antoni
21. Krzysiak Roman	34. Wildstosser Elias
	35. (Zonczyk Juliusz 19/2).

VIII. Kurs dla prawników.

1. Dr Budziak Jan	8. Dr Kupczyński Piotr
2. Chrząszcz Jakób	9. Mianowski Stanisław
3. Długosz Stanisław	10. Ogniewski Grzegorz
4. Drosio Jerzy	11. Smolecki Tadeusz
5. Dr Herman Leon	12. Dr Sygiericz Wiktor
6. Jordan Roman	13. Ulrych Juliusz.
7. Juras Franciszek	

IX. Egzamina prywatne z nauk handlowych złożyli:

(Skrócenia oznaczają: B = buchalterya, K = korespondencya, R = rachunki, H = nauka o handlu i wekslach, ST = stenografia).

a) w lipcu 1913: 1) Bełtowski Józef B, 2) Jende Michał B, 3) Kuszilkówna Marya B, 4) Kasprzykówna Stanisława B, 5) Orlecka Zofia B, 6) Wierszyłło Antoni B, 7) Lachmanówna Michalina B, 8) Bar Antoni B, 9) Michalikówna Antonina B, 10) Rusiniakówna Marya B, 11) Kühnberg Zofia B, 12) Wachsherz Hena B, 13) Sperro Eugeniusz B, 14) Rembilasówna Zofia B, 15) Stróżyński Antoni B, 16) Motyczak Elias B, 17) Włyński Tomasz B, 18) Malinowski Józef B, 19) Hałatek Tadeusz B, 20) Schönberg Hirsch B, 21) Ciechoński Jan B, 22) Tyszwicz Jan R, H, 23) Rotter Helena B, 24) Tętnowski Franciszek B, 25) Bergerówna Marya B, 26) Lichońska Stanisława B, 27) Wiśniewska Zofia B, 28) Mosesówna Beila B, 29) Dzikiewicz Władysław B, 30) Niwicka Marya B, 31) Łysakówna Anna B, 32) Dzikiewiczówna Kazimiera B, 33) Cwikliński Witołd B, 34) Gawronówna Maryanna B, 35) Gotkiewicz Mieczysław B, 36) Kamińska Amelia B, 37) Lukasówna

Mechtylda B, 38) Woroniecka Marya B, 39) Norek Edward B, 40) Raciborski Kazimierz B,

b) we wrześniu 1913: 41) Polanerówna Gizela B, 42) Hirschsprung Doba B, 43) Anisfeld Marya B, 44) Jakóbowicz Chajem K, 45) Tyszelewicz Jan B, 46) Giżycki Adam B, 47) Menhard Stanisław B, 48) Starzak Władysław K,

c) w grudniu 1913: 49) Koszyk Jozafat B, 50) Krawczykówna Zofia B, 51) Cwierniak Bolesław B, 52) Pytko Stefan B, 53) Kaczmarczykówna Stefania B, 54) Stopińska Stefania B, 55) Winiarska Ludwika B, 56) Piątkiewiczówna Karolina B, 57) Kleinówna Sara B, 58) Szczepankówna Marya B, 59) Hankiewiczówna Gabryela B, 60) Jeziorowska Jadwiga B, 61) Tuckacz Ernest B, 62) Sitarzka Klementyna B, 63) Pirożkówna Helena B, 64) Kupfermann Hirs B, 65) Fleischer Izidor B, 66) Salamonówna Sara B, 67) Goldberg Selda B, 68) Tuziakowa Katarzyna B, 69) Mahler Chaja B, 70) Wilczkiewicz Stanisław B, 71) Dwulit-Niezabitowski Gustaw B, 72) Babecka Zuzanna B, 73) Konturkówna Józefa B, 74) Schinagel Regina B, 75) Wiśniewska Zofia B, 76) Głowińska Zofia B, K, 77) Mróz Ludwik B, 78) Borgosz Władysław B, 79) Bania Franciszek B, 80) Bydlińska Eugenia B, 81) Malinowski Jan B, 82) Ożóg Marya B, 83) Reichówna Gitel B, 84) Krzystyniak Stanisław B,

d) w styczniu 1914 słuchacze kursu dla prawników: 85) Dr Budziak Jan B, 86) Drosio Jerzy B, 87) Długosz Stanisław B, 88) Juras Franciszek B, 89) Dr Kupczyński Piotr B, 90) Dr Sygiericz Witold B, 91) Ulrych Juliusz B,

e) w kwietniu 1914: 92) Burzyńska Stefania B, K, 93) Chrostkówna Stanisława B, 94) Czarkowski Stefan B, 95) Czerwieniec Stefan B, 96) Ceremuga Stefan B, 97) Dolaisówna Konstancja B, K, 98) Eberówna Anna B, 99) Godlewska Genowefa B, 100) Jaśkiewicz Mikołaj B, 101) Kadulska Józefa B, 102) Kramarczyk Jerzy B, 103) Kamyk Antoni B, 104) Kierwiński Józef B, K, 105) Müller Rudolf B, 106) Pawlikowski Adolf B, K, 107) Piszczkówna Marya B, 108) Rakówna Anna B, 109) Robak Maryan B, 110) Rzepa Stanisław B, K, 111) Suderówna Marya B, 112) Sierosławska Anna B, 113) Turmińska Michalina B, 114) Wąsikówna Anna B, 115) Perlbergerówna Regina B, 116) Schönówna Marya B, 117) Szyrajewowa Marya B, 118) Chochlińska Honorata B, 119) Mikołajczykowa Jadwiga B, 120) Lalka Wilhelm B, K, 121) Serafinówna Antonina B, 122) Jaworska Maryanna B, 123) Siwińska Zofia B, 124) Wildstein Junem B, 125) Gregor Bolesław B, 126) Jacyzyn Michał B, 127) Gernand Roman B, 128) Mianowski Sta-

niśław B, 129) Markowski Michał B, 130) Cukiermann Hinda B, 131) Ożóg Marya K,

f) w czerwcu 1914 słuchacze kursu wieczornego: 132) Bergerówna Janina B., 133) Bukowska Anna B. K. R. H., 134) Dziedzic Teodor B. K. R. H., 135) Gedl Jerzy B. R. H., 136) Godziszewska Ida B. K. R. H., 137) Gorzkowska Marya B. R., 138) Göttlówna Marya B. K. St., 139) Hajdukówna Helena B. K., 140) Kaszycówna Janina B. K. H., 141) Kmieciówna Franciszka B. K. R. St., 142) Lemberger Jakób B. K., 143) Reislerówna Helena B. R., 144) Stopka Antoni B. K. R. H., 145) Tatarzanka Zofia K., 146) Weyreuther Antoni B., 147) Łatkówna Wanda St., 148) Stabrawówna Stefania St., 149) Matuszewska Marya B. K., 150) Mack Irena B. K.

XV. Ogłoszenie dyrekcyi, dotyczące wpisów na rok szkolny 1914/15.

A) Warunki przyjęcia.

1. **Akademia Handlowa.** Na I. kurs przyjmuje się uczniów, którzy w roku kalendarzowym, w którym się zapisują, ukończą lat 14 i mogą się wykazać ukończoną IV. klasą gimnazjalną lub realną z najmniej dostatecznym postępem we wszystkich przedmiotach. Wyjątkowo przyjąć można również uczniów z ukończoną III. klasą wydziałową, którzy we wszystkich przedmiotach otrzymali przynajmniej postęp dobry. Uczniowie szkół wydziałowych muszą się poddać ścisłemu egzaminowi wstępnemu. Wymagania przy takim egzaminie wstępnym są następujące: Z języka polskiego ma uczeń ustęp dany mu do przeczytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma przy rozbiorze zdań udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki pod względem części mowy i składni. Z algebry: Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześciastu wyrażań algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny dzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi. Z rachunków: Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

Na kurs II., III. i IV. przyjmuje się tylko takich uczniów, którzy mogą wykazać się ukończeniem z ogólnym stopniem pierwszym bezpośrednio poprzedzającej klasy tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej.

Kandydaci, którzy powyższych warunków nie posiadają albo mają ukończoną niższą szkołę średnią lub szkołę handlową zagraniczną, mogą dopiero po otrzymaniu osobnego pozwolenia z c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty uzyskać przyjęcie do Akademii Handlowej. Ministerstwo rozstrzygnie również, czy

i w jakim zakresie będą się musieli poddać egzaminowi wstępnemu. W interesie takich kandydatów leży zatem wystarać się wcześniej o pozwolenie przyjęcia przez wniesienie podania do c. k. Rady szkolnej krajowej, tak, aby w dniu wpisu wykazać się mogli dopuszczeniem do przyjęcia, ewentualnie do składania egzaminu wstępnego; bez takiego zezwolenia Dyrekcya bezwarunkowo nikogo przyjąć nie może.

Każdy uczeń, zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy, ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, świadectwo ukończonej w kraju czwartej klasy gimnazjalnej lub realnej, ewentualnie trzeciej klasy wydziałowej i wypełnioną należycie kartę wpisową (do nabycia u tercyana).

2. Kurs abiturjentów. Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydat złożył z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednym z austriackich gimnazyów lub szkół realnych. Ci zwyczajni słuchacze mają prawo składania egzaminów i otrzymują z końcem roku świadectwo.

W miarę wolnego miejsca może Dyrekcya przyjmować także takich kandydatów, którzy mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze mogą być przyjęci tylko na mocy osobnego zezwolenia c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty. Liczba słuchaczy na kursie abiturjentów nie może przekraczać 45.

Przy wpisie należy przedłożyć: świadectwo dojrzałości, metrykę chrztu lub urodzenia, należycie wypełnioną kartę wpisową i opłatę szkolną, bez której wpisu dokonać nie można.

Każdy wpisany słuchacz otrzymuje kartę wpisową.

3. Zawodowy kurs handlowy dla absolwentek szkół średnich. Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydatka ukończyła z pomyślnym wynikiem krajową szkołę średnią, t. j. gimnazjum, szkołę realną, wzgl. liceum, seminaryum nauczycielskie, wyższą szkołę przemysłową i t. d. O wyjątkowem przyjęciu kandydatek nie mogących się wykazać takimi studjami rozstrzyga c. k. Rada szkolna krajowa.

Kurs otwiera się przy co najmniej 25 zapisanych kandydatkach — liczba przyjętych nie może przekraczać 45.

Plany naukowe tego kursu są identyczne z planami kursu abiturjentów z wyjątkiem nauki ekonomii i arytmetyki politycznej. Dla absolwentek gimnazyów i szkół realnych zaprowadzi się jednak osobne, nadobowiązkowe wykłady ekonomii (2 g. tyg.) i arytmetyki politycznej (2 g. tyg.) — w razie, jeżeli się zgłosi co najmniej 10 słuchaczek.

4. Dwuklasowa szkoła handlowa męska. Na kurs przygotowawczy, o ileby się zgłosiła oznaczona ilość kandydatów, przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli 13 rok życia lub ukończą go w roku kalendarzowym, w którym się zapisują i złożyli

egzamin wstępny. Przy tym egzaminie wykazać się muszą odpowiednią znajomością języka polskiego, niemieckiego, tudzież 4 zasadniczych działań arytmetycznych.

Do klasy I. przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli lub z końcem roku kalendarzowego, w którym się zapisują ukończą lat 14 i wykażą się świadectwem, że ukończyli z dobrym postępem klasę III. wydziałową, gimnazjalną lub realną. W wyjątkowych wypadkach, o ile miejsca starczy, będzie się przyjmować uczniów, nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyslnym skutkiem ścisły egzamin wstępny w zakresie nauki udzielanych w klasie przygotowawczej dwuklasowej szkoły handlowej.

Do klasy II. przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem kl. I. tutejszej dwuklasowej szkoły handlowej lub też innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej.

Każdy zgłaszający się po raz pierwszy do wpisu uczeń ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, oraz należyście wypełnioną kartę wpisową.

5. Dwuklasowa szkoła handlowa żeńska. Do klasy I. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z dobrym (wzgl. zadowalniającym) postępem we wszystkich przedmiotach co najmniej 3 klasę szkoły wydziałowej, licealnej lub średniej, albo złożą egzamin wstępny z języka polskiego, niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej. Uczennice muszą w roku, w którym się wpisują do szkoły ukończyć 14 lat życia. Pierwszeństwo mają: a) uczennice starsze wiekiem, b) mające ukończoną klasę IV., V. lub VI. szkoły wydziałowej, c) mające lepsze niż dobre postępy w naukach.

Do klasy II. przyjmuje się uczennice, które ukończyły z I. stopniem ogólnym klasę I. dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie, lub mając co najmniej lat 15 złożą egzamin wstępny z zakresu nauk, udzielanych w I. klasie tejże szkoły.

Każda zgłaszająca się do wpisu uczennica ma przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, oraz należyście wypełnioną kartę wpisową.

6. Uzupełniająca szkoła handlowa. Do klasy I. szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

1) wykażą się świadectwem uwolnienia szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające warunkom 1 lub 2.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią uzupełniającą szkoły handlowej. Tylko ci pomocnicy lub uczniowie, którzy ukończyli III. lub IV. klasę szkoły średniej lub wydziałowej, mogą być przyjęci do klasy II.

7. Wieczorny kurs handlowy dla dorosłych. Na kurs ten przyjmuje się panie i panów, o ile mają ukończonych 17 lat życia i wykształcenie przedwstępne, co najmniej w zakresie 6-letniej nauki w szkole ludowej.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru przedmiotów, t. j. buchalteryi (4 g. tyg.), korespondencji (2 g.), rachunków kupieckich (4 g.), nauki o handlu i wekslach (2 g.) i stenografii (2 g.).

8. Kurs handlowy dla prawników. Kurs ten obejmuje 80 godzin wykładowych buchalteryi, nauki o bilansach, nauki o handlu i rachunków bankowych.

9. Egzamina prywatne z przedmiotów kupieckich odbywają się corocznie z końcem września, w grudniu przed świętami Bożego Narodzenia, z końcem marca i z początkiem lipca. Podanie o przypuszczenie należy wносить na 10 dni przed terminem.

B) Opłaty szkolne.

(Raz wpłaconych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem).

1. Uczniowie Akademii Handlowej opłacają przy pierwszym wpisie takse wstępną 10 K (obcokrajowcy 20 K) oraz datek na środki naukowe 2 K (obcokrajowcy 10 K). Przy ponownych wpisach corocznie po 2 K jako datek na środki naukowe. Czesne wynosi 40 K rocznie i ma być uiszczone w 2 ratach z góry z początkiem każdego półrocza. W I. półroczu klasy I. nie uwalnia się od opłaty czesnego nikogo, w następnych półroczach mogą uczniowie zyskać uwolnienie na takich samych warunkach, jak w szkołach średnich. Za ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej opłaca się z góry takse po 10 K rocznie.

2. Słuchacze kursu abiturjentów opłacają tytułem wpisowego 10 K, tytułem czesnego 200 K. Opłaty te mają być złożone od razu z góry przy wpisie. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej opłaca się osobno takse 20 K, za naukę pisania na maszynach 10 K. Od opłat powyższych nie uwalnia się nikogo.

3. Słuchaczki kursu absolwentek opłacają: 10 K wpisowego, 200 K czesnego. Za pisanie na maszynach 10 K. Za nadobowiązkowe wykłady arytmetyki politycznej 20 K rocznie, za wykłady ekonomii również 20 K rocznie. Od opłat powyżej wymienionych niema uwolnień.

4. Uczniowie męskiej szkoły dwuklasowej opłacają przy pierwszym wpisie takse wstępną 10 K i datek na środki naukowe 2 K, przy następnym wpisie tylko datek na środki naukowe 2 K. Czesne wzgl. uwolnienia od opłaty jak w AH.

5. Uczennice żeńskiej szkoły dwuklasowej opłacają przy pierwszym wpisie takse wstępną 10 K i datek na środki naukowe 2 K, przy następnym tylko 2 K. Czesne wynosi 80 K rocznie i ma być złożone w 2 ratach równych po 40 K z góry z początkiem każdego półroczu. Od opłat tych niema żadnych uwolnień.

6. Uczniowie szkoły uzupełniającej płacą przy pierwszym wpisie takse wstępną 2 K i corocznie datek na środki naukowe po 2 K, od których są uwolnieni uczniowie kupców, należących do Kongregacji Kupieckiej. Uczniowie nie będący na praktyce płacą ponadto 10 K czesnego rocznie.

7. Opłaty na kursie wieczornym oblicza się po 10 K rocznie za 1 godzinę tygodniowo. Opłatę uiszcza się z góry przy wpisie. Uwolnień od opłaty niema.

8. Opłata za kurs dla prawników wynosi 40 K.

9. Taksa egzaminacyjna za egzamin prywatny z przedmiotów handlowych wynosi po 16 K za jeden przedmiot.

C) Terminy wpisów i egzaminów.

1. Wpisy nowo wstępujących do Akademii Handlowej, Dwuklasowej szkoły męskiej, na Kurs abiturjentów i na Kurs absolwentek odbywać się będą w dniach 30. czerwca i 1. do 4. września w dyrekcji zakładu od 9—12. przed południem. Na kurs absolwentek i na kurs abiturjentów przyjmować będzie dyrekcja zgłaszających się kandydatów wzgl. kandydatki także i później aż do dnia, w którym wszystkie miejsca wolne się zapełnią wzgl. aż do chwili rozpoczęcia wykładów.

Zgłoszenia do żeńskiej szkoły handlowej przyjmuje dyrekcja w dniach 30. czerwca i 28., 29. i 30. sierpnia od 9—12. przed południem. Dnia 31. sierpnia rano ogłosi się, które uczennice zostały przyjęte i te dokonają wpisu w dniach 1. do 3. września; nieprzyjętym z powodu braku miejsca zwróci dyrekcja dokumenty dnia 31. sierpnia.

Wpisy do szkoły uzupełniającej odbędą się w dniach od 11. do 15. września.

Wpisy na kurs wieczorny trwać będą od 11. do 20. września. Na kurs dla prawników od 1. do 10. października.

Wpisy uczniów wzgl. uczennic tutejszych do klas wyższych odbywać się będą w dniach 5. i 6. września.

2) Egzamina wstępne do klasy I. odbędą się dnia 5. września.

3) Egzamina poprawcze i uzupełniające w Akademii oraz obu szkołach dwuklasowych odbędą się w dniach 1. do 3. września, na kursie abiturientów i absolwentek w czasie od 1. do 30. września.

4) Nabożeństwo wstępne odprawi się w kościele OO. Kapucynów dnia 7. września o godz. 9 rano.

5) Początek nauki w Akademii oraz obu szkołach dwuklasowych dnia 10. września o godz. 8 rano. Na kursie absolwentek dnia 11. września, w szkole uzupełniającej dnia 16. września, na kursie abiturientów dnia 3. października, na kursie wieczornym dnia 1. października, na kursie dla prawników dnia 15. października.

D) Wyciąg z przepisów szkolnych.

Uczniowie, których rodzice i krewni nie mieszkają w Krakowie, mają dyrekcyi podać swoje mieszkanie i donieść natychmiast o każdej zmianie w ciągu roku.

Za każdego niepełnoletniego ucznia, nie mieszkającego u krewnych, musi utrzymujący stancję przyjąć odpowiedzialny nadzór.

Zakład zastrzega sobie w takim wypadku prawo nadzorowania i od czasu do czasu kontrolowania domowego sposobu życia uczniów.

Gdyby zachodzić miały jakie poważne wątpliwości co do dalszego pozostawiania ucznia na jakiejś stancyi — ma wówczas dyrekcyja prawo spowodować zerwanie umowy i ucznia gdzieindziej umieścić.

Co do korzystania uczniów z nauki przedmiotów nadobowiązkowych rozstrzygają rodzice lub ich zastępcy.

Zapisanie się na jakikolwiek przedmiot nadobowiązkowy obowiązuje do uczęszczania nań na przeciąg bieżącego roku szkolnego.

W Akademii Handlowej w Krakowie obowiązują przepisy dyscyplinarne, obowiązujące w innych szkołach średnich, względnie przepisy, wydane osobno dla uczniów Akademii Handlowej. Na kursie abiturientów i na innych kursach obowiązują osobne przepisy, wydane przez c. k. Ministerstwo W. i Ośw.

Z początkiem roku szkolnego poda dyrektor w obecności grona nauczycielskiego przepisy szkolne uczniom do wiadomości, każdy zaś uczeń otrzymując jeden egzemplarz tych przepisów, zobowiązuje się do ich przestrzegania.

Uczniowie wykreśleni z katalogu z powodu nieusprawiedliwionych absencji, nie otrzymują świadectwa frekwencyjnego. Uczniowie wzgl. uczennice kl. I., którzy na dwóch pierwszych

konferencyach otrzymają z większości przedmiotów obowiązkowych notę „nieдостateczną“, oraz uczniowie wszystkich klas, którzy zaniedbują się bardzo tak w nauce, jak i w uczęszczaniu do szkoły, mogą zostać na podstawie uchwały grona profesorów z zakładu wydalonymi.

Ferye stosują się do norm obowiązujących w państwowych szkołach średnich.

Każdy uczeń zwyczajny otrzymuje z końcem każdego półroczu świadectwo postępu, po ukończeniu zaś nauki świadectwo odejścia, wykazujące jego zachowanie się w ostatniej klasie i całkowity wynik nauki w szkole.

Uczniowie, którzy opuszczają zakład podczas roku szkolnego otrzymują świadectwa frekwencyjne, w których potwierdza się jedynie, że uczęszczali na odpowiedni kurs.

W świadectwach określa się obyczaje stopniami: chwalne, dobre, odpowiednie, mniej odpowiednie, nieodpowiednie; pilność: wytrwała, dobra, dostateczna, niejednostajna i mała; postęp w przedmiotach stopniami: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny i zły.

Przy ocenianiu obyczajów i postępu uczniów postępuje się z całą ścisłością. Jeżeli postęp w jednym tylko przedmiocie jest niedostateczny, konferencja nauczycieli może ucznia przypuścić do powtórzenia egzaminu z tego przedmiotu po wakacjach głównych, jeśli dotyczący nauczyciel zawodowy temu się nie sprzeciwi. Gdyby na ten egzamin nie pozwolono lub wynik jego był niepomyślny, uczeń musi klasę powtarzać.

Uwaga: Nowo wstępujący uczniowie wzgl. uczennice mają się zgłosić do wpisu w towarzystwie rodziców wzgl. opiekunów. Każdy nowowstępujący uczeń wzgl. słuchacz otrzyma z początkiem roku szkolnego egzemplarz przepisów szkolnych (§ 31 Statut. Organiz. A. H.) i zobowiąże się do ich przestrzegania.

Wiadomości o postępach i zachowaniu się uczniów wzgl. uczennic, zaciągnąć mogą P. T. rodzice wzgl. opiekunowie w sali konferencyjnej Akademii w ostatnią niedzielę października, w ostatnią niedzielę przed Bożem Narodzeniem, w ostatnią niedzielę marca i w ostatnią niedzielę maja od godz. 10¹/₂ do godz. 11¹/₂ względnie we wszystkie dni szkolne w czasie przerwy między godzinami nauki o godz. 11.

W Krakowie, dnia 30 czerwca 1914.

Radca rządu *J. Kannenberg*
c. k. Dyrektor.

Tabela
ilości godzin nauki tygodniowej

Liczba porz.		Akademia			
		I.	II.	III.	IV.
	Przedmioty obowiązkowe:				
1	Język polski	3	4	3	2
2	Język niemiecki i korespondencja	4	4	4	5
3	Język francuski i korespondencja	4	4	5	4
4	Geografia handlowa	2	2	2	2
5	Historia handlowa	2	2	2	2
6	Algebra i arytmetyka polityczna	2	2	2	2
7	Geometria	2	—	—	—
8	Rachunki kupieckie	3	3	3	3
9	Historia naturalna	3	—	—	—
10	Fizyka	3	—	—	—
11	Chemia	—	2	2	—
12	Towaroznawstwo	—	—	2	2
13	Nauka o handlu	2	2	—	—
14	Korespondencja handlowa	—	2	3	2
15	Buchalteria	—	2	3	4
16	Prawo handlowe	—	—	—	2
17	Prawo wekslowe	—	—	1	—
18	Ekonomia społeczna	—	—	—	2
19	Kaligrafia	2	2	—	—
20	Stenografia	2	3	—	—
21	Nauka o ustroju politycznym	—	—	—	—
		34	34	32	32
	Przedmioty nadobowiązkowe:				
1	Język angielski	—	3	3	3
2	Język rosyjski	—	3	3	3
3	Język niemiecki	—	—	—	—
4	Ćwiczenia w pracowni chemicznej	—	—	2	2
5	Ćwiczenia w pracowni towaroznawczej	—	—	2	2
6	Nauka o ustroju administr. państwa	—	—	—	—
7	Towaroznawstwo	—	—	—	—
8	Nauka gospodarstwa i higieny	—	—	—	—
9	Stenografia	—	—	—	—
10	Kaligrafia	—	—	—	—
11	Pisanie na maszynach	—	—	—	2
12	Ekonomia	—	—	—	—
13	Arytmetyka polityczna	—	—	—	—
		—	6	10	12

statystyczna
w każdym przedmiocie i w każdej klasie

Dwuklasowa męska		Dwuklasowa żeńską		Uzupełniająca			Kurs abituryentów	Kurs absolwentek	Kurs wieczor.
I.	II.	I.	II.	I.	II.	III.			
4	3	2	3	3	—	—	—	—	—
6	6	5	5	—	—	—	3	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	3	2	2	1	1	2	3	3	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 w I. p. 3 w II. p.	4	5 w I. p. 3 w II. p.	3	2	2	2	5	5	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	3	—	—	—	—	—	2	2	—
4 w I. p. 2 w II. p.	3	3 w I. p. 1 w II. p.	2	—	3 w I. p. 1 w II. p.	—	3 w I. p. 1 w II. p.	3 w I. p. 1 w II. p.	2
2 w I. p. 4 w II. p.	3	2 w I. p. 4 w II. p.	3	—	1	2	2	2	2
2 w I. p. 4 w II. p.	4	2 w I. p. 4 w II. p.	4	—	2 w II. p.	2	3 w I. p. 5 w II. p.	3 w I. p. 5 w II. p.	4
—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
2	1	2	1	2	1	—	—	—	—
2	2	2	2	—	—	—	—	—	2
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
33	33	25	25	8	8	8	27	22	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	2	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	3	3	—	—	—	1	—	—
—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	2	2	—
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
—	2	—	2	—	—	—	1	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	2	5	7	2	2	2	7	8	—

TREŚĆ:

	Str.
I. W. Skalski. Podręcznik księgowości pojedynczej	1
II. Wiadomości szkolne przez dyrektora zakładu	1
I. Skład Kuratorji	3
II. Skład grona profesorów	5
III. Zmiany i ruch w gronie nauczycielskiem	11
IV. Regulaminy	
A) Akademii Handlowej	12
B) Kursu abiturjentów	18
C) Kursu absolwentek	22
D) Dwuklasowej szkoły męskiej	26
E) Dwuklasowej szkoły żeńskiej	30
F) Uzupełniającej szkoły	33
G) Kursu zawodowego wieczornego	36
H) Kursu dla prawników	39
I) Egzaminów prywatnych	40
V. Zbiory naukowe	42
VI. Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych	53
VII. Fizyczny rozwój młodzieży	55
VIII. Wycieczki naukowe i prace wakacyjne	68
IX. Nadobowiązkowa praca umysłowa i zajęcia w czytelni i kółkach	
X. Zestawienie dochodów i rozchodów Pomocy Koleżeńskiej UAH., stypendyów i zapomóg	70
XI. Tabele statystyczne	79
XII. Kronika zakładu	80
XIII. Wykaz książek	87
XIV. Imienny spis uczniów	92
XV. Ogłoszenie dyrekcji o wpisach	105

